MEDYA GÜNEŞİ
Haber–Yorum Gazetesi 1–15 Temmuz '94 Sayı: 52 Yıl: 7 20.000 TL

Adana büromuza yine baskın

Gazetemizin Adana bürosu, 28 ve 29 Haziran tarihlerinde Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından iki kez basıldı. Büromuzda arama yapan ekipler, çalışanlarımızı ve büroda bulunan misafirleri tartakladı. Bir muhabir arkadaşımızı gözaltına alan polis, ifadesine başvurduktan sonra arkadaşımızı serbest bıraktı. Baskın sırasında büroda bulunan birçok kitap, gazete ve dökümana el konuldu.

Geçen sayımız da DGM tarafından "bölücülük" propagandası yapıldığı gerekçesiyle toplatıldı.

YEKBÛN YK üyesi Ferhad Dildar sorularımızı yanıtladı:

Yeni bir alternatif gerekli

❐ **"Ekonomik önlemler paketi" ve "Demokratikleşme paketi" Türkiye'nin yapısal sorunlarını çözemez. Çözüm toplumun demokratikleşmesinde. Gerçek iktidar odakları konusunda günlük gelişmelere aldanılmamalı. Büyük sermaye, yüksek rütbeli subaylar ve üst düzey bürokratlardan oluşmuş bir iktidar yapısı var.**

❐ **Legal Kürt partisini savunduk ve savunacağız. Fakat böylesi bir parti için çalışmalar yanında, başka adlar altında kurulan ve kurulacak partilere, Kürt ulusal çıkarları ve evrensel insani değerler dikkate alınarak partimizin desteği ve dayanışması sürecektir. Eleştirdiğimiz yönelimlerine ve kimi eksikliklerine rağmen HADEP'i desteklivoruz.**

❐ **Sadece federasyon veya yasal çalışma istemini değil, en küçük bir ulusal hak istemini bile küçümsemiyoruz. Ancak, bu taleplerin gerçekten demokratik ve kalıcı bir çözüm için birer basamak olarak mı değerlendirildiği, yoksa bir yerlere mesaj niteliğinde "Biz bölücü değiliz, TC'nin sınırlarını değiştirmek istemiyoruz" denilmek mi isteniyor? Temel halka buradadır.**

Yazışleri müdürümüz Murat Yeşilırmak tutuklandı

Medya Susturulamaz !

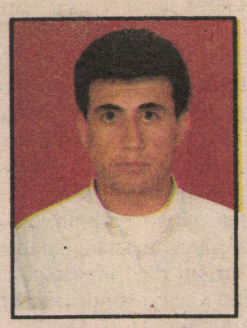

Gazetemizin sahibi ve yazıişleri müdürü **Murat Yeşilırmak,** 16-31 Mayıs '94 tarihli 50. sayımızda yayımlanan yazılarda "bölücülük" propagandası yapıldığı gerekçesiyle, 6 Haziran pazartesi günü ifade vermek üzere gittiği İDGM tarafından tutuklandı.

Yazıişleri müdürümüz **Murat Yeşilırmak**, Azadi gazetesi yazıişleri müdürü **Zana Sezen** ve Newroz gezetesi yazıişleri müdürü **Mehmet Keşli** ile birlikte, devletin halkımıza yönelik imha ve soykırım politikasını protesto etmek üzere devrimci tutsaklarca başlatılan açlık grevine katılıyor.

Özgür Gündem, Azadi ve Welat gazetelerinin kapatılması, yazışleri müdürümüzün tutuklanması, yöneticilerimize hüküm giydirilmesi ve gazetemiz hakkında kapatma davaları açılması ile benzeri baskı ve yıldırma girişimlerine karşı 'boynumuz kıldan ince' DEĞİL. Mücadelemiz sürüyor. Gazetemizin de içinde bulunmaktan gurur duyduğu yurtsever, sosyalist basın camiasına ve Kürdistan halkına yönelik baskıları, devrimci demokratik kamuoyunun duyarlılığına seslenerek protesto ediyoruz.

Sekreterê Giştî ye PDK-Î Mustefa Hîcrî:

"Destdirêjiya Îranê ne tiştekî nû ye"

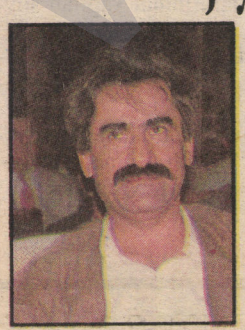

❐ Destdirêjiyên Îranê yên nav karûbarê Kurdistana Iraqê, ne tiştekî nû ye. Ji destpêka damezrandina desthilata Kurd li Kurdistanê, bi mebesta têkdan, an jî lawazkirina Sîstema Federal destpêkir.

■ *rûpel 4*

HADEP Kongresine

Kalabalıklar sığmadı

❐ **HADEP, 26 Haziran'da 1. Olağan Genel Kurultayı'nı yaptı. On binin üzerinde izleyicinin katılımıyla gerçekleşen kurultayda Murat Bozlak yeniden genel başkanlığa seçildi.**

❐ **Kurultayda yapılan konuşmalarda, HEP, ÖZDEP ve son olarak DEP'in kapatılmasıyla da insani ve demokratik hak ve özgürlükler mücadelesinin durdurulamadığı, HADEP'in bu alanda daha güçlü bir çıkış yapma kararlılığında olduğu vurgulandı.**

■ *Sf. 3*

Doz yayınevi sahibi Selim Okçuoğlu:

"Yayıncılara 'Faili meçhul' cezalar veriliyor"

■ *Sf. 4*

Devletin krizi, Kürtler ve ne yapmalı?

■ *Sf. 7*

MEDYA GÜNDEMİ

Legal siyasette yeni süreç ve HADEP

HADEP'in kitle kalkanından yoksun kalmasının, onu her türlü saldırının hedefi haline getireceği ve bir süre sonra da siyasal yaşamına son verilebileceği unutulmamalıdır. Bir siyasal yapının kimlik kazanması ve üzerinde hayat bulduğu dinamikleri hareket halinde tutabilmesi, her şeyden önce, sözkonusu yapının asli unsurları arasında güçlü bağlarla örülmüş politik bir güven köprüsünün varlığına bağlı olduğundan, bu köprünün yıkılması, politik dinamizmin yitirilmesi ve hareketin dumura uğraması anlamına gelecektir.

HADEP, Anayasa Mahkemesi'nin DEP hakkında açılan kapatma davasını görüşeceği tarih yaklaşırken, DEP'in kapatılabileceği ihtimali gözönünde bulundurularak legal siyasi platformdaki yurtsever etkinliğin sürekliliğini sağlamak üzere, DEP'in ve önceki deneyimlerin mirasçısı olacak bir yapılanma olarak kuruldu.

Anayasa Mahkemesi'nin DEP hakkındaki davayı, kapatma kararı vererek ve milletvekilliklerini düşürerek sonuçlandırması üzerine, legal siyasetin şimdilik tek yurtsever odağı haline gelen HADEP, 26 Haziran'da 1. Olağan Kongresi'ni gerçekleştirdi. Kongrenin, 10 bini aşan kalabalıkla ve gerçekten coşkulu bir katılımla gerçekleşmesi, devletin Kürt halkına, siyasetçilerine ve parlamenterlerine varıncaya dek pervasızca uyguladığı baskı ve saldırılara kitlesel bir yanıt oldu.

Muhalif bir eksende politika yapmaya çalışan partileri hukuka aykırı yasalara dayanarak ve hukuk dışı yöntemlerle kapatan, parlamenterleri demir parmaklıklara hapseden ve bazılarını da sürgün yollarına düşüren devlet, çiçeği burnunda bir parti olan HADEP'i de illegal ve "yasal" terörünün kıskacına almakta gecikmedi. Parti Meclisi üyesi **Muhsin Melik**'in öldürülmesi başta olmak üzere parti yöneticilerine ve üyelerine dönük baskı ve saldırılarla, kurulduğu günden başlayarak tanışan HADEP, anlaşılan o ki, bir süre sonra kapatma davasıyla da karşı karşıya kalacak. İçişleri Bakanı Nahit Menteşe, HADEP kongresinde yapılan konuşmalarda "bölücülük" yapıldığı gerekçesiyle mahkemelere suç duyurusunda bulunulacağını açıkladı. DGM ve Yargıtay savcılıklarının başlatacakları soruşturmalar, muhtemelen "idam" ve "kapatma" istemli davalara dönüşecek.

Devlet, HEP'e ve DEP'e uyguladığı "yakın markaj"ı HADEP'e de uygulayacak gibi görünüyor.

Bu noktada, HADEP'in tavrı ne olacak, asıl önemli olan budur. HEP ve DEP deneyimlerine bakıldığında, açılan kapatma davalarının, bu partilerin birçok önemli konuda yaptıkları hatalar sonucu kitle ilişkilerinde tıkanmaların yaşandığı ve politika üretiminde handikapların yoğunlaştığı, partiyi oluşturan çevreler arasındaki diyaloğun neredeyse kopma noktasına geldiği dönemlerde karara bağlandığı gözleniyor. Yani devlet, halk kitlelerinin inisiyatifinin sözkonusu partilerle bütünleştiği dönemlerde, daha çok illegal güçlerini kullanarak saldırma politikasını benimsiyor. Bu saldırıların kitle ilişkilerini olumsuz yönde etkilemesini engelleyecek manevralar yapılamaması sonucu kitle çizgisinden uzaklaşılınca da, "yasal" teröre başvurularak partiler kapatılıyor. Demek ki, devletin legal mevzilerimizi yoketme cesaretini göstermesi ile ulusal demokratik güçlerin kitle inisiyatifini yitirmesi arasında çok yakın bir ilişki var.

Bu anlamda, devletin HEP'e ve DEP'e karşı gösterdiği gazabı HADEP'ten de esirgemeyecek olmasının, HADEP'in, hatta genel anlamda ulusal demokratik mücadelenin, legal platformlardaki geleceğini belirlemesine engel olunabilir. Devletin dayatacağı "icazet" elbette ki her koşulda reddedilmesi gerektiğine göre, bunun için yapılması gerekenlerin başta geleni; HEP'i ve DEP'i kitlelerin siyasal dinamizminden yoksun bırakan ve bu yönüyle "binilen dalın kesilmesi" anlamına gelen politik tutum ve davranışların mahkum edilmesi ve tekrarlanmamasıdır.

Önceki deneyimlerin olumsuz yönlerini öne çıkaran bazı çevrelerin HADEP'in oluşumuna katılmamış olmaları ve bazı çevrelerin de taşıdıkları rahatsızlıklara rağmen, siyasal ortamın ulusal hareketimizin aleyhine işlemeye başlayan boyutları ile ilgili dengeleri son derece büyük bir duyarlılıkla değerlendirip ulus adına duyulan kaygılarla hareket ederek HADEP'te yeralmış olmaları, bazı çevreleri ciddi ciddi düşündürmelidir. HADEP'in kitle kalkanından yoksun kalmasının, onu her türlü saldırının hedefi haline getireceği ve bir süre sonra da siyasal yaşamına son verilebileceği unutulmamalıdır. Bir siyasal yapının kimlik kazanması ve üzerinde hayat bulduğu dinamikleri hareket halinde tutabilmesi, her şeyden önce, sözkonusu yapının asli unsurları arasında güçlü bağlarla örülmüş politik bir güven köprüsünün varlığına bağlı olduğundan, bu köprünün yıkılması, politik dinamizmin yitirilmesi ve hareketin dumura uğraması anlamına gelecektir.

Güven köprülerini güçlendireceği dileğiyle 26 Haziran'da yapılan HADEP 1. Olağan Kongresi, devlete karşı yığınsal bir direniş ve kararlılık gösterisine dönüşmüş ve bu yönüyle büyük bir olumluluk içermişse de, yukarıda ifade edilen diyalog, işbirliği ve güven gibi sorunların sorun olarak hala önümüzde durmakta olduğunu gösteren talihsiz tutumlar, HADEP'in geleceği ile ilgili kaygı ve kuşkuları arttırmıştır.

Kongrenin örgütlenmede, kitle ilişkilerinde, devlete karşı duruşta, parti bileşenleri arasındaki ilişkide ve diğer sorunların çözümünde yeni ve umut verici bir perspektif geliştirebildiğini söylemek oldukça güç. Oysa HADEP'in siyaset yapmaya soyunduğu süreç, Kürt ulusal hareketinin politik dengeler üzerindeki ağırlığı bakımından hızlı ve aleyhte gelişmeler yaşanıyor olması nedeniyle HEP ve DEP'in hoyratça harcadığı birikimi ve olanakları yeni bir anlayışla ve sorumlu bir yaklaşım içinde titizlikle değerlendirmeyi gerektiriyor. Evet, HADEP'in, mevcut yapısı, ilişki örgüsü ve politika üslubuyla; tıkanan, adeta kendini tekrarlayan, hatta yer yer mevzi kayıplar veren ulusal mücadeleye nefes aldıracak müdahale imkanlarına ve performansına sahip olması oldukça güçtür. HADEP'in kuruluş sürecinde, bu partiye yüklenecek işlevlerin fazla abartılmaması gerektiğini çeşitli vesilelerle ifade etmiştik. Ancak, HADEP geliştireceği açılımlarla sözkonusu sürece çeşitli yönlerden müdahalelerde bulunarak; ulusal hareketimizin yaşadığı sorunları kat kat aşan ve her alana yayılmış bulunan katmerli bir kriz yaşayan devletin açmazlarını derinleştirecek, yığınsal gücünü eyleme dönüştürme potansiyeli ile saldırıları göğüslemekle kalmayıp caydırma etkinliğini de gösterecek ve olası bir seçimde devletin birinci derecede dikkate almak durumunda olacağı bir siyasal güç olarak bu avantajını siyasal kazanıma dönüştürecek bir aktivite içinde olabilir. Bugün bu şans çeşitli olumsuzlukların varlığına rağmen tümden yitirilmiş değildir.

Ülkemiz politik gerçekliğinin farkında olanların, bu süreçte kaçınılmaz olarak cevap aradığı sorulara, geleceğe güvenle bakmayı sağlayacak yanıtlar verilmelidir. Kürd'e ülkesini dar ederek 2 milyon Kürd'ü "muhacerat"ın sefalet yolculuğuna zorlayan, resmi rakamlara göre binlerce Kürt savaşçısını katleden, binlerle ifade edilir bir hale gelen "faili meçhul"lerle halkımızı canından bezdiren Orta Asyalı "Otağ" cuntacılığının özel harbi, savaş kurbanlarıyla dolu mezarlıklara, "parti mezarlığı" diye yeni bir tür ekliyor. Bahar operasyonları, olmadı, yaz operasyonuyla Kürt ulusal mücadelesini tasfiye etme(!) çabalarına, "Eylül'de demokratik açılım" vaadleri eşlik ededursun; devlet, militarist bir tutarlılık içinde topyekün saldırı stratejisine sadık bir pratik sergilerken, Kürt ulusal demokratik güçleri, bugüne dek izlenegelen ve mücadelenin çeşitli alanlarında ciddi tıkanmalara yolaçan politikaları, topyekün bir direnişi örgütlemek üzere gözden geçirebilecekler mi? Gerek legal siyasal zeminde yürütülen çalışmalarda oluşan birikimin, örneğin HADEP'le, yığınsal bir caydırıcılığa dönüştürülebilmesi ve gerekse diğer alanlarda yürütülen bazı çabaların, örneğin Ulusal Demokratik Cephe çalışmasının, kontr bir konseptle "topyekün" direniş odağı haline getirilmesiyle, ulusun muhalefet potansiyelinin en üst düzeyde açığa çıkarılması sağlanabilecek mi?

Barışın da, "siyasi çözüm"ün de, özgürlük yürüyüşünde mesafe almanın da düğümü buradadır. Devlet, insanca bir çözüme yanaşmıyorsa, çözümün önündeki düğümü çözmek ulusal güçlere düşmektedir.

MEDYA'dan...

Gazetemizin sahibi ve yazıişleri müdürü **Murat Yeşilırmak**, göreve başlamasının üzerinden henüz bir ay geçmiş ve sadece üç sayımızın sorumluluğunu üstlenmişken İst. DGM tarafından tutuklandı.

Artık, köpek sevgisini insan sevgisine tercih eden 'garip' kişiliklerin görev yaptığı bir kurum olduğunu öğrendiğimiz DGM'lerin, bizlerin insani ideallerle yürüttüğü çaba karşısındaki yaklaşımının duygusal ve düşünsel kökenini de biliyoruz. Ancak bizim mücadelemiz, ideallerimizi paylaşanları kendimizle birlikte geliştirmeyi ve dönüştürmeyi hedefleyen bir ufka sahip olduğu gibi, karşımızdakilere insanileşme yönünde "tebliğ"de bulunmayı da içeriyor. Bu nedenle, insanlıkdışı olarak değerlendirdiğimiz baskıları, yazıişleri müdürümüzün tutuklanması vesilesiyle bir kere daha kınıyoruz.

Gazetemizin yazıişleri müdürlüğünü **Vedat Aydın** arkadaşımız üstlendi. Özverili bir çabayı gerektiren bu zorlu görevinde **Vedat Aydın** arkadaşımıza başarılar diliyoruz. Gazetemiz baskıya hazırlanırken Adana büromuz Terörle Mücadele Şubesi ekipleri tarafından 28 ve 29 Haziran tarihlerinde iki kez basıldı. Büroda çalışan arkadaşlarımızı ve misafirlerimizi tartaklayan polis birçok dokümana el koydu.

Birçok teknik aksiliğin üst üste binmesi sonucu, yaklaşık bir yıldan beridir ilk kez bir periyot atlamak zorunda kaldık. Bu nedenle geçen (yayınlanmayan) sayımızın hazırlıkları sırasında yer verdiğimiz bazı güncel yorum ve değerlendirmeleri, yayın programından çıkarmak zorunda kaldık. İlgili arkadaşların anlayışla karşılayacaklarına inanıyoruz.

Geçen sayımızdan başlamak üzere üç bölüm halinde yayımlamak üzere hazırladığımız **YEKBÛN** Yürütme Komitesi üyesi sayın **Ferhad Dıldar** ile yaptığımız söyleşiyi, yayın periyodumuzdaki sekme nedeniyle güncelliğini yitirmesini önlemek üzere, sayfa sayımızı artırarak bu sayımızda tümüyle yayımlıyoruz.

Birçok güncel gelişme ve bazı temel problemler konusunda komuoyunu aydınlatıcı bilgiler içeren, Ortadoğu temsilcimiz **Ahmet Cemal** tarafından yapılan söyleşiyi okurlarımızın ilgisine sunuyoruz.

Delil Yurdatapan arkadaşımızın beğeniyle okunan **Diyarbakır Notları**'na bu sayıdan itibaren bir süre ara veriyoruz. Yurdatapan'ın, çok geçmeden sizlerle yeniden buluşacağını umuyoruz.

5 Nisan Kararları'yla gelen zam yağmurunun ilk vurduğu alanlardan biri basın-yayın dünyası oldu. Bazı kalemlerde yüzde 200'e varan zamlar yapıldı. Bu nedenle gazetemizin fiyatını 20 bin liraya çıkarmak zorunda kaldık. Çok görmeyeceğinizi biliyoruz.

Yokuşlar aşılmak için vardır. Birlikte aşacağız.

HADEP Kurultayına kalabalıklar sığmadı

Haber Merkezi- HEP ve DEP'ten sonra Kürt ulusal çevrelerinin girişimiyle siyasal yaşama atılan Halkın Demokrasi Partisi (HADEP), 26 Haziran'da Ankara Atatürk Kapalı Spor Salonu'nda 1. Olağan Genel Kurultay'ını yaptı. 10 binin üzerinde bir katılımla gerçekleşen kurultay, oldukça hareketli ve coşkulu geçti. Kurucu Genel Başkan **Murat Bozlak**, tek genel başkan adayı olarak katıldığı kurultayda yeniden genel başkanlığa getirildi.

İnsan hakları ve demokrasi mücadelesinde şehit düşenler için yapılan 1 dakikalık saygı duruşu ile başlayan kurultayda, **Osman Özçelik** Divan başkanlığına seçildi. Gündemin oluşturulmasından sonra kurultayın ilk konuşmacısı olarak kürsüye davet edilen HADEP Genel Başkanı Murat Bozlak, Türkiye'nin içinde bulunduğu krizin, dünyadaki gelişmelere karşı direnen otoriter ve asekri karakterli devlet anlayışından kaynaklandığını belirterek Kürt halkının en masum taleplerine karşı bile şiddete başvurulduğunu ve bu durumun demokratikleşmenin önündeki en büyük engeli oluşturduğunu kaydetti.

Bozlak'ın konuşması sürerken kurultay salonuna giren **Sedat Yurttaş** ve **Selim Sadak,** izleyiciler tarafından büyük bir tezahürat ve sevgi gösterisiyle karşılandı.

Daha sonra çok sayıda delege söz alarak çeşitli konulara ilişkin görüşlerini dile getirdi.

HADEP kurucu Genel Sekreter yardımcısı ve yeni MYK üyesi Siracettin Kırıcı, konuşma başvurularının işleme konulmasında usulsüzlük yapılmış olması nedeniyle konuşma hakkını kullanmadı. Zaman zaman çeşitli kültür ve sanat etkinliklerine de yer verilen kongrede, **MKM** çocuk korosu bir gösteri sunarken, sanatçı Gani Nar da minik bir konser verdi.

Çok sayıda kişi ve kurum tarafından kurultaya mesaj gönderildi. Türk siyasi parti temsilcileri ve hükümet yetkilileri tarafından gönderilen mesajlar yuhalanırken, tutuklu DEP'liler **Hatip Dicle, Ahmet Türk, Orhan Doğan, Leyla Zana** ve **Sırrı Sakık** ile Avrupa'da bulunan eski milletvekilleri **Mahmut Kılınç, Remzi Kartal, Nizamettin Toğuç, Ali Yiğit, Zübeyir Aydar** ve **Naif Güneş**'in mesajları ise dakikalarca ayakta alkışlandı.

Daha sonra yapılan oylamayla yeni parti meclisi üyeleri belirlendi, genel başkan seçildi. Genel başkanlığa yeniden Murat Bozlak getirilirken, kurultay sırasında yapılan tüzük değişikliği ile üye sayısı 30'dan 40'a çıkarılan Parti Meclisi'ne şu isimler getirildi: **Ahmet Cihan,** Ahmet Karataş, **Kemal Bilget**, Cabbar Leygara, **Cihan Sincar**, Hamit Geylani, **Bahattin Günel**, A. Rıza Yurtsever, **Hikmet Fidan**, A. Rıza Dizdar, **Şehmus Çağro**, **Musa Kulu**, Osman Özçelik, **İsmail Arslan**, M. Emin Özdemir, **Nevzat Özbay**, Edip Yıldız, **M. Zeynettin Unay**, Zeynelabidin Kızılyaprak, **Abdullah Saydın**, Ali Göçmen, **M. Nuri Güneş**, Serap Mutlu, **Süleyman Savaş**, H. Celalettin Ezman, **Ali İncesu**, Veli Aydoğan, **Abdullah Akın**, Ali Beyköylü, **İsmail Karakurt**, Aynur Gürbüz, **Siracettin Kırıcı**, Şahabettin Özarslaner, **Melik Aygül**, Naci Arslan, **Sabri Çelebioğlu**, Muharrem Keklik, **Enver Karahan**, Ziya Arıkan ve **Nevzat Sağnıç**.

29 Haziran'da yapılan PM toplantısında Bahattin Günel genel sekreterliğe getirilirken yeni MYK üyeleri de belirlendi. Yapılan tüzük değişikliği ile üye sayısı 11'den 15'e çıkarılan MYK'ya şu isimler seçildi: Kemal Bilget, **Bahattin Günel**, Hikmet Fidan, **Şehmus Çağro**, Osman Özçelik, **İsmail Arslan**, M. Zeynettin Unay, **Abdullah Saydın**, A. Süleyman Savaş, **Veli Aydoğan,** Abdullah Akın, Siracettin Kırıcı, **Şahabettin Özarslaner** ve Muharrem Keklik.

Osman Özçelik, Hikmet Fidan, Sabahattin Özarslaner ve İsmail Arslan genel başkan yardımcılığına, Şeyhmus Çağro ve Kemal Bilget ise genel sekreter yardımcılığına atandılar.

Kurultaydan sonra yayınlanan sonuç bildirisinde, halkın kurultaya olan ilgisinin, başta Kürt sorunu olmak üzere çeşitli sorunları değerlendiren kurultayla HADEP'in çözüme yakınlığının arttığını gösterdiği ileri sürüldü.

DYP Yalova ilçe merkezinde bir basın toplantısı düzenleyen İçişleri Bakanı Nahit Menteşe, HADEP kurultayında yapılan konuşmalarda ve izleyiciler tarafından atılan sloganlarda bölücülük propagandası yapıldığını iddia ederek, sorumlular hakkında suç duyurusunda bulunulacağını açıkladı.

HADEP yetkililerinin verdiği bilgiye göre, kurultayla ilgili bilgi ve belgelerin incelenmesinden sonra bazı yöneticiler hakkında "bölücülük" suçlamasıyla dava açılması yakın bir olasılık.

HADEP PM üyesi Karahan: **Rövanşı halk kazandı**

Kurultaydan sonra görüştüğümüz Parti Meclisi üyesi **Enver Karahan**, kurultay sırasında yapılan konuşmalarda daha ziyade demokratik hak ve özgürlüklerle ilgili taleplere ve çeşitli devlet uygulamaları konusunda eleştirilere yer verildiğini belirterek kurultayın soruşturmaya alınmasını, HADEP'in yeni kurulan bir parti olması nedeniyle, yeni doğan bir bebeğe şantaj yapma hazırlığı olarak değerlendirdi.

Karahan, kurultayın tüm baskı ve engellemelere rağmen büyük bir kitlesel katılımla ve coşku içinde gerçekleşmesinin, DEP'e yapılan saldırıların ve son olarak kapatılarak milletvekilliklerinin düşürülmesinin bir tür rövanşı olarak algılanması gerektiğini söyledi.

Devletin DEP'e ve milletvekillerine yönelik tutumunun halkta biriktirdiği öfkenin, iki DEP'linin (Sedat Yurttaş ve Selim Sadak) salona girmesi sırasında yaşanan izdihama dönüştüğünü, ilgililerin bu manzaradan ders alması gerektiğini ifade eden Karahan, halkımızın tüm baskı ve olanaksızlıklara rağmen gösterdiği fedakarlığa karşı HADEP yönetimine düşen görevin, halkın birliğini ve örgütlülüğünü korumak olduğuna dikkat çekti.

"Halk özlem ve taleplerini haykırırken, bizim ağzımızdan düşürmediğimiz 'halkların kardeşliği' belgisinin muhatapları neredeydi?" diye soran Karahan, ***"Artık şunu görmemizin zamanı gelmektedir: Kürt halkı, kendi kimliğini, benliğini ve duygularını, yine kendisi tarafından belirlenecek bir meşruiyet çerçevesi içinde açık alanda örgütleme arzusundadır"*** dedi.

Kurultay salonundaki coşkulu kalabalıkların pek farkında olmadığı fakat kurultayın başarısını gölgeleyen kulislerdeki gelişmeler konusundaki sorularımızı da yanıtlayan Karahan, şunları söyledi: ***"Doğrusu, tasvip edilmesi mümkün olmayan bazı gelişmelere tanık olduk. Benim ve benim gibi düşünen birçok arkadaşın baştan beri vurguladığı hoşgörü, güven, samimiyet ve dayanışmayı esas alması gereken ilişkiler, maalesef gereken hassasiyet gösterilmedi ve lekelendi. HADEP'in kuruluş sürecinde ve sonrasında ısrarla dile getirdiğimiz, yeni oluşumun HEP ve DEP'in zaaf ve yetersizliklerinden arındırılması gerektiği yönündeki düşünce ve uyarılarımız partimizin ve mücadelemizin geleceği bakımından daha sorumlu daha duyarlı bir şekilde değerlendirilmeli, dikkate alınmalıdır. Dargrupçu ve ben merkezci anlayıştan kurtulunmazsa, önümüzdeki süreçte ciddi sıkıntılar yaşanır. Geçmişte yaşanan olumsuzluklara rağmen HADEP'te yeralmamızın temel nedenlerinin başında, ulusal birlik konusunda sahip olduğumuz sorumluluk ve duyarlılık gelmektedir. Üstelik bugün, bu platformun dışında kalan yüzlerce aydın ve politikacı bulunmaktadır. Farklı eğilimlerin partileşme çalışmaları yaptığı biliniyor. Bir süre sonra, daha başka çalışmalar da gündeme gelebilir. Bu gelişmeler doğru bir kavrayışla ele alınmalı ve değerlendirilmelidir".***

❐

DEP jî hat girtin

❐ Piştî HEP û ÖZDEP'ê, DEP jî ji aliyê dewletê ve hat girtin. Bi girtina DEP'ê, parlamenteriya 13 parlamenterên Kurd jî ket. Li ser girtina DEP'ê gelek rêxistin û partiyên siyasî, rêxistinên humanîter û gelek şexsiyetên navdar nerazîbûna xwe diyarkirin.

Navenda Nûçeyan- Li Tirkiyê, ji salên '60'î û vir ve her ji 10 salan carekê înqilabeke eskerî çêdibe, çalakiyên hemû komel û rêxistinên demokratîk, herwiha jî partiyên siyasî tên qedexekirin û ev partî û rêxistin tên girtin. Lê piştî înqilaba '80'yî karbidestên Tirkî dîtin ku li derve di warê dîplomasiyê de berjewendiyên wan zerarê ji vê yekê dibînin û ew jî tesîreke negatîf li aboriya wan a bi welatên Ewrûpa Rojava û Amerîka ve girêdayî dike, îja dest bi derbeyên sivîl û bêdeng kirin da ku cîhan bi wan nehise. Yek ji qurbanên van derbeyên bêdeng, Partiya Demokrasiyê (DEP) bû, ku di 17'ê Hezîranê de hat girtin.

Wek tê zanîn, bi sedema beşdarbûna Konferansa Parîsê di '89'an de, 7 parlamenterên Kurd ji Partiya Sosyaldemokrat a Gel (SHP) hatin avêtin. Li ser vê yekê, van parlamenteran û hin welatparêzên din, Partiya Keda Gel (HEP) damezirandin. HEP herçend bi bernama xwe wek partiyek Tirkî hatibû damezrandin jî, lê wek partiyek Kurd dihat nasîn û bi giranî doza çareseriyek aştiyane ji bo pirsa Kurdi kir. Ji bo wê jî, bi îtîfaqa xwe ya bi SHP'ê re di hilbijartinên '91'ê de, li Kurdistanê ji gelek deng anîn û 23 parlamenter derxistin. Lê temenê vê partiyê jî, wek hemû saziyên Kurda yên din dirêj ne ajot û ji ber doza çareseriya pirsa Kurdî, bi tawanbariya "cudaxwazî"yê û derba destûrabingehîn ji aliyê Dadgeha Destûrabingehîn ve hat girtin. Ji bo vê jî parlamenter û welatparêzên Kurd, bi navê Partiya Azadî û Demokrasiyê (OZDEP) partiyeke nuh damezirandin, lê temenê wê jî kin û kurt bû û zû hat girtin. Li ser vê yekê jî parlamenterên HEP'ê li gel welatparêzên Kurd DEP'ê damezirandin. DEP'ê jî maweyê salekê, li gel hin çewtî û kêmasiyên xwe, xebat û çalakiyên siyasî û parlamenterî ji bo çareseriya aştiyane ya doza Kurdî kir.

Ji ber vê yekê jî, di 2'yê Adara '94 an de, bi derbeyek parlamenterî mafê destnedana 7 parlamenterên Kurd ji aliyê Parlamentoya Tirkî ve hat rakirin û bi dû re jî hatin girtin.

Demek dirêj neajot, di derbarê DEP'ê de bi daxwaza girtina wê mehkeme vebû. Ji ber axavtinên serokê partiyê yê kevn Yaşar Kaya di Kongra Partiya Demokrat a Kurdistan-Iraq li Hewlêrê û di meşa Kurdan a li Bonnê bi sûcdariya "cudaxwazi"yê ji aliyê Dadgeha Destûrabingehîn ve biryara girtina wê hat dayîn. Bi girtina DEP'ê jî, parlamenteriya 13 parlamenterên Kurd ket. Di derheqê van parlamenteran de jî bi sedemên tên zanîn dawe vebû û bi daxwaza îdamê hatin mahkemekirin. Li ser vê jî, ji van parlamenteran 6 heb ji ber ku berê derketibûn derve biryardan ku çalakiyên xwe li surgunê bidomînin. 5 ji wan ji xwe ji berê de girtî bûn û 2'yê mayî jî, mîna ku Kurd dibêjin "Berxê nêr ji bo kêrê ye." li benda girtina xwe ne.

Li ser girtina DEP'ê gelek rêxistin û partiyên siyasî, rêxistinên humanîter û gelek şexsiyetên navdar nerazîbûna xwe diyarkirin. Ji van protestoyên ku gihaştine destê me, di belavoka **YEKBÛN'ê** de, sedema girtina partiyê bi çalakî û pêşniyariyên derbarê çareseriya pirsa Kurdî ve tê girêdan û tê gotin ku girtina partiyê ji bo Kurdan ne tiştekî xerîb bû û loma piştî girtina DEP'ê bi hefteyekê Partiya Gel a Demokrasi (HADEP) hat damezrandin. Di belavokê de, bi berdewamî ev nêrîn hatin zimên:

"...Bi vê biryara ku di dîroka 70 salî ya Komara Tirkî (KT) de wek polîtîka îmhakirin û înkarê rûdide derdikeve holê ku, pêşîlêgirtina têkoşîna heq û rewa ya gelê Kurd ne mûmkûne, dewleta KT'yê vêya ji dîroka xwe dizane. Ji holê rakirineke vekirî ya etnîkî bi awayên ne însanî û bi çekên modern ku li Bakurê Kurdistanê berdewame, dewleta KT'yê ne tenê li dijberî tevgera netewî û demokratîk a gelê Kurd, her wiha jî bi nakokiyên nav xwe yên ku roj bi roj zêde dibin gîhaştiye xala nemanê..."

Gelê Kurd ji bo hebûna xwe û têkoşîna mafên netewî û demokratîk ji tu fedekariyê bi şûnde nemaye. Di dîroka KT'yê de, li dijberî polîtîkayên înkarkirin û ji holêrakirinê têkoşîna gelê Kurd a di her warî de, îspata vê yekê ye. Dewleta KT'yê bi polîtîka tevkûjî û ji holêrakirina etnîkî gîhaştiye xala ku, şer ne tenê li Kurdistanê, lê herwiha jî li seranserê coxrafya Tirkiyê belav bibe. Bi êrîşên dewleta KT'yê, yên dijberî sazî û wasiteyên têkoşîna Kurdan a qada legal, ku normên xwe yên huqûqî jî binpêdike, di qada netewî û navnetewî de îspata nasnameya wê ya antî-demokratîk e û zindanîkirina bi dehan kargêr û endamên partiyên ku navê wan hate dayîn, têra rêlêgirtina têkoşîna me ya di her warî de nake...

Gelê Kurd û tevgera wî ya netewî û demokratîk, li dijberî êrîşên bi giştî yên dewletê ku pê bi pê ber bi şerê navxweyîde derin, di her warê jiyanê de, bi dersjêgirtinên fêrkerên ji kêmasî û çewtiyên xwe, bi pêkanîna yekîtîyên têkoşer dikare bi serkeve û dê bi ser keve jî. Dîsan dîroka têkoşîna me îspata vê yekê ye. Madem wiha ye, vatinî, bêyî bidurketina ji kozk û çeperên bi destketî, bi xemilandina her warekî bi wasiteyên têkoşînê li gor mercan û bi xurtkirina yekîtiyên têkoşer avakirina tevgera netewî û demokratîk di her war û mistewayî de ye. Li gora pêkanîna vê vatiniyê, dê dawîlêhatina naçar a êrî şên giştî yên dewleta KT'yê ku bi girtina DEP'ê dîsan hatin holê nêzîktir bibe".

Doz Yayınevi sahibi Av. Selim Okçuoğlu:

"Yayıncılara 'Faili meçhul' cezalar veriliyor"

Türkiye'de, insanları cezalandırmak için kanunlarda hükümlerin olması gerekmiyor artık. Tıpkı günümüzdeki binlerce "faili meçhul" cinayet gibi, hukuk alanında da "faili meçhul" cezalar veriliyor bizim gibi insanlara. Asıl tartışılması gereken budur. Mevcut sistemde yargı bağımsız değil, problem orada. Bu rejim değişmedikçe işlerin yoluna girmesi mümkün değil.

❑ ***Doz Yayınları'nın sahibi ve gazetemiz avukatlarından Selim Okçuoğlu, Fikret Başkaya'nın Paradigma'nın İflası adlı kitabı nedeniyle hakkında açılan davada 5 ay hapis ve 41 milyon lira para cezasına çarptırıldı. Cezası kesinleşen Okçuoğlu ile, cezaevine girmeden önce bir söyleşi yaptık.***

Medya Güneşi: *Doz Yayınları'nın sahibi olarak yayınladığınız bir kitaptan dolayı aldığınız cezayı çekmek üzere kısa bir süre sonra cezaevine gireceksiniz. Bir avukat olarak, kitap yayınlamaktan mahkum olmak nasıl bir duygu, kendinizi nasıl hissediyorsunuz?*

Selim Okçuoğlu: Olağanüstü bir duygu yaşıyor değilim. Çünkü işlerimin çok yoğun olduğunu biliyorsunuz. Bugünkü ortamda bizim gibi insanlar için dışarda olmak daha riskli. İçerdeki insan dışardakine nazaran daha özgürdür. Özgürlüğün göstergesi dört duvar arası değil. Topkapı'dan askerler nasıl askere gidiyorlarsa, bizim de öyle.

Medya: Devlet, gazeteci, aydın, bilim adamı ve yayıncıları sıraya dizmiş, düşünceye kilit vuruyor. Bununla hedeflenen nedir, bunun sonu nereye varacak?

Okçuoğlu: Devletin geleneğinde var. Bu anlayışı gelenekselleştirmiş. Aydınlara Kürt sorunu konusunda çaba gösterenlere karşı bir yönelme var. Özgürlük, eşitlik ve demokrasi konusunda, kendisine ait olanı istiyor. Kürtler. İnsanlarımızın bin yıllık geleneğine yönelen, o toprakları bombalayan bir devlet, bize yönelmekte de sakınca görmez. Bu anlamda devletin utanacağı bir durum yok. Utanacaksa, köy yakmalardan, insanları kendi topraklarında 'mülteci durumuna getirmekten sorumlu olanlar utanmalıdır. Sözkonusu insanların en temel demokratik ve insani haklarını gaspetmiş olanlar utanmalıdır.

Medya: *Ceza hukuku açısından, usül yönünden size verilen cezayı nasıl değerlendiriyorsunuz?*

Okçuoğlu: Tartışılması gereken, yayıncılardan A. Nur Zarakolu, Sırrı Öztürk ve Ünsal Öztürk ve benzerlerinin yanında ilk bakışta bizim mahkumiyetimiz çok şey ifade etmeyebilir. Anayasa Mahkemesi'nin 3713 sayılı kanun 8/2 maddesinin kimi hükümlerini iptal etmesinden sonra kanunda yeri yok aslında. Bizim durumumuzda olan, yani yayınevi sahibi olan insanlara verilecek ceza bazında bir boşluk var. İptalden önce bize para cezası veriliyordu. İptal kararından sonra Yargıtay 9. Ceza Dairesi olumsuz bir içtihatla yayınevi sahiplerini, gazete ve dergilerin yazıişleri müdürleri gibi görmeye başladı ve mahkemeler buna göre hapis cezası vermeye başladı. Kıyasen bize ceza veriliyor. Bu da ceza hukukunun temel prensiplerine tamamen aykırı bir olay. Bir insanın yasada yeri olmayan bir ceza ile cezalandırılması, ceza hukukunun; evrensel hukukun temel prensiplerine aykırı. Hukuk devleti olmayı, çağdaş devlet olmayı bırakın, dünyanın en anti-demokratik rejimlerinin iktidarda olduğu ülkelerde bile, kanun varsa ve yargılamalar kanunlara göre yürütülüyorsa, böyle bir ceza verilmesi mümkün değildir.

Ama Türkiye'de, insanları cezalandırmak için kanunlarda hükümlerin olması gerekmiyor artık. Tıpkı günümüzdeki binlerce "faili meçhul" cinayet gibi, hukuk alanında da "faili meçhul" cezalar veriliyor bizim gibi insanlara. Asıl tartışılması gereken budur. Mevcut sistemde yargı bağımsız değil, problem orada. Bu rejim değişmedikçe işlerin yoluna girmesi mümkün değil. Türkiye gibi ciddi bir Kürt sorunu olan bir ülkenin bu baskıcı yönetime süreklilik sağlaması mümkün değil. İki seçenek var: Ya çağdaş, demokratik değerleri hakim kılar ve bu arada Kürtlerin çağdaş, demokratik haklarını tanırsınız; halkın katılımını ön plana alan bir sisteme olanak verirsiniz veya bu rejim herkesin kafasına çöker. Bu çöküşün altında kalacakların başında, bu kadar baskıyı halkın başından eksik etmeyenler olacak elbette. Yoksa halkımız en büyük bedeli ödemiş durumda. Bunun ötesinde daha nasıl bir bedel ödeyebiliriz ki!

Medya: TCK'nın 141, 142 ve 163. maddelerini kaldırarak düşünce özgürlüğü sağladığını ve 2932'yi de kaldırıp Kürtçeyi serbest ettiğini iddia edip dış kamuoyunda yoğun propaganda yapan TC, 8. madde ile düşünceyi, özellikle Kürt ve Kürdistan sözcüklerini cezalandırmakla kalmayıp, düşünce "suçlu"larını terörist ilan ederek, cezaevine kapatmaya başladı. Siz bir hukukçu ve sözkonusu maddenin "kurban"larından biri olarak bu riyakarlığı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Okçuoğlu: Vurguladığınız gibi bu bir aldatmacadan başka birşey değildi. Batı kamuoyunu yanıltma amacı güdüyordu. Çünkü, sözkonusu maddelerden daha geri bir maddeyle düşünce yine suç sayılıyor. Bu konuda sınırsız bir suç tanımı geliştiriliyor; bir fıkra veya renklerle olabilir. Suç kastı aranmadan "yargıçlar" kelimelere göre ceza veriyorlar. Davaya konu olan yazı vs. nin içeriğinin incelenmediğini kendileri itiraf ediyor. Türkiye bu konuda tek "örnek" herhalde. Bunun toplumsal nedenleri var elbet, ama "korkunun ecele faydası yok". Şu anda düşüncelerinden dolayı insanların cezaevlerinde kalmaları bir başına önemli olmasına rağmen, asıl yapılması gereken, rejimin anti-demokratik tüm yönlerine karşı ortak demokratik mücadeleyi yoğunlaştırmak olmalı. Yoksa bu birkaç kişinin özgürlüğünden yoksun bırakılması olarak görülürse yanlış olur.

Medya: *Yayınladığınız hangi kitaplardan, ne kadar ceza aldınız?*

Okçuoğlu: Dr. Fikret Başkaya'nın Paradigmanın İflası adlı kitabından 41 milyon para cezası ve 5 ay hapis cezasına çarptırıldım.

Medya: *DOZ Yayınevi olarak kaç kitap bastınız ve kaçı hakkında dava açıldı?*

Okçuoğlu: 23 kitap bastık. Bunlardan; Musa Anter'in Hatıralarım adlı kitabı 142'den ceza aldı fakat sonradan kaldırıldı. Dr. Fikret Başkaya'nın Paradigmanın İflası, Ömer Tuku'nun Kürdistan'da Türk Endüstirisi adlı kitabı ile Paris Kürt Konferansı, -ki bundan Av. Eren Keskin yargılanıyor- adlı kitaplar hakkında davalar açıldı.

Medya: Yayınladığınız kitapların çoğu ya Kürtçe ya da Kürt ve Kürdistan sorununu içermekte. Okuyucunun ilgisini nasıl buluyorsunuz?

Okçuoğlu: İşin trajedisi Kürt basının üzerindeki baskı ve okuyucunun ilgisizliğidir. Körfez krizi, yayıncılık alanında olumsuz gelişmeler ve işe ticari gözle bakılması okuyucuyu küstürdü. Okur kitlesi çok az. Eskiden 5000 satan kitabın bugün maliyeti çıkarılamıyor. Kürtçe baskılar satılmıyor.

Medya: Mevcut siyasal ortamın bundaki rolü?

Okçuoğlu: Yanlış bilinçlenme var. Siyasal argümanlar çekici geliyor. Dil, ulusal motivler, ertelenecek uğraşlar gibi geliyor galiba. Onu daha sonra öğreniriz düşüncesi, kültüre önem verilmemesi, savaş koşullarında bu yöndeki çabalar fazla etkili olamıyor. Etkili kurumların, siyasi örgütlerin bakış açısının eksikliği ve doğrudan militanlaşmaya gidilmesi de etkili oluyor. ❐

Sekreterê Giştî ye PDK-Î Mustefa Hîcrî:

"Destdirêjiya Îranê ne tiştekî nû ye"

Navenda Nuçeyan- Sekreterê Giştî yê Partiya Demokrat a Kurdistan-Îran Mustefa Hicrî, di hevpeyvîneke telefonî li gel radyo ya Dengê Amerîka Beşê Kurdî de, li ser êrîşên Îranê yên dijberî Kurdistana Başûr wiha axivî:"Bi rastî destdirêjiyên Îranê yên nav karûbarê Kurdistana Iraxqê, ne tiştekî ku nû destpêkiribe. Ji destpêka damezrandina desthilata Kurd li Kurdistanê, bi mebesta têkdan an lawazkirina Sîstema Federal destpêkir. Ev êrîş û maytekirinên (tedaxul) cûre cûre; wek bombekirin, tevlîhevî sazkirin û teror derdikevin pêş û her berdewamin.

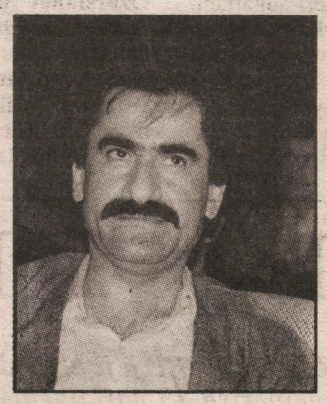

Sala par, ji destpêka Newrozê (Adar) heta nuha, va ye salek têbuhurî ku tuxubên Kurdistanê ji aliyê Îranê ve tên topbarankirin û xelk mecbûr maye ku carekdin gundên xwe bi cî bihêle û koçî ciyêndin ên Kurdistanê bikin.

Bi şerê navbera her du partiyên serekî yên Kurdistanê ku mixabin hîn jî berdewame û bûye şerekî navxweyî, ji xwe di her hal û mercî de Komara Îslamî ya Îranê li benda fersendek wiha bû û jêre bû xenîmet ku; pê destdirêjî, maytekirin û tevlîheviyê di herêmê de pirtir bike. Li gor agahdariyên gîhaştine me, pirsa teror û tûvlîheviyê bi berfirehî bi hêztir dibe û xelkê Kurdistana Iraqê ku, nuha wextê çinîn û hilberîne ye; zevî, zadên wan gîhastiye, ji ber vê topbaranê beşekî wan ê mezin zerer û ziyanek gelek mezin dîne, carekdin mecbûr mane ku gundên xwe bicîbihêlin û aware (koçer) bibin."

Li ser pirsa beşdarbûna Pasdarên Îranî bi cil û bergên Kurdî li gel Tevgera Îslamî û Hîzbûlah li şerê dijberî Yekîtî Niştimanî Kurdistan (YNK) jî, Mistefa Hicrî wiha peyivî: "Ez wê demê ne li Kurdistanê bûm û ji aliyê Deftera Siyasî (Palît Buro) ya Partiya me jî min tiştekî wiha nebihîstiye. Ji ber wê jî, nikarim bêjim raste an derewe. Çunkî dellîlek li ber destê me tune ye."

Li ser pirsa tesîra şerê navxweyî yê li Kurdistana Başûr, li ser Kurdistana Rojhilat û beşêndin ên Kurdistanê jî, Birêz Hicrî, wiha bersiv da: "Bêgûman vî şerî tesîreke pir nebaş li ser hemû Kurdan û dostên me kiriye. Li Ewrûpa Rojava dostên me nerazîbûna xwe diyardikin û bi rastî jî, vê yekê bi temamî navê Kurdan daxist. Çunkî, ew karê ku heta nuha ji Kurdan re hatibû kirin, niha ketiye ber pir û lêkolînê.Tiştê ji vê jî girîngtir, dirêjkirina şer destkevtiyên gelê Kurd diroxêne. Helbet ji destçûna van destkevtiyan, ji bo her mirovekî azadîxwaz û her Kurdekî dilsoz êş û azar e û bêgûman ji bo dijmin jî kêfxweşî, şayî ye. Ji bo vê jî, ez hêvîdarim her du partî, hema ji bo berjevendiyên partiyên xwe jî be, dievê dest ji şerî berdin. Çunkî, kes di vî şerî de bi sernakeve. Tiştê ji dest rere, hebûna wan bixwe û destkevtiyên bi deh salan ên miletê Kurd li hemû beşêndin e."

Li ser pirsa maytekirina Îranê ya karûbarê navxweyî Kurdistan li gel hin layenên (teref) siyasî Kurd jî, wiha got: "Bi li ber çavgirtina vê rastiya ku, herdu partiyên serekî yên Kurd baş bi mahiyeta Komara Îslamî dizanin û niha ji bo wan hîn rohnî û eşkere ye, maytekirina destxistina nav hukûmeta wan li ser astê (esas) têkdana destkevtiyên siyasî yên Kurd li Kurdistana Iraqê, lê haybûne ger xwedêneke ji destê wan derkeve, ew dê bi selmêne (îspat) ku ew layen, bi rastî ne li berjevendiya miletê Kurd û her wiha jî, yabaweriya partîzaniya teng e. Tiştekî wiha derkeve ji aliyê me û hemû layenêndin ve, dê bê mehkûmkirin."

"Hukumeta Alman şirîkê sûcê îmhaya Kurdan e"

Navenda Nuçeyan- Nameyeke vekirî ya Ekademiya Kurdî bo Zanist û Huner bi îmza Muhendisa Bilind Brûska Îbrahîm gihîştiye destê me. Wek di têbiniya vê nameyê de hatiye diyarkirin, kopya vê nameyê ji gelek serokkomar, siyasetmedarên dinyayê, dezgeyên navnetewî, ji hemû rêxistinên Kurdan re hatiye verêkirin.

Name bi sernivîsa "Em Kinkel, Kohl, Kauther dawe dikin; Hukumeta Federal a Alman şirîkê sûcê îmhaya Kurdan e".

Di namê de bi dûr û dirêjî qala helwestahukumeta Alman ya di derheqa Tirkiyê û Kurdan de dike; Qala alîkariya hukûmeta Alman ya eskerî ku bi Tirkiyê re dike, çewa sîlehên Alman li hember Kurdan tê bi kar anîn, çewa di dezgeyên navnetewî de bêdengiya hukûmeta Alman li hember teror û şerê Tirkiyê ku li dijî Kurdan domdar e, dike. Herweha dema penaberên Kurd piştî hezar zor û dijwarî dighîjin Almanyayê, ji ber siyaseta hukûmetê mafê penabertiyê nagrin û çawa di bin tehdîda vegera Tirkiyê dijîn, dike.

Di dawiya namê de weha tê gotin; "Hukûmetek weha, Almanyayek weha ku şirîkê sûcên giran e, di Konseya Ewlekarî ya NY (Netewên Yekbûyî) de tuneye".

Cantürk, Kuzucu, Aslan, Ekinci, Melik, Buldan, Karay, Yıldırım...

Kürt işadamları ölüm listesinde

M. Nehir

Topyekün kirli bir savaşla, Kürt coğrafyasını cehenneme çeviren TC yönetimi ve şu an onun tepe noktasında bulunan Çiller-Güreş kliği, Kürt halkına karşı yürüttükleri kirli savaşta Kürt işadamları, bürokratları ve önde gelen isimleri de hedef gösterdiler. Bu yeni hedef özellikle yurtsever olup yurtsever hareketlere ekonomik olarak yardımda bulundukları iddia edilen Kürt işadamları, bürokrat ve politikacılardan oluşuyor.

Tarih 4 Kasım 1993. Yer İstanbul Holiday Inn oteli. Başbakan Tansu Çiller, Kürt işadamlarına "nasihat" vermek amacıyla açtı ağzını. Çiller, Kürt işadamlarına ve önde gelen Kürt isimlerine atfen tetikçilere yeşil ışık yakarcasına *"listeleri var elimizde, tümünden tek tek hesap soracağız"* dedi. Artık tetikçiler gereken mesajı almışlardı... O tarihten sonra tespit edilen hedefin rotasında cinayetler zinciri halka halka örülecekti.

"Sır"ı Tansu Çiller'in cebinde saklı yeni cinayetler zincirinin ilk halkası, **Behçet Cantürk** ve şoförü **Recep Kuzucu** oldu.

Ünlü Kürt işadamı ve yurtsever çevreler tarafından da sevilen, geçmişte DDKD davasından da yargılanan Behçet Cantürk ile şoförü Recep Kuzucu 15 Ocak 1994 tarihinde TEM yolunun Sapanca girişinde elleri bağlı ve kurşunlanmış bir vaziyette bulundu. Tetikçiler görevlerini tam olarak yerine getirmişlerdi. Sıra "minare"ye kılıf bulmaya gelmişti. Minareye kılıf bulma görevi de, hiçbir insani ve etik kaygı taşımayan "terörist Türk medyası"na bırakılmıştı.

Mehmetçik basın, Cantürk cinayetine ilişkin senaryolar üretip dururken, Cantürk'ün yakını olan Kürt işadamı **Fevzi Aslan** ve yeğeni **Salih Aslan**'ın da cesetleri bulundu.

Fevzi Aslan ve yeğeni Salih Aslan, Aksaray'da Tokgöz Otomotiv adlı işyerinden polis tarafından 27 Mart'ta gözaltına alındı ve bir gün sonra cesetleri Sapanca yakınlarında bulundu.

Şifresi çözülmüşcesine çorap söküğü misali cinayetler zincirine yeni bir halka daha eklendi. Bu yeni halka da Behçet Cantürk'ün akrabası ve avukatıKürt politikacı **Tarık Ziya Ekinci**'nin kardeşi **Yusuf Ziya Ekinci** idi. Ekinci, Ankara'da kaçırıldı ve cesedi bir gün sonra Ankara çevre yolunda bulundu.

Yine bir ay önce yurtsever bir Kürt olarak bilinen Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkan yardımcısı Hakkari'li bürokrat **Namık Erdoğan** "esrarengiz" bir şekilde öldürüldü. Bu defa hedef yüksek bir bürokrattı. Erdoğan'ın yeğeni **Mustafa Erdoğan** haftalık bir derginin kendisiyle yaptığı söyleşide, "Amcamın öldürülmesi, Kürt bürokratlarına gözdağıdır" diyor. Namık Erdoğan'a daha önce defalarca imzasız tehdit mektupları gelmiş, Teftiş Kurulu Başkanı'na gönderilen bir mektupta ise, *"böyle bir Kürdü nasıl orada tutuyorsunuz"* denilmişti.

Cinayetlerin arkası kesilmedi, hedef bu kez Urfa'da bir Kürt politikacısıydı.

Yeni kurulan HADEP Parti Meclisi üyesi ve DEP eski Urfa İl başkanı Av. **Muhsin Melik** ve şoförü **Mehmet Ayyıldız** Urfa'da öldürüldü. Melik kaldırıldığı Urfa Devlet Hastanesi'nde yaşamını yitirmeden önce, katillerin kimliğine ilişkin şu açıklamayı yaptı: *"Beni vuranları iyi tanıyorum. Polistiler.*

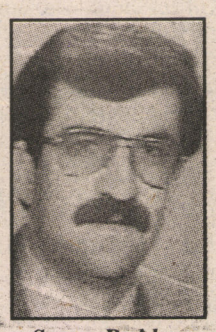

Savaş Buldan

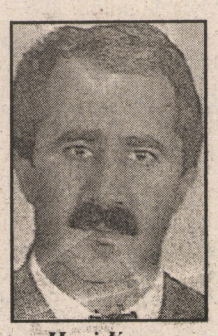

Haci Karay

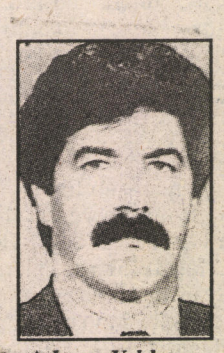

Adnan Yıldırım

Beni devamlı izleyen kişilerdi" .

Buyrulan şifreyle saldırganlaşan, saldırdıkça çıldıran, çıldırdıkça adeta vahşileşen tetikçiler, öldürmelerde hızını alamadılar.

Bu defa kurbanlar Kürt işadamı **Savaş Buldan** ve arkadaşları **Hacı Karay** ile **Adnan Yıldırım** idi.

Buldan ve her iki arkadaşı 3 Haziran günü sabah saatlerinde silahlı ve telsizli, polis olduğu bilinen 7 kişi tarafından Yeşilköy'de Çınar Oteli'nin önünden kaçırıldılar. Olaydan hemen sonra başta Uluslararası Af Örgütü olmak üzere, çok yönlü girişimlere rağmen bir sonuç alınamadı. Bir emniyet yetkilisi, önce sözkonusu olan şahısların Terörle Mücadele Şubesi'nde gözaltında olduklarını kabul ettiği halde daha sonra yapılan başvurularda ise reddedildi. Devlet yetkililerinin tümü olaydan haberdar edilmişti. Ancak kaçırılma olayından bir gün sonra Savaş Buldan, Adnan Yıldırım ve Hacı Karay'ın, üzerinde naylon eritilmiş, işkence ile parçalanmış ve daha sonra kurşunlanmış cesetleri Bolu yakınlarında bulundu.

Asıl görevi basın ahlak ve ilkelerine bağlı kalarak haber yapmak olması gereken Türk medyası, yine olayın asıl failleri üzerindeki dikkatleri dağıtmaya çalıştı.

Eski MİT ajanı prof. **Mahir Kaynak**, Özgür Ülke'ye yaptığı bir açıklamada, *"listeyi Çiller'e veren ve Kürt sorununun siyasi çözümünden yana olmayan kadronun bu cinayetleri planladığını"* öne sürerken, "terörist Türk medyası", şeflerinden aldığı kredi ve emirler doğrultusunda gerçekleri çarpıtarak tersyüz etti. Öldürülen Kürt işadamı Savaş Buldan ve arkadaşlarının öldürülmeyi hakettiklerine dair fetvalar bulmaya çalıştı.Diğer bir ilginç açıklama ise SHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Karayalçın'dan geldi Karayalçın, kaçırılma sırasında Buldan'ın yakınlarına, "O adam çok tehlikelidir" diyordu. Karayalçın demek istiyordu ki, "Ne olacak su testisi su yolunda kırılır". Türk gazete, radyo ve TV. leri olayı, *"Kürt mafyasının hesaplaşması"*ndan, *"İtalya mafyasına"* bağlamaya ve Savaş Buldan'ın Behçet Cantürk cinayetiyle ilgili olarak gözaltına alındığı yalanına kadar düzmece senaryolarla uğraştı.

Aslında işlenen cinayetlerin faaillerinin bu cinayetleri pek gizli yaptıkları söylenemez. Çırılçıplak orta yerde uyguluyorlar bütün bu sorgusuz sualsiz cinayetleri.

Hatta hedef durumundaki ilgili şahıslara verilen "nasihat"ı kulaklarına küpe yapsınlar diye, faillerin adresine ilişkin yeteri kadar mesaj da veriyorlar. Örneğin bütün maktüllerin aynı silah ve aynı yöntemle infaz edilmesi. Cantürk ve Buldan ailelerini karşı karşıya getirmeye çalışan "Türkiye Türklerindir" gazetesi bile Cantürk, Kuzucu, Fevzi Aslan, yeğeni Salih Aslan, en son Savaş Buldan ve iki arkadaşının aynı silahla öldürüldüğünü öne sürerek, *"7 infaz... Aynı silah"* başlığıyla haber verdi. Cinayetlerin son derece profesyonelce işlenmesi ve bu sırada paralı gişe geçişlerine rağmen hiçbir engelle karşılaşma kaygısının taşınmaması, ayrıca maktüllerin tümünün önde gelen Kürt isimleri olması, bu kişilerin geçmişte de devlet güçleri tarafından şu ya da bu şekilde takibe alınmış ve çeşitli tehditlere maruz bırakılmış olmaları, faillerin teknik donanımı ve Çillir'in bu konudaki "nasihatları" tüm bunlar dikkate alındığında, faillerin kimliği konusunda yeterli göstergeler sunuyor. Faillerin adresleri açık, verilmek istenen mesaj da...

Çiller, *"Çiller tetik çektirdi"* iddialarını yalanlamaya çalışırken acemice gerçekleri söylüyordu. Çiller, "Allahım bunlar aklıma gelmemişti" diyerek, tetikçiler yanlış anlamış dercesine, "bu öldürülenlerin isimleri yanımdaki listede yok" diyor.

Bu kara mizaha güler misin, ağlar mısın? Kürt işadamlarının listesi Çiller'in cebinde, bakalım sıra şimdi kimde?..

Devlet iddiasında olan her yapılanma, kendi yasalarına göre "suçlu" bulduğu insanlar hakkında hemen adli ve yasal işlemlere başvurur. Ancak TC devleti ve bugün onun başında bulunan Güreş-Çiller kliği, kendi anti-demokratik yasalarını bile Kürt insanına çok görmekte. Kürt insanını imha etmek için hiçbir hukuki ve yasal engel tanınmıyor. Keza, Kürdü yok etmek için her yol ve yöntem mübahtır onlar için. O nedenle Kürt imhasına yönelik, *"ya bitecek, ya bitecek"*, *"daha kullanmadığımız birçok imkan var"* naralarına ek olarak, Kürtlerin önde gelen isimlerini de listeleyip ceplerine koydular.

Günümüz dünyasında; dünya konjonktüründe, uluslararası ilişkiler dengesinde ekonomik gücün etkisi düşünüldüğünde; devletin Kürt ulusal hareketine parasal destek sunduğu iddia edilen Kürt zenginlerine yönelmesi, Kürt işadamlarını kaçırıp hunharca katletmesi anlamlıdır. Bu konuda devletin tutumunda dikkat çekici bir husus daha görülüyor. O da kendi ulusal çıkarlarını esas alan, Kürt kimlikli sermayenin büyümesi, Kürt ulusal hareketiyle bütünleşmesini önlemeye çalışan bir tutum içinde olmasıdır. Buna Kürdistan'ı insansızlaştırıp, zenginlik kaynaklarının talanı ve imhası da eklendiğinde, düşündürücü bir tablo çıkıyor ortaya. Bu tablodan hareketle rejimle bütünleşmemiş her Kürt zenginin devletin hedefi olduğu ve büyük bir olasılıkla adı Çiller'in listesinde yazılı bulunduğu şeklindeki değerlendirmelerin asılsız olmadığı söylenebilir.

Politikada, bürokraside ve diplomatik alanlarda da kurumlaşmanın her ulus için hayati bir önem taşıdığı gerçeğiyle hareket edildiğinde; devletin bugün sözkonusu alanlarda ilgili Kürt ulusal onurunu koruyan, Kürt aydınları, politikacıları ve Kürt kökenli bürokratları hedef seçmesinin tesadüfü olmadığı açıklıkla anlaşılıyor. Bu gerçekleri devletin resmi ağızları da şu veya bu şekilde defalarca dile getiriyorlar. ❐

Cinayetler protesto edildi

Türkiye bir "utanç " ülkesi!

Çiller'in "listeleri var elimizde, tümünden hesap soracağız" şeklindeki açıklamasından sonra, Kürt aydınlarına ve işadamlarına yönelik cinayetlere hergün bir yenisi eklendi. Her an, herhangi bir yerde bir Kürdün cesedini yol kenarında, köprü altında, nehir kıyısında, deniz sahilinde ve kuytu bir köşede bulmak mümkün. Bu nedenle bu ülkenin insanları, sanatçıları, bu ülkede yaşadıkları için utanç duymaya başladılar. "Faili meçhul" cinayetler konusunda ve en son öldürülen **Savaş Buldan** ve iki arkadaşının öldürülmesi ile ilgili olarak İHD'nin girişimiyle 15 Haziran'da İstanbul Tabipler Odasın'da düzenlenen basın toplantısına katılan sanatçı **Şanar Yurdatapan,** elinden alınan yurttaşlık hakkının iadesi için 11 yıl uğraştığını, ancak şimdi, Türk vatandaşı olmaktan utandığını belirtirken, sanatçı **Nur Sürer** de, "Bu ülke topraklarının üzerinde yaşamaktan utanç duyuyorum, uyurken bile utanıyorum... kurbanların yakınlarıyla yüz yüze gelirken de utanıyorum" dedi.

İHD İstanbul şube başkanı **Ercan Kanar** ise, yaptığı açıklamada "faili meçhul" cinayetlerin bir yaşam pratiği haline geldiğini belirterek "Toplumu yönetenler ölenlerin yakınlarının acıları ile, bundan da önemlisi hukuk arayanların bilinciyle alay edercesine; 'mafya içi, örgüt içi hesaplaşma', 'ölenler de hak etmişlerdi', mantığıyla izah etmeye çalışıyorlar" dedi. Kanar, daha sonra şunları kaydetti: "Kontra cinayetleri sadece Kürtlerin acısıdır diyemezsiniz... Bu yöntemler Nazi döneminde Yahudilere karşı yapıldığında sessiz kalan Alman halkı, sonucunu çok acı ödemişti. Kürt meselesinde farklı düşünebilirsiniz. Ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunma demokratlığında olmayabilirsiniz. Ama insanların kaçırılarak, işkence edilip 'vatanın bütünlüğü' adına öldürmelerini, yargısız savunmasız katledilmelerini bir insan olarak onaylayamazsınız."

Bir süre önce Ankara'da katledilen Av. **Yusuf Ziya Ekinci**'nin ağabeyi **Tarık Ziya Ekinci** de cinayetlerden devleti sorumlu tutarak , "Polis hüviyetini ibraz etmek suretiyle insanları evlerinden işyerlerinden alıp götürüyor ve daha sonra infaz ediyor" şeklinde konuştu. MGK tarafından basının kulağının çekildiğini ve bu nedenle cinayetleri kasıtlı olarak çarpıtarak verdiğini belirten Ekinci, Ankara Barosu'nun da bu cinayet şebekeleriyle bir işbirliği, bir kader birliği içerisindeymiş gibi sessiz kalmasını nefretle kınadığını belirtti.

Toplantıda söz alan **Necdet Buldan**, "Bizlerin ve işkence edilerek öldürülen insanların can güvenliğinden sorumlu kurumlar bizleri tehdit etmenin dışında birşey yapmadılar"dedi

Çözüm

Vildan Tanrıkulu

Siyasal tercih siyasal programda somutlaşır

Şimdi siyasal tercih sorununun esas olarak bir siyasal program sorunu olduğu noktasını, hem genel olarak, hem de kendi siyasal ve toplumsal gerçeklerimiz özgülünde tartışalım.

Siyasal mücadele, toplumun transformasyonunu -değişim ve dönüşümünü- öngören iktidar mücadelesidir. Bu anlamda, açıktır ki öngörülen değişimin içeriği ve biçimi herşeyden önce, toplumu değiştirmek isteyenlerce açıklığa kavuşturulmalı ve kavranmalıdır. Bu, siyasal mücadelenin ön koşuludur. Siyasal mücadelenin istikrar ve sürekliliğinin teminatıdır. Mücadelede, bu mücadelenin yürütücüleri olarak bireyler, her zaman kalıcı değildir. Bu nedenle de istikrarlı ve sürekliliği olan bir siyasi mücadele yürütebilmek için düşünce birliğini esas alan bir sürekliliği temel hareket noktası olarak tesbit etmek gerekmektedir. Bireylerde somutlaşan istikrar ve süreklilik arayışları, kaçınılmaz olarak sözkonusu bireylerin çeşitli nedenlerle ya da çeşitli biçimlerde siyasal mücadele alanlarından uzaklaşmaları, sözkonusu mücadeleyi kesintiye uğratır, sarsar ve dağıtır. Kuşkusuz, aşiret yapılanmaları, derebeylikler, kraliyetler vb. biçimler de siyasal örgütlenme biçimleridir. Bireylerin bu örgütlenmelerle mülkeyet, din, sosyal ilişkiler vb. faktörlere dayalı egemenlikleri, sözkonusu örgütlenmelerin de temelini oluşturmakta, birey bu yapılanmalarda belirleyici bir fonksiyon yüklenmektedir. Ancak, bizim tartışma konumuz, çağdaş siyasal mücadele normları ve giderek toplumun çağdaş örgütlenmesine esas oluşturacak olan siyasal parti çalışmasının üzerinde şekillenmesi gereken değerlerdir.

O halde, bu değerlerin açıklık kazanması ve anlaşılması aynı zamanda bir bütün olarak Kürdistan'da siyasal mücadelenin hem tarihsel hem de güncel sorunlarının açıklık kazanması ve anlaşılabilmesini sağlar. Kişisel tartışma ve sürtüşmelerde somutlaşan ayrılık ve parçalanmalar ya da var olan somut siyasal ayrılıkları hepten yok sayan düşünceler ve tutumlar, çoğumuzun yabancı olmadığı durumlardır.

Genel olarak Kürdistan'ın bütününde ve özel olarak da Kuzey Kürdistan'da siyasal mücadele, herşeyden önce, Kürdistan'da yabancı boyunduruğunun kırılması, Kürt halkının ve geleceğini Kürdistan coğrafyasında görenlerin kendi ülkelerinde iktidar olmaları sorunudur. Bu nedenle de, siyasal iktidar hedefi ve bu iktidarın muhteva ve biçiminin belirlenmesi, siyasal programın ön koşuludur. Kürdistan gerçeğinde bu sorun, mücadelenin ulusal boyutunun somutlaştırılmasıdır. Ancak daha önce de belirttiğim gibi, siyasal iktidar, öngörülen toplumsal değişim ve dönüşümü gerçekleştirmek için bir araçtır. Bu durum, kaçınılmaz olarak, iktidar olan Kürdistanlılara bu iktidarı hangi biçimde yürüteceklerine; toplumu siyasal yaşamda, ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim, sağlık, savunma ve diğer alanlarda nasıl ve hangi değerler temelinde yeniden yapılandıracaklarına ilişkin somut hedefleri program olarak ortaya koymaları görevini yüklemektedir. Açıktır ki, gerek siyasal iktidar olma isteminde ifadesini bulan siyasal hedef, gerekse siyasal iktidarın yürütülmesinde yeniden yapılanmaya esas olacak değerler nesnel olarak farklı çıkarları ifade etmektedir. Geleceğini kendi kimliğini inkar temelinde TC devletinin "asli" bir öğesi olmakta görmek (böylelerinin az olmadığını hepimiz biliyoruz), ya da "üniter devlet" içinde kendi kimliği ile kimi statüler öngörmek, Kürt halkı açısından nedenleri ne olursa olsun sonuçta farklı siyasal hedeflerdir. Kürt halkının bağımsız devlet olarak örgütlenme istemi de diğerleri gibi bir siyasal hedefi ifade etmektedir. Tüm bu hedeflerin farklı siyasal programlarda ifade edilmiş olması, toplumumuz açısından da siyasal tercihin bir siyasal program sorunu olduğu gerçeğini örneklemektedir. Mevcut programlar incelendiğinde, sadece siyasal hedefte değil, aynı zamanda bir siyasal programın içermesi gereken diğer konularda da benzer örnekler tesbit edilebilinir. *"Ülke ekonomisinin gelişimi için gerekli yabancı sermaye ve yatırımlar karşılıklı yarar esasına göre sağlanacaktır"* **(YEKBÛN programı)**, *"Verimli işleyen özel büyük işletmelere dokunulmayacak, kamu yararı bakımından gerekli görülen büyük işletmeler ise kamulaştırılacaktır. Ulusal çıkarların gerekli kıldığı çerçevede, ülkeye yabancı sermaye ve teknolojinin gelmesi teşvik edilecektir"* **(PSK programı)**, *"Kürdistan'daki ekonomik yıkım ve Kürt halkının içinde bulunduğu sefalet ancak sömürgeci egemenliğin son bulması ve emekçi halkın çıkarlarını gözeten milli bir ekonomi politikasının uygulanmasıyla çözümlenecektir"* **(HEVGIRTIN-PDK programı)**, *"Ekonomi, merkezi bir planlama ile yönlendirilecektir. ...Toplumun gelişmesine yararlı olabilecek özel girişimcilik serbest olup, devletten yardım ve destek görecektir"* **(PKK programı).**

Açıktır ki tüm tesbitler (burada sözkonusu tesbitlerin doğruluk-yanlışlıklarını, ne anlama geldiklerini ya da her programın kendi iç istikrarı konusunu tartışmıyorum) siyasal programlarda farklılık ya da ortak yanları ifade etmektedir. Ve mevcut programlara bir bütün olarak bakıldığında, bizzat bu program sahiplerinin de (farklı derecelerde de olsa) program sorununa verdikleri, daha doğrusu vermedikleri önem ve özen görülebilmektedir. Bu durum bile tek başına, ülkemizde siyasal mücadelenin ve örgütlü siyasal güçlerin hangi düzeyde seyrettiğini göstermeye yetmektedir. Ne ayrılık noktalarının ne de ortak noktaların gözden uzak tutulması veya abartılması gerekiyor. Tüm toplumlar gibi Kürt toplumunda da nesnel olarak var olan farklı çıkarları ve değerleri ifade ettiği için, ayrılıkların ve ortaklıkların olduğu gibi alınması ve anlaşılması, siyasal tercihlerin de nesnel ve siyasal bir zemine oturtulmasının koşullarını güçlendirir.

Yukarıda çok kısa olarak verdiğim örnekler, siyasal tercihlerin nasıl somutlaştığını göstermeye yetmektedir. Ancak, bu gerçeğe rağmen siyasal tercihlerin, toplumumuzda genel anlamı ile siyasal programların esas alınarak yapıldığını söyleyebilmek maalesef zordur. Her Kürdistanlı yurtseverin en önemli ve güncel olan görevlerinden biri, bu anlamda, siyasal tercihlerin, toplumumuzda siyasal programlarda biçimlenen değerlere sahip çıkılarak ve bu değerler esas alınarak yapılmasını sağlayacak tutumları egemen duruma getirmektir. Böyle bir tutum, hem mevcut programların eksikliklerinin giderilmesini hem açıklık ve istikrar kazanmalarını ve hem de ülkemizde ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin örgütlü siyasal gücünün istikrar ve süreklilik kazanarak asli gündeminde yoğunlaşmasını sağlar.

Bir sonraki yazıda, sorunun örgütsel boyutlarını tartışalım.

"Kuzey Irak"ta ateşkes sağlanamıyor

Irak Kürtleri'nin yeni barış anlaşması 5 Haziran'da Erbil'de Şirin Palas Öteli'nde Irak'lı iki Kürt lideri tarafından yapıldı. Kuzey Irak'ın önemli bir şehrinde olan bu otel, gerçekleşen bu buluşmadan saatlerce önce, silahlı kişiler tarafından denetime alınmıştı. Bu da Kürtlerin bir kez daha iç savaşın eşiğinde olduğunun işaretiydi.

Buluşma yerine ilk olarak sosyal demokrat YNK Genel Başkanı **Celal Talabani** geldi. Kazara patlayan bir silah, nerdeyse Talabani ile rakibi muhafazakar KDP lideri **Mesut Barzani** arasındaki bu buluşmayı suya düşürecekti. Biraz sonra Kürt liderleri otelin alt salonunda yan yana geldiler. Birbirlerini selamladılar ve barıştan sözettiler.

Silahlı olanların geri çekilmesi

Mayıstan bu yana başlamış olan savaş için yapılan bu barış anlaşması, yedincisiydi ve üç aşamayı kapsıyordu. İlk adım, Kuzey Irak'ta olan tüm silahlı çatışmaların hemen durdurulması, Erbil ve Duhok'taki silahlı pêşmerge güçlerinin geri çekilmesi. İkinci adım, bundan sonra olacak barış anlaşmalarına Irak Kürdistan İslami Hareketi'nin de katılması. Üçüncü adım, ulaşım yolları ve merkezlerin kontrolünün Irak Ulusal Meclisi (IUM)'nin tarafsız güçlerince sağlanmasıydı.

Irak muhalefetinin çatı örgütü olan IUM, Mayıs ayında birbirine rakip olan Iraklı Kürt güçleri arasında arabuluculuk yaptı ve bu görevinde ABD'nin Dışişleri Bakanlığı'ndan destek gördü. Erbil, bir iç savaşı yaşamamayı, ticaret adamı olan IUM Başkanı **Jelebi**'ye borçludur. Gerçekten de 8 Haziran'da Erbil ve Şaqlawa'dan askeri güçler geri çekildi. Böylece seyahat ve mal ulaşımı yeniden başladı. Süleymaniye'nin güneyinden Duhok'un kuzeyine kadar olan kontrol merkezlerinde IUM'nin üç siyah noktalı beyaz bayrağı dalgalanıyor. Böylece hiç olmazsa şimdilik, Kuzey Irak'ın büyük bölümüne huzur girdi.

Kürt bölgesinde olan her değişme, komşu ülkelerde en azından bir sıkıntı yaratıyor. Erbil'de resmi konuşma dilinde söylenen "Federatif Irak'ta Kürt devleti", Türk, Arap ve İranlılarla ortak bir sınıra sahip. Böylece çıkar sorunları bu bölgeye taşınıyor. Kürtleri Irak saldırılarına karşı korumak için burada bulunan BM-Çekiç Güç'ü, Tahran kendi çıkarları için tehlike olarak görüyor. Bu nedenle İran askerleri bir yıldan beri planlı bir şekilde sınır bölgesine saldırıyor ve Kürtler arasındaki İslami güçleri destekliyor. Kuzey Irak'taki bu yeni silahlı olaylardan sonra da İran politik saldırıya geçti.

Haziran başında bloksuz ülkelerin yaptığı zirve toplantısından sonra, İran Dışişleri Bakanlığı, Temmuz'da Bağdat'ı ziyaret edeceğini bildirdi ve bundan önce Şam da bir Dışişleri Bakanlığı yetkilisiyle Kuzey Irak sorununu görüşeceğini açıkladı.

Türkiye de Kuzey Irak'taki gelişmelerden endişe duyuyor. Ankara hükümeti, PKK'ya karşı yürüttüğü kanlı ve çok masraflı savaşta bir açmazın içindedir. Ankara, Kuzey Irak'taki her dengesizliğin Kürtler lehine olacağından endişe duyuyor. Türkiye Hükümeti Mayıs sonunda Türkiye'nin güneydoğusundaki sınır şehri Silopi' de biraraya gelen Kuzey Irak'lı iki Kürt partisinin delegasyonuna açıkça şunu söyledi: "En geç 10 Haziran'a kadar kendi sorunlarını çözmelisiniz. Aksi halde Türk ordusu Kuzey Irak'a girer." Bu açıklamadan sonra bir Türk askeri helikopteri Kürt lideri Talabani'yi Erbil'deki konağına götürdü.

Ağalar ve az topraklı köylüler

Kendi konağının mavi salonunda birçok politbüro üyesi ve komutanı ile birarada bulunan Talabani üzüntülü görünüyordu. Talabani, Mayıs boyunca Şam'da kalmasını şöyle açıklıyordu: Kara yoluyla ülkeye dönmek şahsı için bir tehlikeydi. Ne Türk devleti ne de Çekiç Güç, onu helikopterlerle Erbil'e getirmek istiyordu. Talabani üzüntülü bir şekilde çatışmaların bu denli gelişeceğini tahmin etmediğini söylüyordu. Kendi prensibi olmamasına rağmen, Kürt lideri Talabani, Kürt halkının sorunlarını hasıraltı etmemeye çalışıyordu. 2 Mayıs'ta Qaladıza bölgesinde çıkan çatışma, sözde, bir toprak parçası yüzünden oldu. Üç yıldan beri toprak işgalleri nedeniyle meydana gelen sert çekişmeler tüm Kuzey Irak'ı sarsıyor. Bu toprak çekişmelerinin nedeni, Saddam Hüseyin'in "sosyalist reformlar" çerçevesinde gerçekleştirdiği toprak reformuna dayanıyor. Saddam Hüseyin'in, 1975'te Kürt aşiret liderlerinin gücünü kırmak için, onların toprak üzerindeki mülkiyet hakkını dörtte bire indirdi ve geri kalan toprakları az topraklı veya topraksız köylülere dağıttı.

1991'de Erbil Hükümeti'nin kurulmasından sonra, birçok toprak ağası ve mirasçıları, topraklarını geri alma girişiminde bulundular. Köylüler de çoğu kez silahlı biçimde bunlara karşı direndi. Sonuçlanmayan bu mülkiyet sorunu, yüzlerce Kürt ailesini ilgilendirmektedir. Qaladıza'daki toprak ağası KDP'nin yüksek düzeyde bir üyesiydi ve köylüler de YNK'nin taraftarlarıydı. Bu nedenle sorun, politik bir karakter taşıyor. Qaladıza'da çıkan çatışma bir yangın gibi Süleymaniye ve Erbil'i sardı. Genellikle Kürt toplumu kendi sorunlarını silahsız çözme yeteneğine sahip değil. Şurası bir gerçektir ki; Kuzey Irak'taki Kürt yönetimi de otonom bölgenin sorunlarını çözmek durumunda değil. Her iki parti, Hükümet ve Meclis'te eşit güçtedir. Gerek Barzani gerekse de Talabani birbirlerinin önerilerini kabul etmediklerinden, hükümet felce uğramış. KDP'nin güçlü olduğu Selahaddin'de partinin üst düzey bir yetkilisi, bu savaşın çıkacağını çok önceden tahmin ettiğini söylüyordu.

Bir yanda çalışmayan bir hükümet, diğer yanda 3 yıldan beri kurulmuş olan devleti hiçbir devletin tanımamış olması şu gerçeği gösteriyor: Erkek nüfusunun çoğunun silahlı olduğu burada, mevcut durum silahlı çatışmaya yolaçmaktadır. Yabancı kaynaklara göre 1 aylık savaş 800 kişinin ölümüne ve 25 bin kişinin evlerini terketmesine neden oldu. Evlerini terkedenlerin çoğu Süleymaniye'nin doğusundaki Pencavin bölgesindedir.

Ekonomik çöküntü

Pencavin, evleri çamurdan yapılmış küçük bir şehirdir. Doğunun malları son üç senede tüm Kuzey Irak'ta tanındı. Şehrin zenginliği İran'a giden dar bir yola bağlıdır. Bu yol, Mayıs başına kadar kaçakçılığın temel yoluydu. Savaş başlamadan önce bu yoldan, Irak'a eşeklerle gıda maddeleri, ilaç, inşaat malzemesi ve araba yedek parçaları getiriliyordu. Bugün Kuzey Irak'taki temel geçim kaynağı kaçakçılıktır. BM ambargosu, Irak'a karşı olduğu gibi, Kuzey Irak'a karşı da uygulanıyor. Ayrıca buna bir de Saddam'ın Kürtlere karşı koyduğu ambargo ekleniyor. Erbil'in batıya açılan tek ulaşım yolu Türkiye üzerinden geçiyor ve Türk hükümetinin Kürtlere karşı takınacağı tutuma bağlıdır. Bu izole edilmeden dolayı, Kuzey Irak halkı 3 seneden bu yana daha da yoksullaştı. Nüfusun yüzde 85'i işsiz. Kamu kuruluşlarında çalışan müstahdemlerin aylığı 5 dolar. Ekonomik çöküntü nüfusun bir kısmını bunalıma sokuyor. Bundan 1 yıl önce Kürt güvenlik kuvvetleri şefi, maddi sıkıntılardan dolayı Kürtlerin silah ve eroin kaçakçılığına el atmalarının kendisini şaşırtmayacağını söylemişti. Mayıs'tan bu yana İran'a kaçakçılık yolunu denetimlerine almak için YNK, KDP ve İslami Hareket arasında amansız bir savaş sürüyor. Kısa süre öncesine kadar bu yolu YNK denetliyordu. 8 Haziran'da Qaladıza çevresinde, Pencavin'de yine silahlı çatışmalar oldu. Kuzey Irak'ı kontrol etmenin kaçakçılığa egemen olmayı gerektirdiği gerçeğini pratik göstermektedir.

Ümit çatısı

YNK ve KDP merkezlerindeki iki parti yöneticilerinde, Irak'taki bölgesel Kürt devleti için henüz işin işten geçmediği, gecikilmediği umudu var. Onlar, yeni bir seçim sonrasında tek parti iktidarının kurulmasının sorunları çözeceğine inanıyorlar.

Nüfusun büyük çoğunluğu, büyük Kürdistan hayalinin yok olduğu düşüncesini kabullenemiyor. 200'e yakın kadın, Erbil'de parlamento binasını işgal etti ve Kürt hükümetinin toplanması talebinde bulundu. Halen kardeşler arasında bir savaşın korkuları yaşanıyor. Mesut Barzani, bir süre önce yazılı olarak BM Genel Sekreteri'nden Kuzey Irak'ın BM denetimine alınması ve binlerce peşmergeyi silahsızlandırması talebinde bulundu.

*(Bu yazı, **Neue Zurcher Zeitung** gazetesinin 12-13 Haziran 1994 tarihli sayısından çevrilmiştir.)*

❐

Devletin Krizi, Kürtler ve Ne Yapmalı?

● *Sinan Doğru*

TC devleti, tarihinin en ağır krizini yaşıyor. Krizin temelinde soygun ve sömürüye dayalı kokuşmuş kapitalizmin yapısal hastalıkları ile Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesine yöneltilen "topyekün savaş" yatmaktadır. Ve ağır yük de bu savaştan gelmektedir. Çünkü bugün Kürdistan'daki savaşa yapılan yıllık 300-400 trilyonluk harcamalar ve savaşın yarattığı siyasal, kültürel, diplomatik, ekonomik, askeri, toplumsal vb. sorunlar, bunalımlar; TC'nin kapitalist yapısal bunalımlarını defalarca aşmaktadır. Bugün krizi "atlatmak" ve ekonomik bir "istikrar" sağlamak için varını-yoğunu ortaya koyan TC'nin, bir yıl boyunca elde edeceği tasarrufun savaşa giden paranın yüzde 15-20'sini bile oluşturamayacağını dikkate alırsak, TC'nin bu savaşla nasıl bir yükün altında olduğunu daha iyi görebiliriz. Yani; Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan da olması uzak bir ihtimal değildir. Bu gerçeklik devletin Türk ve Kürt halklarına ne tür insanlıkdışı bir seçeneği dayattığını ve bunun bütün faturasının da yine nasıl halklarımıza yüklenmeye çalışıldığını açık bir şekilde ortaya sermektedir.

İşte, TC'nin yaşadığı krizi sağlıklı bir şekilde tahlil edip ona uygun çözüm yollarını yaşamda somutlamak, bu anlamda büyük önem taşımaktadır. Elbette ki, devlet de kendince bu krizi aşmaya yönelik girişimler içindedir. Kürt ulusal hareketinin çözüm perspektifleri belirlenirken, devletin politika ve planlarının da çok iyi görülmesi, kavranması gerekir. Çünkü, devletin zayıflamış bulunan bu en ince halkasını daha da zayıflatıp, saldırıyı buradan yoğunlaştırmak için, onun nasıl bir manevra içinde olduğunu da iyi bilmek durumdayız.

Türkiye'de nesnel olarak çok elverişli bir ortam oluşmasına rağmen, emekçi kitlelerin örgütsüzlüğü, sol, devrimci, demokratik güçlerin dağınıklığı, güçsüzlüğü ve kitlelerden kopukluğu ile 27 Mart yerel seçimlerinin de açığa çıkardığı kitleler üzerindeki şovenizmin tehlikeli etkisi, devlete karşı ciddi, sonuç alıcı devrimci-demokratik bir direnişin ve hak alma mücadelesinin örgütendirilmesini engellemektedir. Bu nedenle de temel muhalefet gücü olarak Kürdistan ulusal demokratik mücadelesi ön plana gelmekte, ağır basmaktadır. Bu durum, Türkiye'deki hemen hemen her sorunun Kürdistan'daki savaşa endekslenmesine yol açmıştır. Doğal olarak çözüm yol ve yöntemleri de bu endekslenmeye paralel bir nitelik arz etmektedir.

Krizin temelinde savaş yatıyor

Evet, TC'nin tarihi krizinin en önemli kaynağı bugünkü yapısıyla, Kürdistan'da süregelen savaş ve bunun yarattığı yan etkilerdir.

Kürdistan'daki ulusal demokratik mücadelenin son yıllarda bölgesel ve uluslararası etkenlerin etkileşimiyle de bir ulusal uyanış ve kitlesel başkaldırılar derecesine varması, devletin Kürt halkına karşı açık savaş ilanıyla ayrı bir boyut kazandı. 70 yıllık imha ve inkar politikası topyekün bir savaş ilanıyla derinleştirilmeye çalışıldı. Oysa ki, bu çabalar boşunaydı. Ve devletin içine düştüğü çıkmazı derinleştirmekten öte bir sonuç doğurmayacaktı. Çünkü 70 yıldır inkar edilen, "Dağ Türkü" denilen, tarihi, dili ve kültürü asimile edilip yok edilmeye çalışılan, katliamlarla imha edilmek istenen bir halk tüm benliğiyle ayağa kalkmış, bu gidişe "dur" demişti. Süreç önü alınamaz bir noktaya varmıştı. Kürdistan sorunu artık ulusal sınırları da aşarak uluslararası bir boyut kazanmıştı. Bu durum devleti tümden bir bocalama içine sürükledi.

İşte TC'nin bu Kürt politikası, ulusal ve uluslararası gelişmeler karşısında yürütülemez duruma gelince, devletin farklı kanatları arasındaki çelişkiler de daha net bir şekilde gün yüzüne çıkmaya başladı. Bir kesim, bir yandan kısmi siyasal-kültürel reformları yaparken, bir yandan da şiddetin tüm hızıyla sürdürülmesinde ifadesini bulan **"havuç-sopa"** politikasını savunurken; diğer kesim ise inkar edilemeyecek, gizlenemeyecek bir boyut kazanan ulusal demokratik mücadelenin öncelikle tüm direngen unsurlarından, güçlerinden arındırılması, teslim alınması "başarıldıktan" sonra da kısmi siyasal-kültürel reformların yapılmasını içeren **"ez ve çöz"** politikasını savunuyordu. Devletin içine düştüğü bu çıkmaz uluslararası ve bölgesel gelişmelerle de çakışınca ilk olarak "havuç-sopa" politikası ağır bastı. Ve bir dönem bu Turgut Özal eliyle uygulanmaya çalışıldı. Oysa ki 70 yıldır inkar edilen, bastırılmaya çalışılan bir gerçekliği, gerek devlet, gerekse beyinleri şovenizmle bulandırılmış geniş Türk kitleleri tarafından, üstelik savaş ciddi bir boyut almışken, kabul edilmesi çok güçtü. Bu nedenle de başlangıçta "havuç-sopa" politikası devletin geleneksel politikaları nedeniyle Türkiye gerçekliğine uymuyordu. Ayrıca, böylesi bir "denge" politikasının gelişen kitle hareketi ve ulusal uyanış karşısında tutunamayacağı da ayrı bir gerçeklikti. Yani ilk dönemlerde ne devlet ne Türk insanı ne de mücadelenin gelişim çizgisi uzun erimli böylesi bir politikayı kaldırabilirdi. Bununla birlikte, süregelen savaş, verilecek hakların Kürtler nezdinde bir kazanım olarak algılanmasına da yol açabilir; daha büyük değişimlerin başlangıcı da olabilirdi. Diğer taraftan Kürt halkının "havuç-sopa" politikasına adapte edilebilmesi için büyük oranda teslim alınmış, bastırılmış ya da geriletilmiş olması gerekirdi. Yani devletin havucun yanında sopayı da uygulayabileceği bir ortam ve kitle gerekiyordu. Kürt halkı da tam tersi bir ulusal uyanış sürecini yaşıyor. "Havuç-sopa" politikalarıyla dizginlenmeyecek bir durumu yansıtıyordu. Bu nedenle de ilkin halkın "yaşama hakkı" ve kimi kültürel-siyasal adımlarla teslim alınması hedefleniyor. Ve sonuçta, yıllardır dökülen kanın, çekilen acıların, talan, yağma ve harap edilmiş bir Kürdistan'ın bedeli olarak, en geri reformlarla Kürt halkı susturulmaya çalışılıyor.

Devletin hedefleri ve ulusal demokratik güçlerin durumu

Gelinen aşamada, devletin bu plan ve düşünceleri için belli bir mesafe katettiği gözardı edilemez. Sorunu askeri bir üstünlük sağlama noktasına hapsederek, Kürt halkını yenilgi psikozuna sürüklemek isteyen devlet, bu amaçla da, Kürt sorununun siyasal temellere dayalı gerçekliğini örtbas etmek ve bu doğrultuda tartışılmasını bile engellemek için hiçbir girişimden kaçınmamaktadır. Sorunu bir "terör" sorunu gibi göstererek, hem Kürt halkının meşru silahlı direnişini "terör" olarak lanse etmeye; hem de sorunu bir "ordular arası savaşa" indirgeyerek, askeri çözüme Kürt halkını da sürüklemeye çalışıyor. Devletin "askeri üstünlük"le sorunu "bastırma" amacını deşifre ettiğinden, siyasal çözüm boyutundaki tartışmaların gündemleştirilmesi bile engellenmeye çalışılıyor; bilim adamlarından, sendikalara, yazarlara, sosyalist, yurtsever basın yayın organlarına değin herkesin susturulması yoluna gidiliyor.

Devletin her türlü kirli, insanlık dışı yöntemi kullanarak uygulamaya çalıştığı "ez ve çöz" politikası artık ortadan kaldırılamayacak olan bir gerçekliğin kısmen de olsa bastırılması, geriletilmesi ve bu yolla "havuç-sopa" politikasına zemin hazırlanması amacına yöneliktir. Ve uzun vadeli sürdürülmesi mümkün değildir. Bu anlamda da devlet tüm kozlarını oynamaya çalışıyor. Kürt sorununun çözümünde belli adımların atılması artık bir zorunluluk halini almıştır.

Bugün, siyasal, demokratik kurumlar yoğun bir devlet terörüne maruz kalmışlardır. İHD'ler, öğrenci dernekleri vb. demokratik kitle örgütleri ile DEP gibi siyasal oluşumlar ya kapanmış, kapanma noktasına gelmiş, ya da işlevsiz hale getirilmişlerdir. Legal siyasette kitlesel halka önemli ölçüde yitirilmiştir. En geniş ulusal demokratik potansiyelin birarada yürüme olanağı varken, bu heba edilmiş, legal platformda 3-4 ayrı kanal oluşma eğilimine gitmiştir. İHD vb. demokratik kitle örgütleri başlangıç dönemlerindeki aktiviteden epey uzaklaşmış, neredeyse kapıları kilitli bir duruma sürüklenmişlerdir. Bu ortam, devletin yaşamı terörize etme, askeri çözümü dayatma ve Kürt halkını savaşa endeksli bir yaşam ve politikaya sürükleme yönünde ciddi tehlikeler taşımaktadır. Kürt ulusal demokratik güçleri, hem devletin bizleri sürüklemek istediği bu çıkmazı görüp aşmanın yollarını bulmak, hem de ortamın bu boyuta varmasındaki kendi paylarını görmek gibi tarihsel bir görev ve sorumlulukla karşı karşıyadırlar.

Kürt ulusal hareketine egemen olan benmerkezci, dargrupçu yaklaşımlar, hem sağlıklı bir ulusal birliğin oluşumunu engellemekte, hem de bu olumsuz gidişe "dur" diyecek kanalların açılmasını önemli oranda köstekmektedir. Güçler dengesindeki büyük farklılık, PKK dışındaki güçlerin gerçekten alternatif olabilecekleri radikal, somut adımları atamamaları, kitlesel bir halkayı yakalayamamaları vb. birçok faktör, Kürt ulusal hareketinin iç çıkmazının temel etmenlerinden birini oluşturuyor. Kitlesel desteğin sağladığı sayısal gücüyle İHD'lerde çoğunluğu yakalayıp, bir süre sonra buraları arada bir uğranılan ya da açılan "büro"lara dönüştüren; öğrenci derneklerinin akademik-demokratik niteliklerini bir tarafa bırakarak bu oluşumlara neredeyse "konsomol" işlevi yükleyen ve çoğunluk oyuyla ele geçirdikten sonra buraları kendi elleriyle ya kapatan, ya da işlevsiz kılan; okul yasağı, öğretmenlere karşı alınan tutumlar ve diğer pratik etkinlikleriyle, öğrenci hareketini sonuçta apolitik, sinmiş, nemelazımcı bir konuma sürükleyen; Kürt ulusal hareketinin DEP ile önemli oranda yakalamaya çalıştığı birlik halkasını, dargrup çıkarlarına feda ederek, güçlü, geniş kesimleri kucaklayan, kitlesel bir direniş odağının oluşumunu engelleyen ve sonuçta legal alanda potansiyelin etkisizleşmesine yolaçan; halkımızın tarihinde yeni bir sayfa açan cephe çalışmalarının bir yıllık süreç içerisinde daha geri konumlara sürüklenmesine, halkımızın bu halkın direnişinin kırılması, susturulup korkutulması gerekiyordu. Böylesi bir ortamda "havuç-sopa" politikası yaşama geçirilebilirdi. Ve sonuçta da devlet bu yolu tuttu. "havuç-sopa" politikasından vazgeçerek, "ez ve çöz" anlayışından ifadesini bulan daha geniş kapsamlı bir "topyekün savaş"ı başlattı.

Faili meçhul cinayetler had safhaya vardırıldı. Korku, nemelazımcılık, vurdumduymazlık, edilgenlik kitleler üzerinde bir ölü toprağı olarak serpiştirilmeye çalışıldı. Köy boşaltmalar, toplu katliamlar, kırsal alanın insansızlaştırılması tüm hızıyla yoğunlaştırıldı. Köy koruculuğu alabildiğine yaygınlaştırılarak birçok yerleşim birimi onların etkinliğine bırakıldı. Hizbullah'a göz yumularak ve belli bir kesimi bizzat desteklenerek yurtsever hareketin tasfiye edilmesine yönelik politikalar geliştirildi. Demokratik, siyasal tüm kurum ve platformlar işlevsiz hale getirilmeye, kapatılmaya çalışıldı, çalışılıyor. En son olarak da ulusal mücadeleye önemli katkıları olan **Behçet Cantürk, Fevzi Aslan, Savaş Buldan** gibi Kürt iş adamlarının katledilmesiyle saldırılar daha üst bir boyuta vardırıldı. Bu yolla Kürt insanının bir bütün olarak korkutulması, sindirilmesi hedeflendi.

Devletin her türlü kirli, insanlık dışı yöntemi kullanarak uygulamaya çalıştığı "ez ve çöz" politikası artık ortadan kaldırılamayacak olan bir gerçekliğin kısmen de olsa bastırılması, geriletilmesi ve bu yolla "havuç-sopa" politikasına zemin hazırlanması amacına yöneliktir. Ve uzun vadeli sürdürülmesi mümkün değildir. Bu anlamda da devlet tüm kozlarını oynamaya çalışıyor. Kürt sorununun çözümünde belli adımların atılması artık bir zorunluluk halini almıştır, çocuk doğacaktır. İşte devlet doğacağını bildiği bu çocuğun elden geldiğince rahat doğmaması için bütün gücünü kullanıyor; anneye yapabileceği her türlü saldırıyı gerçekleştiriyor. Tabii ki, çocuğun ölü doğması, devletin esas istemidir.

Devleti daha fazla telaşlandıran ve sorunu 'hemen bitirmeye' yönelten önemli bir faktör de bölgesel ve uluslararası gelişmelerdir. Filistin sorununun istenen anlamda olmasa da, çözüm yoluna girmeye başlamış olması; Güney Afrika'da yüzyıllardır süren ırkçı rejimin tarihin çöplüğüne atılması; tüm eksiklik, yanlışlık ve sancılarına rağmen, Güney Kürdistan'daki fiili devletin yarattığı etkileşim; dünya hümaniter, demokratik kişi kurum ve kuruluşlarıyla, kimi siyasal oluşumlar nezdinde elde ettiği destek ve Kürt sorununun gerçekten enternasyonalize olması, dünya devletlerinin de artık sorunun kendileri ve bölgedeki bağlantılarının çıkarları doğrultusunda şu ya da bu ölçüde çözümlenmesi için artık somut girişimlerde bulunmaları vb. birçok etkenin de bütünleşmesi, TC'yi siyasal, demokratik, kültürel alanlarda belli adımlar atmaya zorlayan önemli faktörlerden birini oluşturmaktadır.

Elbetteki, devlet tarafından atılmak istenen adımların Kürt halkının güncel ve uzun vadeli gerçek istemlerine tekabül etmesi sözkonusu değildir. Daha çok korku, baskı ve devlet terörüyle canından bezdirilmiş, sindirilmiş bir beklenti ve umutlarına karşılık vermeyen bir hal almasında en önemli faktörü oluşturan, devletin "askeri çözüm"üne pratikte ağırlıkla "askeri cevap"la yönelen; ve bütün bunları ne yazık ki görmek istemeyen bir oluşumla bu oluşumun yanlışlarını gören alternatifleri yaşamda somutlaştıramayanlar arasında Kürt halkı ciddi bir sıkışma yaşamaktadır.

Bugün oluşan bu korku ortamını, mücadelenin ivmesindeki düşüşü ve kaybedilen mevzileri salt devletin yoğun saldırı ve topyekün savaşıyla açıklamak, bizleri sonuca götürmeyecek, gerçekleri görmemizi sağlamayacaktır. Böylesi bir yaklaşım, bizleri kaderciliğe götürmekten öteye gitmez. Kendi ellerimizle yarattığımız tahribatları, heba ettiğimiz olanakları görmek zorundayız.

Sorun şudur: Devletin, halkımızın mücadelesini topyekün savaşla "ezme"yi ve ardından da teslim alarak "havuç-sopa" politikasıyla çok geri planlara çekmeyi hedeflediği açıktır. Tüm ulusal demokratik güçler, bu tehlikeli oyunları görmek ve ona göre davranmakla yükümlüdür. Doğrudur, ne dünya 1924'lerin 1930'ların dünyasıdır; ne de halkımız. Bugün koşullar lehimizedir. Önü alınamaz bir ulusal demokratik potansiyel oluşmuştur. Fakat yine de yoğun baskı ve devlet terörü altında mücadelenin daha geri noktalara çekilebileceğini de bir seçenek olarak hesaba katıp gerçekçi önlemler almalıyız. Ne felaket tellallığı yapmak; ne de herşeyi güllük gülistanlık göstermek; işte doğru yaklaşım bu olmalıdır.

Sonuç olarak

O halde ne yapmalıyız? Öncelikle yıllardır söyleyip de yapamadıklarımızı, yapmadıklarımızı masaya serip gerçekçi bir şekilde değerlendirmeli ve bunları yapmadığımız sürece bu gidişatın önemli bir sorumlusunun biz, ulusal demokratik güçler olacağını objektif bir şekilde görebilmeliyiz.

Kitlelere güven verecek, korku duvarını yıkacak, kitlesel coşku ve aktiviteyi yeniden canlandıracak ve bu yolla da Kürt halkının, oynanmak istenen her türlü oyuna karşı devrimci ulusal direnişini örgütleyecek temel şey ulusal birliktir. Bu, bir cepheden tutalım da, yaşamın en küçük birimindeki işbirliğine, güç ve eylem birliklerine değin uzanan bir yelpazeyi kapsar. Bugün halkımızca istenen, umutla beklenen bir ulusal cephenin henüz oluşmamış olması ciddi bir eksikliktir. Bu böyledir diye, hiçbirşey yapılamaz sonucuna da varılmamalıdır. Yaşamın zenginliği içinde bugünden tüm bu olumsuzluklara rağmen, birlikte yapılabilecek çok şey vardır. Bu sorumluluğu duymayanlar, sonuçta, kitlelerin en çok teşhir edeceği bir konuma sürüklenenler olacaklardır.

Kürtler tüm ayrılık noktalarına rağmen birbirlerini "hain", "işbirlikçi" vb. nitelendirmelere tabi tutmadan ortak iş yapmayı gerçekten öğrendiklerinde, mesafe katetmek mümkün olacaktır. Yoksa devletin çözümsüzlük ve tıkanıklığına, ancak kendi tıkanıklığımızla seyirci kalmaktan öteye gidemeyiz.

Sürecin önünü açacak temel anahtarlar bellidir: Devrimci ulusal bir birlik, sosyalist güçlerin en geniş temellerdeki devrimci birliği; sürece siyasal eksende askeri müdahalenin ülkenin içinde bulunduğu yeni koşullara göre yeniden organize edilip yaşama geçirilmesi; legal siyasal, demokratik alanlarda ulusal kimlikli her türlü oluşumun yaratılması için pratik adımlar atmak. Kürt ulusal kimliğini açıkça savunan legal bir Kürt kitle partisi sürecin önünü açacak en önemli anahtarlardan birisidir. Yanısıra, Kürtlerin doktor, mühendis, hukukçu, öğretmen vb. meslek gruplarının, sanatçı ve aydınlarının ülke temelinde açık kimlikle örgütlenmeye başlamaları da ciddi bir çıkışa yol açabilecektir. Bu anahtarlardan hangi birisi yaşama geçirilebilirse, sürecin önü ciddi bir şekilde açılmış olacaktır. Bunların bütünlüklü ve bağlantılı gerçekleştirilmesi ise esas istemimizdir. Bu gerçekliklerden hareketle, Kürt sorununun çözümünde varolan durumu aşmak için şöylesi bir perspektifi belirginleştirebiliriz: Değişen dünya, değişen Kürtler gerçekliği, ne yenilgiye ne de zafere mutlak garantilidir. Bu noktada ulusal demokratik güçlerin tutumları büyük önem taşıyor. Bu nedenle de, PKK'yi dıştalayan, yok sayan bir yaklaşımla olumlu bir sonuca varmak mümkün olmadığı gibi, halkımızın çıkarlarını da yansıtmayacaktır. Ama aynı zamanda PKK'ye endeksli ve ona göre biçimlenmiş tutum ve politikalarla da bir adım daha ileriye gitmek çok güçtür, halkımızın uzun vadeli çıkarları açısından zararlı bir zemin yaratacaktır. İşte bu gerçeklik, hem PKK, hem de diğer ulusal demokratik güçlerce kavranmaya başlandığı anda tıkanıklığın yolu açılmış demektir. Aksi taktirde tüm bir ulusun kurtuluş ve özgürlük mücadelesini çıkmaza sürüklemenin vebali yine buna yol açan ulusal demokratik güçlerin boyunlarında olacaktır. ❐

PARADİGMA

M. Ali Ural

Kürdistan dinamiklerini yeni gün yüzüne çıkarıyor (2)

Günümüz dünyasının değişen çok yönlü durumu artık sosyal ve siyasal sorunların çözümünü tek bir sınıfa, tek bir toplumsal kesime bırakmıyor; bunlar tek başlarına yeterli de görünmüyorlar. Özellikle 80'li yıllarda daha çok gündeme oturan "toplumsal uzlaşma" sorunu üzerinde tartışmalar bundan kaynaklanmaktaydı. Ancak, bunun yeterince açıklığa kavuşturulmadığının altını da çizmek gerekiyor. Önümüzdeki yıllarda bu sorunun daha etkili bir biçimde tekrar gündeme gelmesi bekleniyor.

Toplumsal devrimin kabataslak yanlarıyla değil, tarihsel anlamı üzerinde kafalar yoğunlaştığında hem toplumsal mütabakat hem de "demokrasi" sorunu genel bir kabul görebilecektir.

Burada sınıflar arası çelişkilerin, hatta bir sınıfın kendi arasındaki çelişkilerin şiddeti, toplumun yapısına göre değişiklik gösterir; ortadan kalkmaz ama öyle abartılı bir politik savaşa da dönüşmeyebilir.

Ancak burada, tek tek toplumsal sınıfların rolü ve yeri, yine toplumsal-ekonomik yapıyla doğrudan bağlantılıdır. Toplumun geri kalmışlığı, az gelişmişliği ya da yüksek düzeydeki gelişkinliği tek tek sınıflara, tek tek toplumsal katmanlara az ya da çok ayrı bir rol ve yer verecektir. Tarihsel olarak hangi sınıf o koşullara uyumluluk gösteriyorsa, siyasal iktidarda o sınıf daha etkili bir rol üstlenecektir.

Ulusal ve toplumsal devrim, politik savaş biçim ve araçların yanı sıra başka tarihsel ve sosyal hatta geleneksel kurumların etkisiyle gerçekleşebilir. Örneğin; din, kültür ve benzer inanç sistemleri çoğu zaman sınıfsal bir nitelik ortaya koymazlar; yeri ve tarihi belli bir yerden başlayıp uzayarak günümüze kadar ulaşmışlardır. Son on yılda, ulusal ve toplumsal devrimde özellikle işçi sınıfı öncülüğünü öne alan ve sosyalist olduğunu ileri süren kesimlerden, camilere, kiliselere, dindarlara yönelik yapılan çağrılar dikkat çekicidir. Ulusal burjuvazi ve burjuva demokratlara karşı olduğu kadar küçük burjuva ve aydınlara karşı da, gözle görülür bir esneme gelişmektedir. Bu gelişmeler ülkemizde belirgin bir nitelik kazanmaktadır. Ulusal ve toplumsal derimin kazanılması için bunlar ve geleneksel çizgiler "bileşenler" olarak kabul görüyorlar. Zorlama olmaksızın ulaşılması gereken nokta zaten bu olmalıdır.

Ulus, herkesindir; bütün sınıflarındır ama her sınıf başkasınındır; herkesin olamaz.

Bir sınıf tek başına ulusal devrimi örgütleyemez; çağımızda bu çok daha zor. Bir ülkede, bir ulusta; sosyo-ekonomik kurumların yeniden düzenlenmesi toplumsal bir sorundur. Bu gibi ülkelerde demokrasi kültürü ve zemini daha köklü olmak zorunda. Demokrasi; kısaca tüm halkın yönetim erkine katılımının ifadesidir. Ulusal sorunu olan ülkelerde demokrasi kültürü ve kavranış düzeyi düşük olmakla birlikte, devrim bileşenleri bir hayli çeşitlilik arzeder. Sınıflar burada bir değil, birden fazladır. Oynak ve ara katmanlar da çoğu zaman etkili olurlar. Ama bütün bunlar ulusal kurtuluşun asli unsurlarıdır. Ve ulusal mücadeleye eğilimlidirler. Siyasette, açıktır ki, hiçbir sınıf bugünden kendisini iktidardan dışlayan bir devrim programına sıcak bakmaz. Doğrusu böyle bir programın devrimi gerçekleştirme şansı da yoktur. İşçi sınıfının ulusal devrimde tek öncü güç olma gibi bir derdi olsa da, öteki sınıfların bu yönde ortaya koydukları iddialardan fazla bir anlam taşımaz.

Ulusal iktidar projesi, ulus bünyesindeki bütün dinamikleri kapsamalıdır. Ulusal iradenin biçimlendirdiği bir siyasal rejim, herşeyden önce ulusu meydana getiren toplumsal kesimlerin iradelerinin bir tezahürü olmalıdır; yoksa bir tek sınıfın iradesi, ulusal iktidarı kendi siyasal tekeline alamaz. Zaten böyle bir zorlamayla bir tek sınıfın iradesine dayanan, bir tek sınıfın çıkar ve hukukunu gözetip, egemen kılan bir politik rejim her türlü güvenceden yoksundur; er geç büyük kaos ve krizle karşılaşır; yıkılmaya mahkum olur. Bu yüzden işçi sınıfı ulusal ve toplumsal devrimde tek başına öncü olmak iddiası yerine, daha tutarlı bir halk ve iktidar perspektifini geliştirmek zorundadır.

Böyle bir zorunluluk şarttır; çünkü bu iddianın klasik tarzıyla perspektifler geliştirenlerin bugünden öngördüğü politik rejim sonuçları bakımından bu sınıfa her türlü iktidar tasarrufunu sunar ki, burada demokrasi, diktatörlük mengenesine takılarak paramparça edilebilir. Dünya bir yana ülkemiz gerçekliği ve geleceği böyle bir zorlamayı hiç de kaldırabilecek bir konumda görünmüyor.

Gelecek sayıda demokrasi mi, diktatörlük mü sorununu tartışmaya devam edeceğiz.

Navnetewîkirina pirsa Kurdî û parlamenterên DEP'ê

Haydar Diljen

Bi biryara Dadgeha Qanûna Bingehîn girtina DEP'ê û ji parlamenteriyê derxistina parlamenterên DEP'ê û ji van parlameteran derketina şeşan bo derve, bû sedemê munaqeşeyên nû. Û ku Kurd bikaribin yan jî bizanibin bi kar bînin, vê yeka han di têkoşîna tevgera gelê Kurd de hîn îmkanên nû peyda kirin.

Mirov bi çi awayî lê hûr dibe bila bibe, ev biryar bi awayekî pir eşkere biryareke siyasî ye û perçeyek ji şerê barbar yê dewletê yê li dijî gelê Kurd e. Ango beşek ji polîtîkaya 75 salî ya dewleta Tirk û muharebeyek ji sanaryoya ku general û hin hêzên tarî bi hukmata Çîller, serokkomar û piraniya parlamentoya Tirkiyê daye qebûlkirinê ye.

Reaksiyona hukmatê, ya partiyên îktîdarê û muxalefetê ya li ser vê biryarê, carek din nîşan da ku piraniya dezgehên sivîl yên Tirkiyê teslîmî plana generalan bûne. Û ev plan jî li ser qebûlnekirina rastiya Kurd û Kurdistanê û bi her awayî bêşexsiyetkirina Kurdan bûye. Bi sedan cînayetên "qesasnediyar", bi sedan gundên kavilkirî, bi dehhezaran Kurdên ku di welatê xwe de penaber û perîşan û girtina DEP'ê berhemên vê plana barbar in.

Munaqeşeyên serok û cîgirê parlamentoya Tirkiyê yên bi savciyê Dadgeha Qanûna bingehîn re tawrek bi namûs e, lê vê rastiyê naguhere.

Ez dê di vê nivîsa xwe de li ser şîrovekirina naveroka biryarê ya hiqûqî û siyasî pirtir, li ser aliyekî meselê yê din rawestim. Ew jî aliyê meselê ku îmkanên nû ji navnetewîkirina pirsa Kurd re peyda dike. Bi ya min ku li ser vî aliyî baş bê rawestandin û jê feyde bê girtin, çala ku dewletê ji bo Kurdan vedaye, Kurd dikarin dewletê bi xwe têxinê. Hûn dê bibêjin çawan?

Belê, wek ku min di destpêka vê nivîsa xwe de jî diyar kir, ku Kurd bikaribin yan jî ku bizanibin bi kar bînin, girtina DEP'ê û derketina derve ya şeş parlamenterên DEP'ê di têkoşîna tevgera Kurd de hin îmkanên nû peyda kirin. Ji van îmkanan ya herî girîng nevnetewîkirina pirsa Kurd e. Di munaqeşeyên piştî derketina derve ya parlamenterên DEP'ê jî diyar bû, îro tiştê ku dewlet û hukmata Tirk herî pirtir jê ditirse ev yeka ye. Ev şeş parlamenterên Kurd yên ku niha li dervene, de vî warî de dikarin roleke baş bilîzin. Lê bi şertê ku xwe wek nûnerên Kurdan bibînin û hereket bikin.

Li derveyî welêt, bi xebata Kurdên derve ya bi salan, ji xwe tevgereke piştgiriyê heye. Di warê beşdarbûn û daxwazan de çarçewe û naveroka vê tevgerê li her welatî cuda be jî, li hemû welatên Ewrûpa û hin welatên din gelek partî, hukmat, dewlet, sendîqe û gelek komal û dezgehên din êdî dizanin Kurd kîne, rewşa wan çawan e. Hem awira giştî ya navnetewî, bêtirya welatên ku di warê ekonomî, eskerî û polîtîkaya xwe de li ser polîtîkaya dinyayê û li ser Neteweyên Yekbûyî tesîra wan heye, hem jî gelek dezgehên din yên ku min li jor jimartin, li ser bidestxistina mafê demokratîk û netewî yên gelê Kurd li hev dikin. Lê ev xebata piştgirtiyê bi awayê ku mirov bikaribe jê netîceyên bigre, hîn neketiye rojeva dewletan ya Konseya Ewrûpayê, ya Neteweyên Yekbûyî û hin dezgehên navnetewî yên din. Bi ya min, di pêvajoya tevgera gelê Kurd ya îro de wezîfeya herî girîng ya hemû rêxistinên Kurdan û tek tek Kurdên welatperwer xizmetkirina vê pêvajoyê ye.

Di vê çerçewê de rola ev şeş parlamenterên ku li derve ne mezin e. Berî her tiştî ew bi dengên gelê Kurd hatine hilbijartin û temsîlkariya wan bê munaqeşe ye û dezgehên demokratîk yên navnetewî û awira giştî ya cîhanê jî rûmeteke mezin dide vê yekê. Lê ku ev parlamenterên me xwe wek nûnerên Kurdan bibînin û hemû rêxistin û dezgehên Kurdan bi qasî hev ji xwe nêzîk bibînin dê hem pirtir bi berhem bin hem jî di koordîneya tevgera piştgirtiyê de rolekî mezin bilîzin û hem jî dê moralê gelê Kurd û dostên wî bilind bikin. Ku wa nekin û wek nûnerên grûbekê yan hin grûban hereket bikin, dê ji feydê pirtir zerarê bidin tevgera gelê Kurd û piştî çend mehan balkêşiya wan jî êdî hew dimîne. Parlamenterên HEP'ê û yên DEP'ê heta niha di vê babetê de tu îmtihanên baş nedane. Hin ziyaretên wan yên derve û di dema wan ziyaretan (serîlêdan) de peywendiyên wan yên bi hin derdor û komelan ve sînorkirî tên zanîn.

Wisan xwanê ye ku dewlet hesasiyeta awira giştî ya cîhanê ya di mesela terorîzmê de dizane û dê parlamenterên DEP'ê wek nûnerên PKK'ê nîşan bide û li ba dewletan, li ba dezgehên navnetewî û li ba awira giştî ya cîhanê wan bi terorîstî sucdar bike. Ez ne bawer im ku dewlet di vê propogandayê de biserkeve; ji ber ku êdî dinyayê fêm kiriye ku dewleta Tirk, Kurdên ku doza mafê xwe dikin, hemûyan wek terorîst nîşan dide. Lê ez hêvîdar im ku parlamenterên DEP'ê bi helwestên xwe nebin sedamên zimandirêjiyên dewletê û ji wan re malzeme peyde nekin.

Ez dixwazim çend bêjeyan jî li ser munaqeşeyên di navbera hin parlamenterên DEP'ê de binivîsim. Wek tê zanîn, piştî girtina DEP'ê di nav parlamenterên DEP'ê de jî munaqeşeyê dest pê kir. Bi ya min ev munaqeşeyek bêwext bû û dilê neyarên gelê Kurd xweş dikir, loma bê manc bû. Mumkun e, berî ku DEP were girtin, parlamenterên DEP'ê di nav hev de peyivîn û li ser mesela derketina derveyî welêt li hev nekirin. Yan jî ji wan hinan qet xeber nedan hevalên xwe û derketin derve. Lê bi ya min, ne plankirî, lê bi tesadufî be jî li hundurmayina Selîm Sadak û Sedat Yurtaş û derketina derve ya şeş parlamenterên din helwesteke baş û di cîh de ye. Ev her du alî jî, du aliyên cihê yên fonksiyonekê temam dikin. Bi ya min ku hemû bi hev re derketana derve dê DEP li hundir bê nûner bima û dê bibûna sedemê valahiyek mezin. Bi ya min Sedat Yurtaş û S. Sadak ev valahiya bi awayekî rêk û pêk tijî kirin. Axaftina S. Yurtaş ya li parlamentoyê û helwestên wan yên din, rûyê Kurdan spî kir û moralê wan bilind kir. Herwiha şeş parlamenterên Kurd yên din jî bi derketina xwe ya derve dest bi kampanyaya li dijî dewletê kirin û dewlet xistin nav panîkê. Wek ku xwanê dibe, ev her du wezîfe jî hevûdin temam dikin. Ji aliyê din parlamenterên Kurd yên ku di girtîgehê de ne jî, ji wê cephê li dijî dewletê li ber xwe didin. Ev hersê lingên DEP'ê ku çiqas di nav xwe de bi aheng bin û bi tevgera netewî ya derveyî xwe re bi koordîne bin, ewqas dê bi serketî bin. Loma ez naverok û ûsluba munaqeşeyên di navbera M. Alinak, Remzî Kartal û M. Kilinç de bê manc û bêwext dibînim. Îro roj roja bi awayekî baş û biaqil bikaranîna îmkanên peydabûyî û îzolekirina dewleta Tirk e; ne ku bihevketin e.

Bi kurtayî, ne yên li hundur qehreman in û ne yên li derve tirsonek in û reviyane û ne jî yên derve qehreman in û yên hundir bêcesaret in. Herdu grup, heta hersê grup jî di mekanên guhertî de fonksiyoneke temam dikin. Ku wek nûnerên hemû Kurdan hereket bikin dê bi alîkariya hemû Kurdan vê fonksiyona xwe bi cîh bînin; ne ku teng bifikirin û xwe wek berdevkên hinan bibînin, nikarin vê fonksiyonê bi cîh bînin û dê îmkanên ku peyda bûne jî biherimînin. Ez hêvîdarim ku bi berpirsiyariya bilind ya nûnerbûyina gelê Kurd hereket bikin û vê fonksiyona xwe bi cih bînin. Ji ber ku bi ya min di pêvajoya îro ya tevgera gelê Kurd de û di konjuktura dinyayê ya îro de bi navnetewîkirina pirsa Kurd hin netîcegirtin ji metodên têkoşînê yên din realîstir e. ❐

Welat gazetesi de kapatıldı

Haber Merkezi- Kürtçe yayınlanan haftalık "Welat" gazetesi de, 13 Haziran'da DGM tarafından 1 aylık kapatma cezasına çarptırıldı.

Kürtçe olarak yayımlanan bir yazıdan dolayı kapatılan gazeteninYazıişleri Müdürü **Mazhar Günbat**'ın Kürtçe savunması ise, tutanaklara "sanığın heyetimizce sorulan sorulara 'tespit edilemeyen bir dil'le cevap verdiği anlaşıldı" şeklinde geçti.

Bunun üzerine Günbat DGM'ye; "Hem Kürtçe yazıları çevirmen vasıtasıyla çeviriyorsunuz, hem de Kürtçeyi anlaşılmaz bir dil' olarak nitelemekle kendi kendinizle çelişiyorsunuz" dedi.

Günbat'ın savunmasında **Eren Keskin** de, "İki satırlık savcılık ifadesi ile yetinilerek 'bölücülük'ten yargılanan müvekkilime Kürtçe savunma hakkı verilmemesi, DGM'nin ayrımcılığını gösteriyor" dedi.

Sonuçta Günbat, gazetenin 11-17 Temmuz 1993 tarihli sayısındaki "Türk halkı da kendine geliyor" başlıklı yazıda "halkı bölge farkı gözeterek, düşmanlığa açıkça tahrik etmek"ten 2 yıl hapis cezasına çarptırıldı ve Welat gazetesine de, 1 ay kapatma cezası verildi.

Öte yandan 6 aydan beri tutuklu bulunan, daha önce kapatılan Özgür Gündem gazetesi yayın yönetmeni **Gurbetelli Ersöz** ile müessese müdürü **Ali Rıza Halis**, 14 Haziran'da çıkarıldıkları İstanbul 5 nolu DGM'ce tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edildiler.

Bu arada Özgür Ülke gazetesi Diyarbakır temsilciliği tarafından yapılan açıklamada, gazetenin Diyarbakır'a sokulmadığı, dağıtımının engellendiği, Kürdistan'ın çeşitli yörelerinde gözaltına alınan dağıtım elemanları **İsmail Agaya, Mehmet Aşkın, Deniz Bayram** ve **Mansur Dağlık**'tan bugüne kadar haber alınamadığı belirtildi.

DÜNYA TURU

Yaser Arafat Filistin'de

İsrail Başbakanı Yitzak Rabin ile Dışişleri Bakanı Simon Perez'in önümüzdeki hafta Paris'te Yaser Arafat'la görüşmeleri bekleniyor. İsrail Çevre Bakanı'nın yaptığı açıklamaya göre, görüşme Yaser Arafat'ın Filistin'le yapacağı ilk ziyaret ile ilgili. Görüşmenin, ilk ziyaretin tarihi konusunun açıklığa kavuşturması bekleniyor. Bu arada Kudüs Belediye Başkanı, Arafat'ın Kudüs'ü ziyaret etmesini 1 milyon Yahudi ile birlikte engelleyeceğini açıkladı.

Bosna-Hersek'te ateşkes ihlali

Bosna-Hersek'teki BM yetkilileri, Sırplar ve Boşnaklar arasındaki ateşkesin bozulduğunu duyurdular. Çatışmalar özellikle ülkenin kuzeyindeki stratejik yardım ve lojistik destek yollarının ele geçirilmesi için yoğunlaşmış durumda. Bu arada BM Güvenlik Konseyi iki tarafı da ateşkes koşullarına uymaya çağırdı.

Kuzey-Güney Kore toplantısı

Kuzey ve Güney Kore devlet başkanlarının 25-27 Temmuz tarihlerinde Pyogyang'da biraraya gelecekleri açıklandı. İkinci toplantının ise Seul'de yapılacağı ancak tarihinin henüz saptanmadığı bildiriliyor. Nükleer reaktörler sorununun toplantıların temel konusu olacağı belirtiliyor.

Fransız askerleri Ruanda'da

Fransız Askerleri Ruanda içlerinde çalışmalarına başladılar. Tutsi ağırlıklı Ruanda Yurtsever Cephesi'nin elinde bulunan bölgede mahsur kalan Amerikalı, İngiliz ve Belçikalılardan oluşan 35 kişilik grup, Zaire'ye geçirildi.

Ruanda Yurtsever Cephesi, yaptığı açıklamada Fransızların hükümete yardım etmemeleri halinde gerekli kolaylıkları göstereceklerini açıkladılar. Bilindiği gibi Fransız hükümetleri, Ruanda iç sorununda yıllardan beri Tutsi ağırlıklı hükümeti destekleme politikası oluşturmuş, özellikle Ruanda hükümetine silah desteğini sürdürmüştü.

Af Örgütü Pinochet'nin yargılanmasını istiyor

Af Örgütü, önümüzdeki günlerde İngiltere'ye gelecek olan **Augusto Pinochet**'nin yargılanmasını istedi. Af Örgütü, Şili'nin darbeci generali Pinochet'nin muhaliflerine işkence yapmaktan ve binlerce insanın ölümünden, ülkelerini terketmesinden sorumlu tutulmasını istedi. Uluslararası antlaşmalara göre, işkence suçlusu sayılan Pinochet, halen Şili ordusunun komutanı durumunda. 1973 ile 1990 arasında cuntanın başında bulunan Pinochet, Rusya, Çekoslovakya, İsviçre ve Hollanda'dan sonra İngiltere'ye gelecek. Pinochet, bu turu Şili ordusuna silah alımı için düzenlemiş. Hatırlanacağı gibi Pinochet'nin 1991'deki İngiltere ziyareti büyük kitlesel gösterilere yol açmıştı.

Fransa ve İngiltere ortak deniz gücü oluşturuyor

Avrupa'nın en büyük askeri ve nükleer silah gücüne sahip iki ülkesi, ortak deniz gücü oluşturmak için görüşmelere başladılar. Bu askeri gücü, gelecekte Avrupa askeri deniz gücü olarak oluşturmayı hedeflediklerini belirten ülkeler, önümüzdeki hafta konunun Avrupa Birliği Savunma Komisyonu'nda tartışılacağını açıkladılar.

LONDRA'DA KÜRT FORUMLARI

Kürdistan'da kadın ve cinsellik

● *Bahar Zerin*

Oryantal ve Afrika ile ilgili çalışmalar okulu tarafından onbeş günde bir düzenlenen Kürt forumları devam ediyor. Kısa bir süre önce yapılan toplantıda, Christina Allison tarafından "Irak Kürdistanı'nda aşk hikayeleri ve erotik şarkılar" konulu bir seminer verildi. Yine bu forumlar çerçevesinde sunulan bir başka ilginç konu ise "Güney Kürdistan'da kadınların yaşantısı" idi. Seminer, Theresa Thornhill tarafından sunuldu.

Londra- Oryantal ve Afrika ile İlgili Çalışmalar Okulu'nda, Ocak '94'den bu yana onbeş günde bir Kürt Forumları adı altında çeşitli tartışma toplantıları düzenlenmekte. Bütün bilimsel akademik araştırmacılara açık olan forumlar, Kürtler ve Kürdistan ile ilgili araştırmalar yapan öğretim görevlileri tarafından hazırlanmakta.

Ocak ve Haziran ayları arasında yapılan bu forumlarda, "Yezidilik: Bir Kürt Dininin Gerçekleri" (Dr. Philip Kreyenbrok), "Irak Kürdistanı'nda Gelişmeler: T.C. ile İlişkiler" (Gazeteci Kamran Karadaghi), "İran Kürdistanı'nın Coğrafik Yapısı" (Dr. Khilil Roshidian), "Bahdinan Diyalektinin Özellikleri" (Christopher Unger-Dilbilimci) türünden konular işlendi.

Kürdistan'da aşk hikayeleri ve erotik şarkılar

Kürt Forumları içerisinde tartışmaya sunulan iki enteresan konuyu, hem bu forumlar hakkında bilgi vermesi ve hem de bu iki tartışmanın özgün bilgiler sunması açısından özetliyoruz. Birincisi; **Christina Allison** tarafından sunulan "Irak Kürdistanı'nda aşk hikayeleri ve erotik şarkılar" konulu seminerdir. Allison'ın araştırması Güney Kürdistan'da **Yezidi Kürtler** arasında söylenen aşk hikayeleri ve erotik şarkılar üzerine kurulmuş. Yezidilik üzerine kısa bir bilgi aktarımından sonra esas konuya geçen Allison, aşk şarkılarının, her iki cinsin de aşkını dile getirdiği halde bu şarkıların genellikle erkek stranbejler tarafından söylendiğini ve kadınların bir (erkek) dinleyeci grubu önünde konser vermesi-şarkı söylemesinin pek olağan olmadığını belirtti. Bu yüzden de, araştırmacı, bahsedilen yezidi topluluk içinde hiç bir kadın sanatçının yayınlanmış kasedine rastlanmadığını kaydetti. Müzik-konu ilişkisinin, bu topluluğun kültürü, efsanevi kişilikleri hakkında (Siyabend û Xecê, Mem û Zîn, Zor Temer Paşa gibi) bilgi sahibi olunmadan kurulmasının çok güç olduğu ayrıca dile getirildi.

Allison, Derwîşê Evdî hikayesinde müslüman Kürt toplumu ile yezidi Kürtler arasındaki aşk ilişkilerinin dinsel farklılıklar nedeni ile güç olduğunun dile getirildiğini, bunun toplumsal bir gerçeklik olduğunu ve bu tür aşk ilişkilerinin, yezidi, müslüman, hıristiyan ve yahudi Kürt toplumları arasında gerginliklere neden olduğunu, çoğu kere ilişkinin öznelerinin bu topluluklar tarafından ölüme kadar varan cezalandırmalara maruz kalabildiklerinin bu aşk şarkılarının ve hikayelerinin içeriklerinden anlaşıldığını belirtti.

Aşk, bazen (yezidi) Kürt şarkılarında, hikaye ve şiirlerinde hastalık olarak ifade ediliyor... Örneğin aşık kadın, aşık olduğu erkeği davet eder ve eğer yatağına gelirse hastalığına çare olacağını söyler. Bazen bir ateş olarak tanımlanan aşk, aşığın kalbini yakar. Anlaşıldığına göre aşkın acı, üzüntü ve gözyaşları ile tanımlanması pek çok aşk şiirinde göze çarpar.

Cinsel özlemlerin imgesi: Kadın

Yine anlatımlardan, güzellik ve çekiciliğin pek çok hikayenin, aşk şiiri ve şarkısının ana teması olduğu fakat çoğu kere bu kavramların fiziksel olarak tanımlanmadığı anlaşılıyor, benzetmeler ile ifade ediliyor. Örneğin aşık olunan bir erkek Diyarbakır'daki bir minareye ya da bir incir ağacına benzetiliyor.

Giyecekler, süs ve makyajın fiziksel görünüşten çok erotik yanlarının dile getirildiğini belirten araştırmacı, bazen cinsel özlemlerin çeşitli imgelemlerle ve özellikle kadınlar açısından kendini sunum olarak anlatıldığını vurguladı. Örneğin bir kadın, aşığına göğüslerini ekmek ve bal diye sunmak ister ya da göğüslerini serin bir yaylaya benzetir. Bazen de, bir erkek, sevdiğinin gündüzleri kendisinin döşeği oldugunu, geceleri ise yorganı olduğunu söyleyerek onu öpmekten ve kendisi için döşekler hazırlamasından dem vurur.

Allison, konuşmasının son bölümünde bütün aşk hikayelerinin, şiirlerinin ve şarkılarının gerçek yaşamdaki tecrübelere dayandığını belirtirken gerçek bir olayın değil ama bir tecrübenin fantazilerle ifade edildiğini kaydetti. Aynı zamanda, Kürt kadınının bulunduğu zemin ya da toplumsal gerçeklik içerisinde güçlü ve iddialı olduğunu, fakat aktivitesinin, rollerinin Kürt toplumu içerisinde açık olarak tanımlanmış olmasından dolayı kısıtlandığını vurguladı.

Güney Kürdistan'da kadınların yaşantısı

Kürt forumları içerisinde gündeme gelen bir başka konu da "Güney Kürdistan'da kadınların yaşantısı" idi. **Theresa Thornhill** tarafından sunulan bu seminer üç ana başlık altında özetlenebilir. Bunlardan birincisi, kültürün Kürt kadınının yaşantısını nasıl etkilediğidir. Thornhill, Kürt kadınlarının diğer Ortadoğulu halkların kadınları ile karşılaştırıldığında (özellikle Arap kadınları ile) daha fazla saygı gördüklerini, buna rağmen pek çok konuda İslamın da etkisi ile benzer bir konumda olduklarını ifade etti. Thornhill, korku-utanç, onur-utanç kavramları ile açıklamaya çalıştığı ilişkilerde bakireliğin önemini de yine bu kavramlar ve değerler sistemi ile ilişkilendirdi. Bu kavramlar ve değerler şöyle dışa vuruluyor: Onur esas olarak erkeğindir ve bu, kadının cinselliği üzerinde tam tahakküm olarak yansımasını bulur. Kadın bu tahakkümü zorlarsa sadece kendisinin onuru zedelenmiş olmakla kalmaz, hatta daha çok da erkeğin onuru zedelenir. Utanç, cinsellik ve onur ilişkisinde oluşabilecek "dengesizlikler" sadece kadına değil erkek üzerine de empoze ettiği bir olgudur. Çünkü erkeğin eğemenliği şüphe altına düşmüştür, kadının üzerindeki tahakkümü zorlaması ile. Korku ise bu değerler sistemi içerisinde doğal olarak daha çok da, belki de tamamen, kadın tarafından yaşanır. Onurun bu sistem içerisinde "zedelenmesi" ise ölüme kadar gidebilir. Thornhill, bu değerlerin Baas rejimi tarafından çok iyi bilindiği ve Kürtlere karşı pek çok durumda kullanıldığını (örneğin, zindandaki erkeklere kız kardeşlerine veya eşlerine tecavüz edileceği tehdidinin kullanılması) belirtti.

Saddam döneminde Kürt kadınları

İkinci olarak, Saddam döneminde kadınların tecrübelerine değinen konuşmacı pek çok kadının 1970'ler 1980'ler boyunca dağlarda erkeklerle birlikte pêşmerge olarak savaştıklarını (çoğu kere eşleri ile birlikte), fakat genellikle yemek pişirme , çamaşır yıkama gibi cephe gerisi işlerle sınırlandıklarını belirtti. Saddam'ın muhafızları tarafından yakalanan politik olarak aktif pek çok Kürt kadınının, sorgulamaları sırasında, bütün tutsaklara uygulanan işkence yöntemlerinin yanısıra cinsel tacizlerle ve tecavüz ile yüzyüze olduklarını ve bu aşamadan geçen pek çok kadının tecavüze uğradığını belirten araştırmacı, bu türden yaşananların kamuoyuna bireysel olarak pekyansıtılmadığını belirtti. Bunun nedeninin de yine kültürel yapı ve mevcut değerler sistemi olduğunun altını çizdi.

Konuşmacı, özgürlükten sonra Güney Kurdistan'da bir kadın komitesinin oluşturulduğunu ve bu komitenin mevcut hukuksal sistemde kadınlar aleyhine işleyen bazı kuralların değiştirilmesi için çalıştığını belirtti. Komitenin önerilerinden biri de, erkeğin kadını üç kez "boş ol" diyerek boşama hakkının elinden alınması, erkeklerin de kadınlar gibi boşanma haklarını mahkeme aracılığı ile kullanmalarını içeriyor. ❐

YEKBÛN Yürütme Kur

Yeni bir alterna

DYP-SHP Hükümeti'nin belli aralıklarla açıkladığı "Ekonomik Önlemler Paketi" ile "Demokratikleşme Paketi"ni değerlendiren ***YEKBÛN*** *(Kürdistan Birleşik Halk Partisi) Yürütme Komitesi üyesi* ***Ferhad Dildar****, her iki paketin de temel sorunları çözmekten uzak olduğunu belirtti:* ***Dildar****, "Bizce, her iki paket de, bunlardan sonra gelebilecek diğer paketler de, Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü benimsenmedikçe, en azından çözüm yolu açılmadıkça temel sorunları çözemezler, istenilen başarı ve istikrarı sağlayamazlar" dedi.*

Hangi parçada olursa olsun Kürdistan ulusal güçleri arasındaki kardeş kavgalarına karşı partimiz öteden beri hep tutum aldı. Biz, hangi sebep ve gerekçeyle olursa olsun Kürdistanlı sosyalist, devrimci ve yurtsever güçler arası silahlı çatışmaları onaylamıyoruz, karşı çıkıyoruz. YEKBÛN ve mirasçısı olduğu geleneklerin tarihi bu konuda ikircimsiz tutumlarla doludur. Çatışmaların bir an önce sona erdirilmesi ve görüşmeler yoluyla sorunların çözümlenmesi hep partimizin temel amaçlarından biri oldu.

Dildar*, Güney Kürdistan'da süren ve Kürt halkının ulusal kurtuluş mücadelesine zarar veren kardeş kavgasının biran önce durdurulması gerektiğini vurgulayarak şunları belirtti: "Kürdistani güçler açısından özellikle üzerinde durulması gereken konu, çatışmaların bir an önce tümüyle sona erdirilmesi, çatışmak istemeyen tarafın diğerini beklemeden, sorunları çözebilecek adımları atmasıdır. O zaman kimlerin çatışmalardan yana olduğu, çatışmaların nedenleri ve olası diğer etkenler de bazı yönleriyle ortaya çıkabilir. Bu durum, tarafların tutumuna ilişkin olarak en azından bir kanaat oluşturabilir."*

Kuzey Kürdistan'ın, dost ve düşmanını iyi tanıyan; dünya, bölge ve ülke gerçekliğini gözeterek sürecin gereklerini yerine getiren bir alternatife ihtiyacı olduğunu belirten Dildar, devamla şu görüşleri savundu: "Partimiz, şu veya bu örgütün başarısızlıklarından medet ummuyor; kimi çevrelerin yaptıkları gibi plan ve projelerini bu başarısızlıklara endekslemiyor. Sürecin, yeni ve güçlü, dost ve düşmanını iyi tanıyan alternatiflerle zenginleşmesi durumunda anlamı vardır. Yoksa varolanın, alternatifsizlik koşullarında yenilgiye uğratılması -kimse boşuna hayaller kurmasın- hepimizin yenilgisidir. Buna da dikkat etmek gerekiyor. Sorun ortada. Hedefler belli, yapılması gerekenler belli. Kürdistan toprakları, her parti ve örgütün, tek tek şahısların mücadelelerine yetecek kadar geniştir. Karşı karşıya bulunduğumuz sorunlar, hepimize yeter artar bile"

Ferhat Dildar, Haziran 1992'de Kürdistan Öncü İşçi Partisi **(PPKK),** Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları- Sosyalist Eğilim **(KUK-SE)** ve Kürdistan Özgürlük Örgütü **(KAK)**'ın siyasal birliği ile kurulan, günümüzde Kürdistan Ulusal Kurtuluşçuları **(KUK/RNK)** ve Kürdistan Sosyalist Hareketi **(TSK)** ile daha güçlü bir siyasal birliğin eşiğinde olan YEKBÛN'un 2. kuruluş yıldönümü dolayısıyla Ortadoğu muhabirimiz **Ahmet Cemal** 'ın değişik konulara ilişkin sorularını yanıtladı.

Paketler Çözüm Değil Zihniyet Değişmeli

Medya: Türkiye'de son dönemlerde güncel bir tartışma var. Türkiye'nin ağır ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunlarla karşı karşıya olduğunu söyleyenlerin sayısı bir haylı kabarık. Bazı sorunların çözümü iddiasıyla Çiller Hükümeti, 5 Nisan'da "Ekonomik Önlemler Paketi"ni, 18 Mayıs'ta da "Demokratikleşme Paketi"ni açıkladı. Alınan bu kararlarla sizce, ekonomik istikrar ve demokratikleşme mümkün müdür? Sorunlar nereden kaynaklanıyor?

Dildar: Türkiye'nin bazı ekonomik, siyasal ve toplumsal sorunları yapısaldır, çözümleri köklü dönüşümlere bağlıdır. Fakat hükümetler izledikleri politikalarla bunları hafifletebilir veya ağırlaştırabilirler. Etkenlerden biri ve en önemlisi de Kürdistan sorunudur. Israrla sürdürülen inkar ve imha politikalarıyla Türkiye'nin sorunları ağırlaşmakta, hatta bazıları kangrenleşmektedir.

Bizce, her iki paket de, bunlardan sonra gelebilecek diğer paketler de, Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü benimsenmedikçe, en azından çözüm yolu açılmadıkça temel sorunları çözemez, istenilen başarı ve istikrarı sağlayamaz. Kürt ve Kürdistan sorununun, devlet sözcülerinin deyimiyle sadece bir "güvenlik" sorunu, ekonomik sorun, bölgesel eşitsizlik sorunu olmadığı; çok yönlü ekonomik, siyasal, toplumsal ve askeri bir sorun olduğu, artık geniş çevrelerce, hatta Türk devletinin çıkarlarını savunan belli kesimlerce de ifade edilmektedir.

Kirli savaşın ekonomik maliyeti bile, birçok gerçeği açıklamaya yetebiliyor. Başta Kürt halkı olmak üzere, Türk devlet sınırları içinde yaşayan Türk, Laz, Çerkez, Arap, Ermeni, Rum, Asuri gibi halklara kan ve gözyaşından, açlık ve yoksulluktan, iliklerine kadar sömürülmekten başka bir şey getirmeyen yıldırma, sindirme ve imha politikalarında ifadesini bulan kirli savaşın yıllık faturasının 6 milyar dolar civarında olduğunu kimi resmi çevreler bile belirtiyorlar. Kaba bir hesaplamayla, on yıllık harcamaların TC tarihinin bütün dış borçlarına eşit olduğu söylenebilir.

Bugün TC devlet mekanizmasına egemen olanlar, inkar ve imha politikalarında, orta yerde duran ağır faturaya rağmen ısrarlı davransalar da, egemen sınıf ve katmanlar arasında giderek kendini açığa vuran ayrışmayı önleyemiyorlar. Kürt sorununun çözümü konusunda bir ayrışma yaşanıyor. Bu ayrışmanın "Kürt sevgisi"nden kaynaklanmadığının da görülmesi gerekir. Türkiye'nin uzun ve kısa vadeli çıkarlarını koruma zemininde yaşanıyor ayrışma. "Vur kurtul", "Önce ez sonra ver" gibi yaklaşımlar bunlardan bazılarıdır. "Güçlü bir Türkiye", "Büyük bir Türkiye", bir dönem T. Özal'ın da ifade ettiği "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne güçlü bir devlet" gibi yaklaşımları savunan, "2. Cumhuriyetçi" ve "Yeni Milliyetçi" adı altında ortaya çıkan kesimler ise kimi ulusal hakların hemen tanınmasıyla Kürt ve Kürdistan sorununun Türkiye'nin uzun vadeli çıkarları doğrultusunda "çözümlenmesi"ni savunuyorlar. Ayrışmaların giderek boyutlanacağı söylenebilir.

Bu nedenle diyoruz ki, daha vakit varken sorunların temellerine inilmeli, çözümler üretilmelidir; yoksa "Ekonomik Önlemler Paketi" ve "Demokratikleşme Paketi" gibi, temel sorunları kavramaktan uzak, kötürüm paketlerle bir arpa boyu bile yol alınamaz, olsa olsa sorunlar daha da ağırlaşır.

Medya: ***Türkiye'de son dönemlerde geniş tartışmalara neden olan gelişmelerden biri de, Çiller'in iki bakanla yaptığı telefon görüşmesidir. Özellikle bir gazetenin bu telefon konuşmasını yayınlaması ve konunun Genelkurmay Başkanı D. Güreş'in görev süresinin ikinci kez uzatılması ile ilgili olması, Türkiye'de gerçek iktidarın askerlerin elinde olduğu tartışmasını tekrar gündeme getirdi. Peki sizce Türkiye'de gerçek iktidar kimdedir?***

Dildar: Yaptıkları anayasa ve çıkardıkları yasalara uymayanların başbakan ve cumhurbaşkanı oldukları, her on yılda bir askeri darbelerin yaşandığı, her gün kapalı kapılar ardında binbir türlü dolabın döndüğü bir ülkede, sözünü ettiğimiz telefon konuşması pek garip karşılanmamalı. Bir "garip"likten bahsedilecekse bu da konuşmanın hemen basına yansımasıdır. Bunun da iç çelişki ve çekişmelerden kaynaklandığı söylenebilir. Konuşmayı dinleme yöntemi, böylesi bir sonuca götürüyor bizleri.

Bu telefon konuşması nedeniyle yeniden güncellik kazanan, gerçek iktidarın kimlerin elinde olduğu tartışmasına gelince. Herşeyden önce dikkatli olunması gereken konu, Türkiye'de gerçek iktidar odakları sorununda günlük geçici gelişmelerin kuyruğuna takılmamadır. Büyük sermaye kesimleri, yüksek rütbeli subaylar ile üst düzey bürokrat ve teknokratlardan oluşan bir iktidar mekanizması sözkonusu. Tabii ki bunlar gerçek iktidarın iç dayanaklarıdır. Türkiye'nin uluslararası ekonomik ve siyasal işbölümünde üstlendiği misyon ve çok yönlü uluslararası bağımlılık ilişkilerinden kaynaklanan etkin dış odaklar da var.

Gerçek iktidarın iç dayanaklarını ele alırsak şöyle bir tablo ortaya çıkıyor: Bazen generaller egemen görünürken bazen de cumhurbaşkanları veya hükümet başkanları, generaller arasında bile büyük tartışmalara yolaçan tercihleri gündeme getirebiliyorlar. Ordu içinde ancak belli bir kesimin desteğini alabilecek değişiklikler yapabiliyorlar. Örneğin N. Torumtay'ın Genelkurmay Başkanlığı'na atanması ve D. Güreş'in görev süresinin geçtiğimiz yıl uzatılması dönemlerinde etkin olan, hükümet başkanları ve cumhurbaşkanlarıydı. Bilinmelidir ki, bazen zannedildiği gibi Türkiye'de devlet, tek merkezden her zaman saat gibi işlemiyor. MGK'nin etkinliğine rağmen bu gerçeğin görülmesi gerekir.

Asker ve sivil bürokratlar dışında TÜSİAD, TOBB ve TİSK gibi sermaye örgütleri de bazen dengelerde etkili olabiliyorlar, değişikliklerde de büyük roller oynayabiliyorlar. Bu nedenle, bazen basınyayın organlarında yeraldığı gibi, "bu belirliyor", "o belirliyor", "gerçek güç bunda" türünden tartışmalar yerine, değişikliklerin kökenini politikaların getirip götürdüklerinde aramak daha doğrudur denilebilir. Bu politikalara ilişkin olarak asker ve sivil bürokratların, sermaye gruplarının takındığı tutumlara bakıldığında değişkenlik hemen göze çarpacaktır. Örneğin, TÜSİAD, TOBB ve TİSK'in son on veya onbeş yılda takındıkları tutumları gözden geçirelim. Ordudaki ve hükümetlerdeki değişiklikleri gözönüne getirelim. Cumhurbaşkanları ile hükümetler arasındaki sorunlara ve sonuçlara bakalım. Görülecektir ki gerçek iktidarı sadece bir kesimle sınırlandırmak mümkün değil. Bence böyle bir ayrışmaya da gerek yok, çünkü değişen dönemlere göre biri ya da birkaçı birlikte öne çıkabilir. Fakat bir kesimin etkinliğini diğerlerinden soyutlayarak bir nevi mutlaklaştırmak doğru değil.

Medya: Bu soruyla bağlantılı başka bir konu var. Sermayenin belli bir kesiminin Çiller Hükümeti'ne olan desteğini geri çektiği veya böylesi bir izlenim vermek istediği görülüyor. Peki bunun nedenleri nedir sizce? Bu durum, bir hükümet değişikliğine veya giderek daha farklı değişikliklere yol açabilir mi?

Dildar: Kamuoyuna da yansıdığı gibi TÜSİAD, Çiller Hükümeti'ne karşı tutum takınmış durumda ve yine açıklamalara bakılırsa Mesut Yılmaz'ı destekliyor. Aynı TÜSİAD, bugün M. Yılmaz'ın genel başkanı olduğu ANAP'ın hükümet olduğu dönemlerde değişik tutumlar takındı, gelecekte yine benzeri tutumlar tekrarlanabilir. TOBB, hükümete destek veriyor. TOBB Başkanı Yalım Erez'in Çiller'e yakın desteği biliniyor.

Diğer sermaye örgütleri bir yana, bu iki örgütün yakın geçmişteki tutumları hükümette bulunan partilerden öte, benimsenen politikalarla bağlantılı olarak değişiklik gösterdi. Yani kısacası sorun, hükümetlerin benimsedikleri ekonomik, siyasal ve toplumsal politikaların ilgili sermaye örgütlerinin önlerine koydukları ya da temsilciliklerini yaptıkları kesimlerin çıkarlarını ne denli yansıttığı sorunuyla ilgilidir. Bu aşamada izlenen bazı politikalar, TÜSİAD'ın sözcülüğünü yaptığı sermaye kesimlerinin kimi çıkarlarına ters düşebilir. Fakat gelecekte aynı hükümet başka bir paketle veya başka bir politikayla bunların aktif desteğini alabilir.

Gündeme gelebilecek hükümet değişikliği veya daha başka değişikliklerin nedenleri daha kapsamlı ve derinlerdedir. TÜSİAD'ın tutumu sadece bir etkendir. Sorun Türk devletinin bir bütün olarak bir krizi yaşamasından kaynaklanıyor. Bunun temel nedenlerinden biri de Kürdistan politikasıdır, iflas eden politikalarda ısrardır. Olası yönetim değişikliklerinin nedenleri bu ve benzeri temel sorunlardır. Sorun, Çiller ile M. Yılmaz arasındaki kimi farklılıklardan öte, sistemi doğrudan doğruya etkileyen politikalardır. Bunlar çözümlenmedikçe hangi hükümet gelirse gelsin (ister Cindoruk, Yılmaz veya başkaları) toplumun diğer kesimleriyle aynı gerekçelerle olmasa da, sermaye kesimleri de yürürlüğe sokulan veya sokulacak politikalardan rahatsız olacaklardır. Bu "rahatsız" kesim, bugün TÜSİAD ise, gelecekte TİSK veya TOBB olabilir.

Bugün kirli savaşı büyük bir isteriyle sürdüren hükümete DİSK'in, SHP lis-telerinden parlamentoya giren HEP milletvekillerinin ilk dönemlerde destek verdikleri bilinmektedir. HEP'li milletvekilleri, hükümet programına bile oy verdiler. Ne var ki oy verdikleri hükümet bugün kendilerini cezalandırıyor, "vatan haini" ilan ediyor, utanç verici bir yöntemle enselerinden tutarak cezaevine koyabiliyor.

Bu nedenle hükümetlerin geleceğine günü birlik tepki ve desteklerle yaklaşılamaz. Sorunu çok yönlü değerlendirmenin her zaman yararı var. Bu açıdan soruna bakıldığında Çiller hükümetinin geleceğini birebir kestirmek mümkün olmasa da, ağır sorunlarla karşı karşıya olduğu söylenebilir. Sorun hükümetleri aşmıştır. Olası darbeler de krizi dindirmeyecek. Sorun, Türk devletinin iflas eden politikalarından alınacak cesaretle bir bütün olarak köklü değişimleri gerçekleştirip gerçekleştirememe noktasında düğümlenmiştir. Çözüm, bu düğümün açılmasında. Bu da öncelikle köklü demokratikleşme ve bunun en temel boyutu olarak Kürt ve Kürdistan sorunun demokratik ve kalıcı çözümünde ifadesini bulmaktadır.

Çatışma bütün Kürtler'e zarar veriyor

Medya: ***Sayın Dildar bu aşamada halen güncel olması nedeniyle Güney Kürdistan'da PDK ve YNK arasında süren çatışmalarla ilgili olarak birkaç konuyu sormak istiyorum. Gerek bu son çatışma, gerekse de daha önce Kürdistan'da meydana gelmiş kardeş kavgaları ile ilgili olarak değerlendirmelerinizi alabilir miyim?***

Dildar: Hangi parçada olursa olsun Kürdistan ulusal güçleri arasındaki kardeş kavgalarına karşı partimiz öteden beri hep tutum aldı. Biz, hangi sebep ve gerekçeyle olursa olsun Kürdistanlı sosyalist, devrimci ve yurtsever güçler arası silahlı çatışmaları onaylamıyoruz, karşı çıkıyoruz. **YEKBÛN**

olursa olsun Kürdistanlı sosyalist, devrimci ve yurtsever güçler arası silahlı çatışmaları onaylamıyoruz, karşı çıkıyoruz. **YEKBÛN** ve mirasçısı olduğu geleneklerin tarihi bu konuda ikircimsiz tutumlarla doludur. Tartışmaların bir an önce sona erdirilmesi ve görüşmeler yoluyla sorunların çözümlenmesi, hep partimizin temel amaçlarından biri oldu.

Güney Kürdistan'ın **Qeladız** (Kaladız) kentinde 2 Mayıs günü bir arazi anlaşmazlığı üzerine başlayan kardeş kavgasına da karşı çıktık ve tarafların iddiaları ne olursa olsun çatışmaların Kürt halkının düşmanlarına hizmet ettiğini belirttik. Partimiz, çatışmalardan hemen sonra arabuluculuk amacıyla oluşturulan platformlarda yer aldı; başta PDK ve YNK olmak üzere Kürdistani güçlerle ikili görüşmelerinde de konuya ilişkin görüş, öneri ve eleştirilerini açıklıkla belirtti.

Üzücü ama gerçek olan bir sonuç var bugün Güney Kürdistan'da. Güney Kürdistan ikiye bölünmüş durumda. Hewlêr'de kimi çatışmalara rağmen taraflar hala son sözlerini söylemediler. Gelinen aşamanın bir adım ötesi, şimdiye kadar elde edilen kazanımların tümüyle yok edilmesi ve kaybedilmesi anlamına gelebilir ki, partimize göre bunu önlemek için daha zaman var. Yeni çatışmaların önü alınabilir. Görüşmeler yoluyla sorunlar giderilerek veya makul düzeylere indirilerek kazanımlar süreci derinleştirilebilir.

Medya: ***Çatışmalarda Türkiye, İran gibi devletlerin de rolü var türünden iddialar sözkonusu. Bu konuda düşünceniz nedir?***

Dildar: Bu tür iddiaları biz de duyduk. Ama bu iddialara ilişkin olarak kamuoyuna sunulan bir kanıt yok. Fakat gözlemciler, Halepçe yöresinde YNK ile çatışmalı olan İslami Hareket saflarında İran Pastarlarının olduğunu belirttiler.

Şu veya bu devletin dolaylı-dolaysız etkisi olsun veya olmasın bizce çatışmalar zaten ilgili devletlerin kimi planlarına hizmet ediyor. Kürdistan üzerinde malum hesapları bilinen devletler her zaman, her alanda isterler ki gelişmeleri kendi planları doğrultusunda yönlendirebilsin ve bunlardan kendi devlet çıkarları lehine sonuçlar çıkarabilsinler.

Çatışmaları şu veya bu devlete, çevreye bağlamanın ötesinde Kürdistani güçler açısından özellikle üzerinde durulması gereken konu; çatışmaların bir an önce sona erdirilmesi, çatışmak istemeyen tarafın diğerini beklemeden sorunları çözebilecek adımları atmasıdır. O zaman kimlerin çatışmalardan yana olduğu, çatışmaların nedenleri ve olası diğer etkenler de bazı yönleriyle ortaya çıkabilir. Bu durum, tarafların tutumuna ilişkin olarak en azından bir kanıt oluşturabilir.

Medya: Çatışmalara rağmen denilebilir ki Güney Kürdistan'da fiili bir devlet var. Öte yandan bir belirsizlik de sözkonusu, önümüzdeki sürecin alabileceği boyut açısından bu durum nereye kadar devam edebilir? Bir yanda, Saddam rejimi ayakta. Kürt yöneticilerinin durumu ise belirsiz . Sizce ne olabilir?

Dildar: Şunu iyi görmek gerekir ki, günümüz koşullarında, hele "Yeni Dünya Düzeni" olarak adlandırılan yeni uluslararası denge koşullarında dış desteğin rolü daha da artmış durumda. Kürdistan gibi dört parçaya bölünmüş ve her bir sömürgeci devletin kendine göre uluslararası ilişkiler ağı bulunduğu bir ülkede, ülkenin herhangi bir parçasında, etkin bir ya da birkaç devletin dolaylı veya dolaysız desteği olmadan bir devlet kurmak ve korumak imkansız olmasa bile çok zordur.

Bu perspektifle Güney Kürdistan'da yaşanan gelişmeler değerlendirildiğinde bir dizi sorunun içiçe geçtiği söylenebilir. Çekiç Güç'ün varlığının "Kürt sevgisi" ile açıklanamayacağı açıktır. İlgili devletlerin çıkarları var. Bu çok doğal. Saddam rejimine karşı belirgin bir caydırıcılığı olan 'Çekiç Güç'ün varlığı, ilgili devletlerin hesapları ne olursa olsun -ki bunların bilincinde olmak önemlidir- Kürtler için bazı fırsat ve olanaklar yarattı. Fiili devlet, yılların mücadelesi yanında bu fırsat ve olanakların yer ve zamanında kullanılmasıyla da ilgili. Seçimlerin yapılması, parlamento ve hükümetin kurulması; onlarca ulusal kurum ve kuruluş; ilgili devletlerin gerçek niyetleri konusunda ne düşünürsek düşünelim, Çekiç Güç'ün yarattığı caydırıcılık koşullarında gerçekleşti.

Saddam'ın sürekli bir biçimde fırsat kolladığı biliniyor. Bundan sonrası birçok etkene bağlı. Kürt halkının hem kendi birliğini, hem de geleceğini Güney Kürdistan coğrafyasında gören diğer halklarla ilişkilerini sağlam temellere dayandırması temel bir etkendir. Son çatışmalar bu konuda da önemli sorunların olduğunu gösterdi. Ulusal birlik konusunda sorunlar giderilse bile bu, varolan kazanımların korunması için yeterli değil. Uluslararası koşullar ve dengeler de önemlidir. Birleşmiş Milletler'in garantörlüğü, caydırıcı bi gücün varlığı en azından günümüz koşullarında belli bazı kazanımların korunması için gereklidir.

Geleceğe ilişkin bir diğer açmaz da, bölge ve bölge dışı bazı devletlerin Güney Kürdistan'a desteklerini kendi devlet çıkarlarına endekslemiş olmasıdır. Yani çıkarlar çakıştığı sürece destek sözkonusu. Bu gerçeklik, geleceğe ilişkin kuşku ve kaygılarımızı arttırıyor. Örneğin Türkiye'nin tutumu. Kuzu postuna bürünmüş kurt misali ulusal gelişmeler izleniyor, müdahaleler yapılıyor. Bazı Türk sol ve Kürt ulusal çevrelerinin iddia ettikleri gibi Türkiye, Güney Kürdistan'da bir devletin kuruluşuna önayak olmuyor. Türkiye'nin bölgeye ilişkin planlarda üstlendiği rol ve kendi devlet çıkarları verilen "desteğin" çerçevesini belirliyor. Kendi boyunduruğu altında tutuğu Kürdistan parçasını bir bütün olarak savaş alanı haline getiren bir Türkiye'nin, Güney Kürdistan'da Kürtlerin özgürleşmesi sürecine katkıda bulunduğunu ileri sürmek, görünüşe bakarak aldanmaktır. Açıktır ki, Türkiye hiçbir parçada, hatta Kürtlerin göçmen olarak yaşadıkları devletlerde bile en küçük bir hakka dahi kavuşmasına tahammül göstermiyor. Çeşitli yollarla kendi tepkisini gösteriyor. Üç ayda bir Türkiye, İran ve Suriye arasında yapılan "danışma toplantıları" bile, kendi başına ilgili devletlerin niyetlerini ortaya koyuyor. Buna rağmen Kürdistan Federe Devleti, Türkiye, İran ve Suriye'nin olanaklarına muhtaç, bunu anlamak gerekiyor. Bölge dışı devletler, ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Rusya gibi devletler için de, farklı gerekçe ve hesaplarla da olsa benzeri sonuçlar çıkarılabilir.

Kürtlerle ilgili bazı devletlerin çıkarlarının çakıştığı noktaları doğru tespit ederek bunlardan yararlanmak ulusal kazanımlar sürecini ilerletebilir. Doğaldır ki devletlerin, bir dizi avantajları var, ama Güney Kürdistan'daki ulusal demokratik muhalefet kişilikli politikalarla bazı fırsat ve olanaklar elde edebiliyorsa iyidir, desteklemek gerekiyor.

Bütün bunların yanında Kürtlerin iradesi dışında bazı gelişmeler de gündeme gelebilir. İlgili bölge ve bölge dışı devletlerin Irak'la Saddam'lı ya da Saddam'sız anlaşıp, Kürtleri tarihte defalarca görüldüğü gibi yüzüstü bırakma olasılığını da dışlamamak gerekiyor. Ambargonun kaldırılması için Rusya'nın önayak olduğu girişimler, petrol boru hattını "temizleme" adı altında özellikle Türkiye'nin sürdürdüğü çabalar ve bunların BM Güvenlik Konseyi daimi üyeleri Rusya, Çin ve Fransa nezdinde bulduğu destek, önümüzdeki süreç açısından da önemli bazı ipuçlarını veriyor. Güney Kürdistan Kürtleri ve geleceklerini Kürdistan'da gören diğer halklar, kendi güçleriyle kendilerini, Kürdistan'ı koruyabilirler mi, koruyamazlar mı, bu ayrı bir tartışma konusu, fakat bunun kolay olmadığı söylenebilir.

Medya: Bazı Türk sol çevreleri "üç İsrail" teorisini savunuyorlar. Türkiye, İsrail ve Güney Kürdistan'da kurulacak Kürt devleti gerçekten bu teoriye uyar mı? "Kukla bir Kürt devleti" suçlamasında bulunan kimi Kürt çevreler bile var.

Dildar: Bu suçlamaları yapanları biliyoruz. Körfez savaşı döneminde "anti-emperyalistlik" adı altında Saddam rejimini desteklediler. Samimi değiller. Önyargı ve çarpık dünya yaklaşımları nedeniyle böylesine hayal ürünü "teori"ler üretiyorlar.

Daha önce belirttim. Hiçbir devlet, çıkarı olmadan Güney Kürdistan'a yardım etmiyor. Çabalarına büyük değer verdiğimiz uluslararası insancıl yardım örgütlerini bir yana bırakırsak, devletlerin girişimleri konusunda en azından amaçları konusunda söylenebilecek çok şey var. Güney Kürdistan'lı ulusal parti ve örgütleri çok yakından tanıyoruz. Doğaldır ki temsilcisi oldukları toplumsal kesimlerin çıkarlarını daha fazla kollayabilirler, bazı uluslararası kombinezonlara girebilirler; ama Güney Kürdistan'da Batının veya başka devletlerin kuklası bir devletin kurulacağı iddiasını ileri süren anlayış, Kürdistan gerçekliğini kavramaktan uzaktır.

Legal bir Kürt partisi kurulmalı mı?

Medya: Yeniden Kuzey Kürdistan ve Türkiye'deki gelişmelere dönelim. Kürt ulusal hareketinde bugün legal siyaset alanında bazı girişimler sözkonusu. Önce HEP kuruldu, ardında da DEP. Bugün farklı bir sürece gelindi. Gazetemiz tarafından baştan beri savunulan legal Kürt partisi görüşü vardı. Bu görüş, gittikçe Kürt ulusal hareketinin geneli içinde yer bulmaya başlıyor. Genel olarak legal parti ve özel olarak legal Kürt partisi konusunda partinizin görüşü ne?

Dildar: Partimiz, legal Kürt partisine ilkesel olarak her zaman olumlu bir yaklaşım gösterdi. Partimiz, önceleri ulusal demokratik güçler arasındaki bazı temel sorunlar ve bunların yolaçtığı ayrılıklar nedeniyle, legal bir Kürt partisini genel ulusal demokratik mücadelenin bir parçası olarak kurup ayakta tutmanın zor olduğunu belirterek konuyu bir zaman sorunu olarak sürece bırakıyordu. Tek yanlı ateşkesi izleyen ulusal diyalog ve işbirliği süreci, ulusal uyanış ve yeniden diriliş sürecinin yaygınlık kazanması ve benzeri bazı gelişmeler, partimizin öteden beri zaten ilkesel olarak benimsediği legal bir Kürt partisi görüşünü, zamanlama açısından da savunmasına neden oldu.

Bu anlayışla DEP'in kuruluş sürecinde ve sonrasında legal bir Kürt partisi tarafımızca hep savunuldu. Hatta DEP yerine legal bir Kürt partisinin kurulabileceğini, seçim olanaklarından yararlanmak için de ayrıca bir seçim partisinin oluşturulabileceğini savunduk. Ne var ki, diğer ulusal demokratik güçlerin Kürt partisinden çok, "Türkiyeli" bir partiden yana ağırlıklarını koymaları nedeniyle legal Kürt partisi kurulmadı. Ulusal diyolag ve işbirliği sürecine katkıda bulunabilir diyerek DEP'in kuruluşunu desteklediğimizde de, Kürt partisine ilişkin düşüncelerimizi savunmayı sürdürdük. Şimdi de aynı anlayışı savunuyoruz.

Medya: DEP'te birçok gelişme yaşandı. Belli bir aşamadan sonra, özellikle günümüzde bazı ayrışmalar gündeme geldi. Son olarak HADEP kuruldu ve Şerafettin Elçi öncülüğünde bir partinin de önümüzdeki Ekim ayında kurulacağı açıklandı. Belli bazı çevreler, bu süreçlerin dışında. Bunlardan bazıları yeni bir parti kurma arayışında. Partiniz bu süreci nasıl değerlendiriyor?

Dildar: DEP'te yaşanan bazı gelişmeler ve DEP yönetiminin takındığı bazı tutumlar, zamanında partimiz tarafından değerlendirildi. Buna ilişkin görüşlerimiz bildiri ve açıklamalarımızda da mevcuttur. Bunları tekrar belirtmeye gerek yok. Partimizin DEP'in kuruluş sürecinde legal Kürt partisine ilişkin olarak takındığı tutum, bugün HADEP ve diğer partiler için de geçerlidir. Fakat diğer ulusal demokratik güçlerin durumu, takındıkları tutumlar, legal bir Kürt partisinin kuruluşuna pratik gerçeklik kazandırmıyor. Bütün yaşanan gelişmelere ve tartışmalara rağmen HADEP yine bir "Türkiyeli" parti olarak kuruldu. Gerek **Ş. Elçi** öncülüğündeki kesimler, gerekse de **İbrahim Aksoy** ve **Refik Karakoç** gibi yurtseverlerin içinde bulundukları arayış; her iki legal parti girişiminde de savunulan Kürt partisi değil, "Türkiyeli" partidir. Tabii ki legal Kürt partisi için de, Kürdistani kimliği esas alıyoruz.

Denilebilir ki, yaşanan süreçte partimizin tutumu ne oldu ve ne olacak? Legal Kürt partisini savunduk ve savunacağız. Bu konuda durmak yok. Fakat böylesi bir parti için çalışmalar yanında başka adlar altında kurulan ve kurulacak partilere, Kürt halkının ulusal çıkarları ve evrensel insani değerler dikkate alınarak partimizin desteği ve dayanışması sürecektir. Eleştirdiğimiz yönelimlerine ve kimi eksikliklerine rağmen HADEP'i destekliyoruz. Desteğimiz, Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik çözümüne katkı derecesiyle sınırlıdır. Hizmet ettiği sürece olanaklarımız ölçüsünde destekleyeceğiz.

Ş. Elçi öncülüğünde kurulan partiyi, bazı yurtsever çevrelerin yaptıkları gibi ağır suçlamalar altında bırakmanın doğru bir tutum olmadığına inanıyoruz. Kimi politik yönelimlerini, yapabilecekleri yanlışlıkları dostça her zaman eleştirebilmeliyiz. Ama bu kesimleri, hem de hiçbir kanıt göstermeksizin, bilinen geleneksel suçlamalarla karalamanın haklı bir gerekçesi yoktur, olamaz. Kurulacak diğer partiler konusunda da aynı hassasiyeti göstermek gerekiyor. HADEP için getirdiğimiz destek ölçüleri bu arkadaşlar için de geçerlidir. Pratikleri, desteğimizin düzeyini belirleyecektir. Öte yandan ulusal diyalog ve işbirliği sürecinin zarar görmemesi için Ş. Elçi ve arkadaşlarına da önemli görev ve sorumluluklar düştüğüne inanıyoruz. Kürt halkının ulusal çıkarlarını ve evrensel insani

➥

Legal Kürt partisini savunduk ve savunacağız. Bu konuda durmak yok. Fakat böylesi bir parti için çalışmalar yanında başka adlar altında kurulan ve kurulacak partilere, Kürt halkının ulusal çıkarları ve evrensel insani değerler dikkate alınarak partimizin desteği ve dayanışması sürecektir. Eleştirdiğimiz yönelimlerine ve kimi eksikliklerine rağmen HADEP'i destekliyoruz. Desteğimiz, Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik çözümüne katkı derecesiyle sınırlıdır. Hizmet ettiği sürece olanaklarımız ölçüsünde destekleyeceğiz.

ulu Üyesi Ferhad Dildar:

tife ihtiyaç var

değerleri kendi politikalarında şu veya bu oranda gözeteceklerine, Kürt ulusal demokratik güçlerini karşı karşıya getirmek isteyenlere karşı duyarlı davranacaklarına inanmak istiyoruz.

Çözüm toplumun demokratikleşmesinde

Medya: Türkiye'de son dönemlerde bazı ulusal demokratik güçler tarafından kimi güncel talepler ileri sürülüyor. Fakat bu taleplere bakıldığında bir gerçekliğin gözden kaçırıldığı söylenebilir. Örneğin Türkiye Anayasası'nın çeşitli maddelerinde Türkiye'nin "bölünmez bütünlüğü"nden bahsediliyor ve bu yaklaşım Türkiye'de siyasal iktidarı elinde tutan bütün güçler tarafından paylaşılıyor. Bu yaklaşımın değişimi mümkün mü? Ya da bazı ulaslararası güvenceler sağlanmadan, güncel taleplerin yaşam bulması sözkonusu edilebilir mi?

Dildar: Anayasa ve yasalarda sözünü ettiğiniz yaklaşım olmasa bile, bu, kendi başına güvence sağlayamaz. Hele Türkiye gibi ülkelerde böylesi bir güvence daha zordur. Oldukça demokratik bir anayasa ve buna bağlı olarak yasalar yapılabilir, ama demokrasi karşıtı militarist ve şovenist yöneticilerin elinde bunlar çok kötü bir biçimde uygulanabilir. Ya da tersine, antidemokratik bir anayasa ve yasaların geçerli olduğu bir ortamda, demokrasiye inanmış yöneticiler isterlerse çok olumlu uygulamalara girişebilirler.

Bu nedenle denilebilir ki çözüm, toplumun demokratikleşmesidir. Bu demokratikleşme, anayasa ve yasalar dahil, sosyal ve kültürel gelişmişliktir, toplumsal hoşgörü ve saygıdır, kişilikli uluslararası ilişkilerdir, sayılabilecek birçok temel siyasal, ekonomik ve toplumsal değişiklik ve dönüşümdür. Dahası, yetmiş yıllık, hatta daha gerilere, Osmanlı İmparatorluğu'na kadar uzanan yayılmacı, şovenist, "ordu millet"te ifadesini bulan koyu milatarist anlayışların, toplumsal dönüşüm mekanizmalarıyla kırılması sorunudur.

Böylesi bir demokratikleşme sağlanmadan, anayasa ve yasalara Kürtlerle veya diğer halklarla ilgili, temel hak ve özgürlüklerle ilgili birçok madde konulsa bile güvence olmaz. Örneğin, Güney Kürdistan'da Mart 1970 Otonomi Anlaşması döneminde Irak Anayasası'na "Irak devleti, Arap ve Kürtlerindir" denilerek bir dizi madde konulmasına rağmen, Kürtler açısından güvence sağlayamadı. Baas rejimi gücünü toplayıp fırsatı eline geçirdiğinde Kürdistan'a saldırdı. Kürt halkına güdük bir otonomiyi dayattı. Sorunun demokratik ve kalıcı çözümünün, Kürt halkının da diğer özgür ve bağımsız halkların sahip olduğu tüm haklara kavuşmasından geçtiği şeklindeki tespitimizin bir nedeni de, ne zaman nasıl biçim alacakları bilinmeyen egemen ülke başkentlerindeki gelişmelerdir.

Sorunun anayasal güvenceyle sınırlandırılamayacağı açıktır. Örneğin Türkiye'de cumhurbaşkanları, hükümetler değişiyor, bir avuç generalin öncülüğündeki darbeler birbirini izliyor, anayasa ve yasalar rafa kaldırılıyor, yeni baştan yapılıyor. Fakat devlet kalıyor, bir dizi ulusal kurum ve kuruluş kalıyor. Çok iyi biliyoruz ki, Türk halkı da gerçekten özgürlüğünü tam yaşayamıyor, dönemlere göre çok ağır baskıcı koşullarda yaşamı adeta zindana çevriliyor. Ama Kürt halkıyla karşılaştırıldığında Türk halkı, Kürt halkının yüzyıllardır yoksun kaldığı ulusal haklara sahiptir. Buradan hareketle, çok basit bir hesaplamayla, Türk halkı Türk ulusal kimliğiyle hangi haklara sahipse Kürt halkının da kendi ulusal kimliğiyle o haklara sahip olması istemi çok masum ve doğal olmasına rağmen, Türk egemen güçlerinin büyük tepkilerine neden oluyor. Türk hükümetinin Kıbrıs, Bosna-Hersek, Türki cumhuriyetler için istediklerini Kürdistan için de istemek bile bizleri rahatlıkla "bölücü", "terörist", "vatan haini" yapabiliyor. Sırf bu nedenle değil midir ki onlarca gazeteci, yazar ve aydına ağır hapis ve para cezaları verildi ve bunların çoğu da cezaevlerinde.

Zaten kimi aydınların açmazları da buradan kaynaklanmıyor mu? "Türkiye devleti bölünmez", "Türkiye'de buna izin verilmez", "Dünya dengeleri uygun değil" diye ileri sürülen görüşler var. Peki o zaman niye Sovyetler Birliği, Yugoslavya, hem de halklar oldukça geniş haklara sahip olmalarına rağmen paramparça edildi? Hesaba geldiğinde nüfusu elli bini bile bulmayan halklar için kıyametler koparılıyor, ama Kürt halkı ve Kürdistan'a gelince otomatik olarak "birlikçi" savunma mekanizmaları harekete geçiriliyor. Tamam, Türkiye'nin, İran'ın, Irak'ın, Suriye'nin kendi dünya anlayışları ve devlet çıkarları doğrultusunda yaygın uluslararası ilişkileri var ve bu ilişkiler önemli engeller çıkarabiliyor. Bunlar gerçekliktir, gözardı edilemez. Ama sorun bununla sınırlı değil. Görüldüğü gibi, güvence, anayasa ve yasalarla sınırlı değil; bunları da kapsayan daha köklü değişiklik ve dönüşümlere bağlıdır. Bu anlamda Demirel'in son dönemlerde ortaya attığı "anayasal vatandaşlık", halen kapsamı bilinmemesine rağmen, bazı tabuların kırılması anlamında bir yönüyle olumlu sayılabilir, ama Kürt sorununu çözme açısından bakıldığında pek yeni bir durumu getirmiyor, çözümleyiciliği yok. Çünkü zihniyetlerin değişmesi gerekiyor.

Medya: Peki bu konuyla bağlantılı olarak şunu sormak istiyoruz. PKK Genel Sekreteri A. Öcalan, geçenlerde yaptığı açıklamada, kendilerine yasal çalışma olanakları ve anayasal güvenceler sağlandığında, silahı bırakıp Türkiye'ye gelebileceğini belirtti. Bağımsızlıktan federasyona ve en son olarak bu öneriyi getirmesi sizce neye dayanıyor? Ya da böylesi bir taleple silah bırakılmasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dildar: Öteden beri Kürdistan ulusal demokratik güçlerinin kendi aralarında tartıştıkları sorunlardan biri de temel hedefler ve bunlara giden yolda gerçekleştirilmek istenenlerdi. Bağımsızlık, federasyon, otonomi veya bazı Türk sol çevrelerinin savundukları merkezi devlet düşüncesi, bu tartışmalarda gündeme gelen görüşlerdi.

Tartışmalarda savunulan farklı görüşlere rağmen, Türk devletinin inkar ve imha politikaları nedeniyle Kürdistan ulusal hareketi temel olarak illegal alanlarda örgütlenmek zorunda kaldı, daha doğrusu bırakıldı. Düşünceleri özgürce ifade etmenin yolları kapandığında doğal olarak başka kanallar, alanlar gündeme geliyor. Bu yönüyle diyebiliriz ki Kürdistan ulusal demokratik güçleri, maruz bırakıldıkları yıldırma sindirme ve imha politikaları nedeniyle illegaliteye zorlandılar. Buna rağmen partimiz dahil, birçok ulusal demokratik güç, değişik yol ve yöntemlerle varolan sınırlı yasal olanakları zorladılar; toplumsal meşruluğu esas alarak adımlar atmaya çalıştılar. Derneklerde, sendikalarda, meslek odalarında, basın-yayın alanında ve sayılabilecek daha birçok alanda, Kürt ulusal uyanışına büyük katkılar sağlayan adımlar atıldı, halen atılmakta.

Bu açıdan bakıldığında özgür ve eşit koşullarda yasal mücadele her parti ve örgütün istemi olmalıdır ve bu yönüyle A. Öcalan'ın yasal çalışma istemi de ilkesel olarak doğaldır. Sorun bunun hangi koşullarda, ne pahasına istendiğidir. PKK veya başka bir ulusal gücün, sürece ilişkin değerlendirmelerini, yapılan değişikliklerle birlikte izliyoruz, gerektiğinde görüş ve eleştirilerimizi açıklıyoruz. Sadece federasyon veya yasal çalışma istemini değil, en küçük bir ulusal hak istemini bile, kimi çevrelerin yaptıkları gibi küçümsemiyoruz, genel perspektiflerimiz çerçevesinde büyük değer veriyoruz. Bizce üzerinde titizlikle durulması gereken noktalardan biri, bu taleplerin gerçekten demokratik ve kalıcı bir çözüm için birer basamak olarak mı değerlendirildiği, yoksa bir yerlere mesaj niteliğinde "Biz bölücü değiliz, bizden korkmayın, TC'nin sınırlarını değiştirmek istemiyoruz" denilmek mi isteniyor? Gerçi bazen gizli-açık, her iki amaç da içiçe geçebilir, fakat sorunun temel halkası buradadır, adımların istemlerin getirip götürecekleri konusunda birçok sonuç çıkarılabilir.

Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü için yollar açılmadıkça ve bunlar asgari bazı temel güvencelere kavuşturulmadıkça, kendini sadece yasal mücadele ile sınırlandırmanın, varolan silahlı güçleri dağıtmanın doğru olmadığına inanıyoruz. Bu alanda yapılabilecek bir yanlışlık, Kürdistan tarihinde benzeri onlarca örnekte görüldüğü gibi ağır yenilgilere yolaçabilir. Örgütsel ve örgütsel olmayan diğer nedenlerini bilemiyoruz, ama PKK liderinin son yaklaşımlarını belirttiğim perspektifle değerlendirmenin gerekliliğine inanıyoruz.

Bask Modelinden dersler çıkarılabilir

Medya: Kürt sorununun çözümünde zaman zaman Bask modelinden, İrlanda tipi çözümden bahsediliyor. Sizce Bask modeli Kürdistan için bir çözüm yolu olabilir mi?

Dildar: Şunu her zaman gözönünde bulundurmak gerekiyor ki, ulusal ve toplumsal sorunların çözümünde hazır reçeteler yoktur. Bazı evrensel ilkeler ile genel geçer hazır reçete ve klişeleri birbirlerine karıştırmamak gerekiyor. Ne Kürdistan için geçerli olabilecek bir çözüm, Bask veya İrlanda'ya ya da Filistin'e uygulanabilir, ne de bu ülkelerdeki çözümler Kürdistan'a. Uygulanan modellerden, yaşanan tecrübelerden sadece dersler çıkarılabilir, o kadar.

Nedir gerçekten Bask modeli? Uzun yıllar süren Franko faşizminden sonra, bazı ulusal hakların, Bask bölgesine idari bir özerkliğin verilmesi olayıdır. Bask modeli olarak tartışılan bu gelişme, Bask halkının ulusal sorununun çözümünde önemli ve olumlu bir adımdır. Sorunu demokratik ve kalıcı bir biçimde çözmediği de ortada. Bask topraklarının bağımsızlığı amacıyla kuruluşundan bu yana silahlı eylemlerini sürdüren ETA'nın eşitsiz koşullarda yapılan seçimlerde bile, legal bir parti aracılığıyla gösterdiği adayların halktan önemli bir destek görmesi ve partinin yüzde 15-20'lerde oy alması, sorunun tümüyle çözümlenmediğinin kanıtıdır. Olabilir ki Bask ülkesinin bağımsızlığa kavuşmasından sonra da ETA bu defa toplumsal gerekçelerle silahlı eylemliliklerini sürdürebilir; ama günümüz koşullarında sürdürdüğü eylemlerin dayanağı, sorunun demokratik ve kalıcı bir çözüme kavuşturulmamış olmasıdır.

İrlanda olayına gelince, İngiltere'nin egemenliğindeki Kuzey İrlanda topraklarında yıllardır izlenen devlet politikalarındaki tıkanmalar, çözümsüzlük nedeniyle diyalog gündeme geldi. Kürdistan sorununun çözümünde İrlanda örneğinden de alınacak sayısız dersler var. Bask modeli veya İrlanda olayını getirenlerin ezici çoğunluğunun, Türk devletinin sınırlarını her ne pahasına olursa olsun koruma anlayışını savunduklarını da belirtmek gerekiyor.

Bask modeli Kürdistan'a bire bir uygulanamaz, fakat orda verilen bazı haklar gündeme gelirse kararlı bir biçimde savunuruz, ama yetinmeyiz. Parti olarak stratejik hedefimiz, bağımsız demokratik bir cumhuriyettir. Fakat en küçük bir hak için bile kararlı bir biçimde mücadeleyi sürdürürüz, bunu küçümseyen tutumları dışlarız. Radyo ve televizyon hakkından, eğitim ve öğretime, belli bazı güvencelere kavuşturulmuş federasyondan konfederesyona kadar olan adımlar da, mevcut sömürge statüsü dikkate alındığında önemli adımlardır. Hangisi alınabilirse, ele geçirilebilirse, alınmalı, yeni kazanımlar için kullanılmalıdır. Ana dille eğitim sorunu, partimiz ve mirasçısı olduğu gelenekler tarafından hep savunulan bir istem oldu. Bütün bu ve benzeri hakları, dönüşümleri, sorunun demokratik ve kalıcı çözümünde birer adım olarak değerlendirir ve savunuruz. Temel stratejik hedefimiz belli. Ama "ya hep ya hiç", "ya bağımsızlık ya hiçbir şey" türünden yaklaşımlar partimizin anlayışına yabancıdır.

Bağımsız demokratik cumhuriyet amacımız, halkımızın yüzyıllardır yaşadıklarının bir ürünüdür. Diyoruz ki, Kürt halkı da benzer diğer halklar gibi özgürlük ve bağımsızlığın tadını almalı, bunları yaşamalı. Ondan sonra, Türkiye, İran, Suriye, Rusya, Ermenistan veya başka bir devletle eşitlik temelinde gönüllü bir birlik mi yapar, yoksa hiçbir birliğe girmeden bağımsız bir devlet mi kalır, bu Kürt halkının özgür iradesine bağlı olur. Bizim mücadele amacımız budur. Bir yerlere sinyal verme, "öcü" olmadığımızı gösterme gerekçesiyle statükocu çözümleri savunanları eleştiriyoruz; ama aslolanın Kürt halkının özgür iradesi olduğunu da hep vurguluyoruz.

Medya: Peki Kürdistan ulusal demokratik güçleri Türk devleti ile masaya oturdu diyelim. Ne istemelidirler ya da savunmalıdırlar sizce? Bize bağımsızlık verin mi demelidirler?

Dildar: Herşeyden önce, hangi koşullarda Türk devleti ile masaya oturulduğuna bağlı. Yani ulusal kurtuluş mücadelesinin vardığı aşama; Türk devletinin karşı karşıya bulunduğu siyasal, ekonomik, toplumsal ve askeri sorunlar; bölge ve uluslararası güç dengeleri; tarafların bu güç dengelerindeki yerleri gibi onlarca etken, görüşmelerin seyrini etkiler.

Günümüz koşullarında böylesi bir görüşmenin gerçekleştiğini düşünelim. Bu durumda öncelikle üzerinde durulması gereken konu, kirli savaşın bir bütün olarak durdurulmasıdır. Karşılıklı ateşkesin sağlanması yanında güncel talepler kapsamında şu değişiklik ve dönüşümler savunulmalıdır: Kürt ulusal kimliğinin tanınması ve buna uygun adımların atılması, Kürtçe radyo ve televizyon dahil, basın-yayın, Kürtçe eğitim-öğretimin önündeki mevcut engellerin kaldırılması; isimleri değiştirilen şehir, köy ve mezralara eski isimlerin verilmesi, çocuklara Kürtçe isim vermenin engellenmemesi; Kuzey Kürdistan'da sürdürülen ve zaman zaman diğer parçalara da yayılan askeri operesyonlara, yerinde infazlara, "faili meçhul" cinayetlere, köy ve mezraların yakılıp veya boşaltılıp köylülerin göçe zorlanmalarına son verilmesi; Bölge valiliği, özel ordu, özel tim, köy koruculuğu ve benzeri kurum ve örgütlenmelerin kaldırılması, kontrgerillanın Kürdistan'dan çekilmesi ve lağvedilmesi, siyasi tutsakların koşulsuz serbest bırakılması, yurtdışına gitmek zorunda kalanların özgürce dönmelerine olanak tanınması, illegal çalışmayı sürdürmek zorunda bırakılan Kürdistani ve Türkiyeli partilere açık çalışma olanaklarının sağlanması, kirli savaş süresince halkın uğradığı zararın karşılanması, yakılan veya boşaltılan köyler için tazminat verilmesi ve bunların yeniden inşalarının sağlanıp özgürce köy ve mezralarına dönebilmelerinin sağlanması; Kürdistan'da ekonomik yaşamı canlandırmak için yöresel kaynakların gerçekçi bir biçimde kullanılması, kalkınmaya yönelik planların yapılması ve halkın bu süreçlere aktif katılımının sağlanması ve benzeri daha onlarca istem sıralanabilir.

Ulusal ve uluslararası kimi güvencelere de kavuşturulması gereken bu güncel değişiklik ve dönüşümlerin yanında, Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü için de bazı perspektifler savunulmalıdır. Bu konuda öncelikle savunulması gereken şu olmalıdır: Bağımsızlık, konfederasyon, federasyon, otonomi, bölgesel ve kültürel özerklik konusunda farklı görüşler doğal olarak vardır ve olacaktır. Önemli olan hemen masa başında birisini benimsemek değildir. Belli bir takvime bağlı olarak özgür ve eşit koşulların yaratılmasından sonra, örneğin referandum yoluyla, Kürt halkı kendi geleceğine ilişkin olarak özgür iradesini ortaya koyar. Referandumdan çıkacak sonuç ne olursa olsun, eğer azınlıkta kalan görüşlerin kendilerini özgürce ifade etmelerinin önü kapatılmayacaksa, sonuçlara herkes katlanmalı, saygı göstermelidir. Bu bağımsız devlet mi olur, konfederasyon mu olur, federasyon mu olur, ya da başka bir çözüm yolumu olur, referanduma bağlı. Ama önemli olan bu haklardan herhangi birini seçme hakkına ve bu hakkı özgürce kullanma olanaklarına sahip olmaktır. Bizce günümüz koşulların-

Sadece federasyon veya yasal çalışma istemini değil, en küçük bir ulusal hak istemini bile küçümsemiyoruz. Bizce üzerinde titizlikle durulması gereken noktalardan biri, bu taleplerin gerçekten demokratik ve kalıcı bir çözüm için birer basamak olarak mı değerlendirildiği, yoksa bir yerlere mesaj niteliğinde "Biz bölücü değiliz, bizden korkmayın, TC'nin sınırlarını değiştirmek istemiyoruz" denilmek mi isteniyor? Sorunun temel halkası buradadır.

da, masabaşı görüşmelerinde savunulacak perspektif budur. Seçim ve referandum gibi ortamlarda doğal olarak partimiz, kendi temel stratejik amaçları doğrultusunda propagandalarını sürdürecektir.

Medya: Konuyu Cephe'ye getirmek istiyorum. Yaklaşık bir yıl geçti Cephe çalışmalarının üzerinden. Kamuoyunun bir kesiminin izlenimi, Cephe'nin artık oluşmayacağı yönünde. Gerçekten böyle mi? Nereye gidecek. Cephe oluşacak mı?

Dildar: Cephenin kuruluşuna ilişkin olarak ilk başlarda varolan iyimserlik, bahsettiğimiz olumsuz izlenimlerin kimi çevrelerde oluşmasına neden oldu. Ulusal diyalog ve işbirliği sürecinin kısa bir zaman diliminde kazandığı boyut, Cephe'nin de kısa sürede oluşabileceği beklentisini doğurdu. Fakat gerçek, böyle değildi. Tarafların belli bir bölümü, özellikle PKK ve diğer güçler uzun yıllar örgütsel bir ilişki içinde bile olmadılar, olamadılar. Nedenleri üzerine çok şey söylendi, söylenebilir. Doğaldır ki, bütün bunların 2-3 ayda giderilmesi mümkün değildi ve nitekim giderilemedi, bütün çabalara rağmen gelişmeler bunu kanıtladı.

Kısa bir sürede giderilemeyecek sorunların varlığı, cephe çalışmalarının başlamasından hemen sonra görüldü. Tek tek örgütlerin yıllardır izledikleri politikaların yaratttıkları kimi alışkanlıklar, Cephe'nin gerçek işlevleri, bugün ve gelecekte Kuzey Kürdistan'da oynayacağı veya oynaması gereken rol, tek tek taraflar üzerindeki caydırıcılığının boyutları ve benzeri bir dizi konuda önemli sorunlar vardı. Cephe gerçekten bir iktidar aracı, Kürt halkının ve geleceğini Kürdistan coğrafyasında gören halkların özgür iradelerinin ortaya çıkacağı koşulların yaratılması için bir araç mı olacak, yoksa ulusal demokratik güçler arasında sadece bir yakınlaşma aracı mı olacak? Bizce bunlar ve sayılabilecek diğer amaçların tümü için Cephe araç olmalı. Eğer ulusal çıkarlara öncelik verilirse bize göre Kuzey Kürdistan'da bir cephenin nesnel koşulları vardır, aynı zamanda sürecin dayattığı bir ihtiyaçtır da.

Bütün bunlara rağmen gerçekten Cephe kurulmazsa, o zaman cephe hedefini de önüne koyan daha değişik güç ve eylem birliklerine gidilebilir. Konu, geçtiğimiz Nisan ayında yapılan MK toplantımızda da ele alındı ve gelişmelere göre, bizzat parti delegasyonumuzca gündeme getirilmesi kaydıyla bazı perspektifler benimsendi. Yaşadığımız süreç öylesine nazik ki, hiçbir birliktelik sağlanmazsa bile, dostuk ilişkilerinin sürmesi başlıbaşına bir kazanımdır. Diğer bazı temel sorunların süreçle giderileceğine inanıyoruz. Partimiz bütün bu ve benzeri sorunları cephe platformunda dile getiriyor, "ya hep ya hiç" mantığıyla sorunlara yaklaşmıyor, dargrup çıkarlarını ulusal çıkarların önüne koyanları uyarıyor, eleştiriyor. Kimi örgütlerin iç sorunlarına, onyıllardır biriken bazı anlayışlarına da titizlikle, ama hoşgörülü bir titizlikle yaklaşıyor.

Yeni bir alternatif gerekiyor

Medya: Partinizin kuruluşunun, Kuzey Kürdistan sosyalistlerinin birliği yolunda önemli bir adım olduğu savunuluyor. Bir birlik hareketi olarak YEKBÛN'un, kuruluşundan bu yana sosyalistlerin birliği konusunda ortaya attığı birtakım düşünceler, öneriler sözkonusu. Geçmişte farklı geleneklerden gelen ya da farklı yönelimlere sahip kesimlere çağrılarınız var. Peki nasıl bir bütünlük sağlayacaksınız? Birliği hangi esaslara oturtacaksınız? Geçmişten farkı ne olacak?

Dildar: Geçmiş dönemde uluslararası kamplaşmanın bazı yansımalarını biz de ülkemizde yaşadık. Çin-Sovyet, Sovyet-Arnavutluk, daha sonra Çin-Arnavutluk çelişkilerini belli ölçülerde biz Kürdistan sosyalist ve devrimcileri olarak da yaşadık. Şimdi böylesi bir denge, böylesi bir çelişki yok ve Kürdistan sosyalistleri de geçmişin muhasebesini yapmak zorundadırlar. Biz parti olarak bunun değerlendirmesini yaptık. Kürdistan'da biraraya gelebilecek sosyalist parti, örgüt ve grupları isim vererek açıkladık. Geçmişte birbirimize ağır suçlamalar yönelttiğimiz bazı çevreler de bunlara dahildir.

YEKBÛN'un üç sosyalist örgütün birliğiyle kurulmasının sunduğu tecrübeyle hareket ediyoruz. YEKBÛN'u oluşturan örgütlerden KUK-SE ile PPKK, yaklaşık on yıl, görüşmeleri belli kesintilere rağmen sürdürdüler. Sonra daha geniş katılımlı bir platform oluştu, hatta bazı ortak yaklaşımlar kamuoyuna da açıklandı. Fakat bu deneyim de başarıya ulaşmadı. Ne zaman ki, PPKK, KAK ve KUK-SE temel bazı ilkelerde anlaşarak biraraya geldiler, gördüler ki birlik o kadar zor değil. Sonrası biliniyor. YEKBÛN kuruldu ve kuruluşundan bu yana iki yıl geçti. İkinci kuruluş yıldönümünü kutladığımız günümüzde gerçekten birlikten kaynaklanan büyük sorunlara sahip değiliz. Çok doğaldır ki, farklı geleneklerden gelmiş insanlar arasında kısa sürede kaynaşmaya ilişkin bazı küçük sorunlar olabilir, ama temel sorunlar, engeller çıkmadı. Hatta varolan bu küçük sorunların benzeri aynı geleneklerde bile olabiliyor. Yeni birlik çağrılarında bu anlayışla hareket ettik. Zaten YEKBÛN'un kuruluş kongresinin kararıydı ve sonraki MK toplantılarında çağrılar somutluk kazandı. İlk etapta **KUK/RNK** ile **TSK** arasında başladı birlik görüşmeleri. Bu gürüşmeler sürerken sosyalist birliğe gelebilecek diğer parti ve örgütlerin durumunu da değerlendiren partimiz, Ekim 1993 MK toplantısından sonra birkaç örgüte daha çağrı yaptı. Bunlar **Kawa**, **Rizgarî**, **Tekoşîna Sosyalîst**, **KKP**, **Ala Rizgarî** ve **Sosyalist Gelenek**'ti.

Birliklerde, deneyimlerimize de dayanarak şu anlayışı savunuyoruz: Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi sürecinin her konusunda görüş birliği gerekmiyor. Monolitik bir yapı kurmak zorunda değiliz. Temel bazı konularda anlaşmak yetiyor. Mesela, sosyalist kimlik. Partinin sosyalist kimliği konusunda bir görüş birliği gerekiyor, ama nasıl bir sosyalizm konusunda klişelerden kaçınan, maddi-manevi ön koşullar ve halkın aktif katılımıyla sosyalizmi kurmayı amaçlayan, kendini şu veya bu modelle sınırlandırmadan hepsinden dersler çıkarmasını bilen, tartışmalar ve olası sonuçlarına açık, tartışan, tartıştıran bir sosyalist kimlikle. Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü konusunda bağımsız demokratik cumhuriyeti savunan, ama buna giden yolda en küçük bir talep için bile kararlı mücadeleyi sürdüren, sorunun barışçıl ve demokratik çözümü için uygun ortam yaratılmadığı sürece çerçevesi siyasi mücadelenin ihtiyaçları tarafından belirlenen ve siyasi otoriteye bağımlı silahlı eylemlilikler de dahil, bütün meşru mücadele yol ve yöntemlerini savunan bir anlayış birliği. Örgütlenme ve çalışma anlayışında önüne koyduğu hedeflere uygun adımlar atan, iş yapabilir kadrolar yetiştiren ve bunları uygun alanlarda, mücadelenin ve sürecin gereklerine göre seferber eden bir yapılanma. İdeolojik mücadele, politik dostluğu elden bırakmayan ülke, bölge ve dünya gerçekliğinin bilinciyle hareket eden politikacılık.

Partimiz böylesi birkaç noktada görüş ve anlayış birliği sağlanmasının günümüz koşullarında bir partide yeralmaya yetebileceğine inanıyor. Biraraya gelebilecek kadroların karşılıklı güvenlerinin de gerekli olduğunu, hatta bunun birçok ortak görüşten daha önemli rol oynadığını söyleyebilirim. Geri kalan bir dizi konuda farklı düşünceler olabilir. Yani sosyalizme nasıl geçilecek, proletarya diktatörlüğüyle mi, demokratik parlamenter sistemle mi, komün sistemiyle mi, halk kongreleri yoluyla mı, ya da başka bir yolla mı bu konularda farklı düşünceler bir partide olabilir. Bu ve benzeri konularda farklı düşünseler bile, bunları birbirimizin başına kakmadan, birbirimize karşı kullanmadan, ama tartışmalar ve sonuçlarına açık bir yaklaşımı daha doğru buluyorum. Ve YEKBÛN deneyimi bizlere bu konuda belli bir rahatlık da sağlamış durumda.

Medya: Şimdi YEKBÛN'u oluşturan geleneklerin 1980 öncesinde, Kürt ulusal politikasını belirlemede ağırlıklı bir rolü görülüyordu. Hatta bugün YEKBÛN'u oluşturan hareketlerin legal alanda etkin bir DDKD deneyimi var. Ve gelinen aşamada ise büyük bir güç kaybı görülüyor. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dildar: Partimizi oluşturan geleneklerin kongre ve birçok MK toplantılarında bahsettiğiniz durum ayrıntılarıyla değerlendirildi. Konu partimizin kuruluş kongresinde de ele alındı. Kamuoyuna yönelik yazılı açıklamalarda yerinde tespitler var. Ne var ki tespitlerin gereklerini yeterince yerine getiremedik.

Bir dönem Kuzey Kürdistan ulusal demokratik hareketinde etkin bir rolü bulunan partimizin mirasçısı olduğu geleneklerin, giderek güç kaybetmelerinin, bir türlü güçlü ler, gereken düşünsel ve pratik dönüşümcülüğü yer ve zamanında gerçekleştiremediler, güç kaybına uğradılar. PKK ise birkaç kadroyla çalışmaya koyulup doğru bildiği yolda, güç kaybeden örgütlerin yarattıkları boşluklardan da yararlanarak bugün kitlesel olarak etkin bir güç haline geldi. Bu yaşananlardan hepimizin çıkaracağı dersler var. Demek ki yüzbinlerin desteği yetmiyor, yetmedi. Aynı şeyler bugün PKK için de geçerli. Sahip olduğu destek herşeye yetmez. Sorun, düşünsel ve pratik alanlardaki dönüşümcülüktür; tıkanmalar durağanlığa, durağanlık giderek güç kaybı ve yenilgilere yol açabilir. Kimi çevrelerin içine girdikleri gibi., PKK ya da başkalarının başarısızlıklarından medet ummuyoruz. Başarılarımızı bunlara endekslemiyoruz, ama PKK'nin kimi temel politikalarındaki tıkanma da giderek durağanlık, hatta yer yer güç kaybı sinyalleri veriyor. Acı, ama gerçek olan bu nokta olası başarısızlıkların ağır faturasını, şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da hepimiz, tüm Kürtler ödemek zorunda kalacak.

İçinde bulunduğumuz sürecin yaşamsal öneminin bilincinde olan partimiz, şu veya bu ulusal güce bir alternatif değil; yaşanan sürece alternatif, sömürgeciliğe karşı dost ve düşmanını iyi tanıyan, politikalardaki dönüşümcülüğü yakalayabilen, en küçük bir kazanımdan sorunların köklü çözümüne kadar bütün geliştirici önerilere açık, sürece bütünsel müdahalede kararlı davranan yeni bir alternatif, hatta alternatiflere ihtiyaç olduğuna inanıyor. Bu konuda partimiz belli bazı çalışmalar içinde, girişim ve çabalar sürüyor. Önümüzdeki sürecin getirip götürecekleri konusunda kesin şeyler söylemek erkendir, süreç gösterecektir. Belirgin bir boşluğun olduğu, sağduğulu tüm çevrelerce ifade edilmektedir. Partimiz ve benzeri bir zeminde müdahale edecek birliktelikler, bu boşluğu doldurmaya adaydır. Buna mecburuz. Çünkü varolan boşluk doldurulmadığı sürece, devlet veya başkaları, boşluğu doldurarak halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesini, hiç de hesapta olmayan alanlara çekip boğabilirler. Bu konuda herkesin dikkatli olması gerektiğine inanıyoruz.

Medya: Partinizin geçmişiyle ilgili olduğu için merak edilen bir konu var; Dr. Şivan ve Sait Elçi olayı. Partinizin mirasçısı olduğu gelenekler, Dr. Şivan ve S. Elçi önderliğindeki partilere kadar uzanan bir geçmişe sahiptirler. Her iki liderin birbirlerine karşı tutumları ve acı sonları hep tartışılan konulardan biri oldu. Partinizin kuruluşu, bu acı sona verilen en iyi cevaptı. Ne diyorsunuz bu konuda?

Dildar: Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini ilk dönemlerde olmasa bile sonradan farklı anlayışlarla sürdüren bu iki lider arasındaki sorunla ilgili olarak S. Elçi'nin öldürülmesi, Dr. Şıvan ve mücadele arkadaşları Brûsk ve Çeko'nun yargılanarak öldürülmeleri konusunda çok şey söylendi. Kimi gizli belgeler ve kanıtlar ortaya çıkmadıkça da söylenecek.

Başlangıçta aynı partide, TKDP (Türkiye Kürdistanı Demokrat Partisi)'de yer alan Dr. Şıvan ve Ş. Elçi'nin yolları daha sonra ayrıldı ve Dr. Şıvan T-KDP (Türkiye'de Kürdistanı Demokrat Partisi) adıyla yeni bir parti kurdu. Bu süreçte ayrılıklar derinleşti ve sonu her iki liderin de öldürülmesiyle biten bir süreç başladı. Yıllarca bu gelişmelerin tartışmaları yapıldı. Bunlar arasında bugün YEKBÛN çatısı altında birleşen örgütler de vardı. Karşılıklı suçlamalar uzun bir süre devam etti.

Partimiz kuruluşuyla, bir nevi, kimi karanlık yönleri de bulunan acı sona iyi bir yanıt verildi. Geçmişte birbirlerine sert tutumlar takınan, her iki liderin mirasçısı olduklarını söyleyen gelenekler, birçok alanda olduğu gibi, Dr. Şıvan ve S. Elçi olayı açısından da yeni bir sayfa açtılar. Biz de elde belge ve somut kanıt olmadıkça sorunun gelişigüzel tartışılmasından da yana değiliz. Eksiklik ve yanlışlıklarıyla her iki değerli ulusal lideri sahipleniyoruz, onlar bizim, Kürdistan'ın tarihi şahsiyetleridir.

Açıktır ki, her iki değerli ulusal liderin peş peşe öldürülmelerinden, Kürt ve Kürdistan davası zarar gördü. Kayıp, hepimizindir. Her iki Sait'in, Saitler'in anısını bugün ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelemizde yaşatacağız.

Birliklerde, deneyimlerimize de dayanarak şu anlayışı savunuyoruz: Ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi sürecinin her konusunda görüş birliği gerekmiyor. Temel bazı konularda anlaşmak yetiyor. Partinin sosyalist kimliği konusunda bir görüş birliği gerekiyor, ama nasıl bir sosyalizm konusunda kilişelerden kaçınan, halkın aktif katılımıyla sosyalizmi kurmayı amaçlayan, kendini şu veya bu modelle sınırlandırmadan, dersler çıkarmasını bilen, tartışmalar ve olası sonuçlarına açık, tartışan, tartıştıran bir sosyalist kimlikle. Kürt ve Kürdistan sorununun demokratik ve kalıcı çözümü konusunda bağımsız demokratik cumhuriyeti savunan, ama buna giden yolda en küçük bir talep için bile kararlı mücadeleyi sürdüren, sorunun barışçıl ve demokratik çözümü için uygun ortam yaratılmadığı sürece çerçevesi siyasi mücadelenin ihtiyaçları tarafından belirlenen ve siyasi otoriteye bağımlı silahlı eylemlilikler de dahil, bütün meşru mücadele yol ve yöntemlerini savunan bir anlayış birliği.

Medya: Partinizin en azından eski siyasal, niteliksel ve niceliksel gücüne ulaşması yönünde, somut olarak belirlediğiniz bir perspektif, bir plan ve proje var mıdır?

Dildar: Sürece denk düşen istikrarlı politikalar üretilmediği ve bunlara denk düşen bir pratik sergilenmediği sürece, yenilgiler, güç kaybı kaçınılmazdır. Yüzbinlerin şu veya bu ölçüdeki desteği, geleceğin garantisi değil. Kürdistan tarihi bu konuda örneklerle doludur. Pek gerilere de gitmeye gerek yok, bizzat partimizin tarihi buna kanıttır. Acı da olsa bu gerçekliği açıkyüreklilikle söylüyoruz.

Geçmişte çok güçlü olan parti ve örgüt-

Şiddeti dayatan Türk Devleti

Medya: Kürt ulusal hareketinde son dönemlerde tartışılan konulardan biri de şiddetle ilgilidir. Deniliyor ki, daha düne kadar şiddeti "terörizm" olarak değerlendirenler bugün şiddetten bahsetmeye, ya da düne kadar şiddeti fetişleştirenler şiddetten vazgeçmeye başladılar. Bu tartışmalara rağmen, siz parti olarak, hala, şiddet de gerekiyor diyor musunuz?

Dildar: Öteden beri Kürdistan ulusal demokratik güçlerine dayatılan bir devlet terörizmi ve şiddeti var. Bunun yanında yüzyıllardır boyunduruk altında tutulan bir halk ve ülke gerçekliği sözkonusu. Denilebilir ki, şiddete karşı şiddetle mi durmak gerekiyor. Sorun bu da değil. Sorun bir halkın kendi onurunu, kendi değerlerini korumasıdır; kendi haklarına sahip çıkarak zulme ve talana karşı koyma sorunudur. Bu kapsamda bir şiddet, BM'nin kimi kararlarında yer alan meşru bir haktır. Partimiz konuya böylesi bir perspektifle yaklaşıyor.

Partimizin meşru mücadele yol ve yöntemlerine yaklaşımı, birilerinin fetiş veya yeni "keşif"lerinden ayrıdır. Partimiz, pratik gereklerini zamanında yerine getirmese de çerçevesi doğru belirlenmiş, savaş hukukuna uygun şiddet dahil bütün meşru yol ve yöntemleri hep savundu. Bunun yanında şiddete şiddet, kana kan, dişe diş gibi, sorunları kaçınılmaz olarak tıkanıklığa, çıkmaza, faturası ağır kan ve gözyaşı deryasına, kin ve nefrete, feodal intikamcılığa götüren anlayışı da benimsemedik. Bu anlayışla, PKK'nin zaman zaman savaşla ilgisi olmayan sivillere, kadın ve çocuklara, Kürdistan ve Türkiye'li kimi sosyalist ve devrimci demokratik parti ve örgüt mensuplarına yönelik eylemlerine karşı çıktık, kınadık, ilgililer hakkında soruşturma açılmasını talep ettik. Bundan sonra da kim tarafından yapılırsa yapılsın bu tür eylemlere karşı çıkacağız. PSK'nin kendisinden ayrılan bir yurtseveri öldürmesi ve ikisini de yaralamasını Kawa ile birlikte yayınlanan bir açıklamayla kınadık, karşı çıktık. Benzeri yanlışlıklar partimiz üyeleri tarafından yapılsa hiçbir tereddüt göstermeden ilgililer hakkında soruşturma açar, hesap sorarız. Böylesi bir tutumu, bırakalım sosyalist veya devrimci olmanın, herşeyden önce insan olmanın bir gereği olarak değerlendiriyoruz. Savaşın bile bir hukukunun olduğunu, olması gerektiğini her zaman gözönünde bulundurmak gekiyor.

Herşeyden önce görmek gerekiyor ki, şiddetin esas sorumlusu Türk devletidir, onun politikalarıdır. Hergün dağların bombalandığı, şehir ve köylerin topa tutulduğu, köylerin boşaltıldığı, insanların sokak ortalarında katledildiği, göç ve açlığın dayatıldığı, teslimiyet ve ihanetin kutsandığı, Kürt ulusal muhalefetinin legal siyaset alanlarından uzaklaştırılması için her yolun mübah görüldüğü bir ortamda insanlardan karanfil uzatmaları beklenemez, gerçekçi değil.

Akan kan ve şiddet gerçekten durdurulmak isteniyorsa hala zaman var bizce. Kürdistan ulusal demokratik güçleri bu konuda iyi niyetlerini gösterdiler, şiddette ısrar eden Türk devleti oldu. Eğer Türk devleti bundan sonra da "Kürt realitesi"ni tanımanın gereklerini samimi bir biçimde yerine getirmezse, iflas eden inkar ve imha politikalarında ısrar ederse, ulusal demokratik güçlerin kimi yanlışlık ve eksikliklerine rağmen, akan kan ve gözyaşının sorumlusu Türk devleti olacaktır. Bu anlamıyla şiddetin geleceği, esas olarak Türk devletinin politikalarına bağlıdır.

Legal, yarı legal, illegal çalışmaların doğru kombinasyonunu; dernek, sendika, gazete dergi ve legal partiden siyasi otoriteye bağımlı ve çerçevesi siyasi mücadelenin ihtiyaçları tarafından belirlenen silahlı eylemliliklere kadar değişik mücadele yol ve yöntemlerini uluslararası savaş hukuku kurallarına uygun, merkezine Kürdistan insanının özgürlüğü ve mutluluğunu koyan bir anlayışla savunan partimizin bahsettiğiniz şiddet olgusuna ilişkin politikası hakkında genel hatlarıyla bunlar söylenebilir. İnsanın, dolayısıyla toplumun özgürlüğü ve mutluluğu bize göre esastır; bütün yol ve yöntemler, araçlar, kurumlar buna hizmet ettiği ölçüde anlamlıdır.

Seçim sonuçlarının gösterdikleri

Medya: Geçtiğimiz nisan ayında yapılan Merkez Komitesi toplantınızdan sonra yayınlanan sonuç bildirisinde, 27 Mart yerel seçim sonuçlarına ilişkin genel bir değerlendirme var. Özel olarak Refah Partisi'nin hem Kürdistan hem de Türkiye'deki oy oranındaki önemli sıçramayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dildar: Partimiz hem seçim öncesi, hem de sonrasına ilişkin tutumlarını kamuoyuna açıkladı. Tekrar girmek istemiyorum. Kısacası şu söylenebilir: Seçimler anti-demokratik ve eşitsiz koşullarda yapıldı. Türk devleti DEP'i seçim dışında bırakmak için her yola başvurdu. Bir taraftan da DEP'in seçimlere olası katılımını hesaplayarak hazırlıklara girişti. Özellikle Kürdistan'da ulusal demokratik muhalefetin etkin olduğu yerlerde DEP'in kazanmayacağı bütün alternatiflere yeşil ışık yakıldı. DEP kazanmasın da, kazanan SHP'den mi olur, ANAP'tan mı olur, DYP'den mi olur, RP'den mi olur, DSP'den mi olur hiç fark etmiyordu devlet açısından. Bu nedenle yörelerin değişen koşullarına göre "devlet adayları" ortaya çıktı.

RP'nin Kürdistan'daki başarısının nedenlerinden biri, işte devletin sözünü ettiğimiz bu desteği. Diğer bir gerçek de, RP'nin zaten eskiden beri Kürdistan'da yaygın bir tabana sahip olmasıdır. DEP'in seçimlere katılmaması yanında ulusal demokratik güçlerin ayrı bağımsız bir alternatif yaratmamaları da RP adaylarına yaradı. RP adaylarının bir bölümünün devletin bizzat desteklediği insanlar olması, Cizre'de RP adayının bir korucubaşı olması gibi kimi etkenler de ayrıca değerlendirilmesi gereken birer gerçekliktir.

RP'nin Türkiye genelindeki oy artışının da çeşitli nedenleri var. Diğer partilerdeki oy kaybı daha çok RP ve MHP'ye yaradı. Gerçi DYP'in oy oranındaki düşüş fazla değil. Hükümettedir, belli bir yıpranma olması çok doğaldır. ANAP'ın da pek düşüş sayılmaz, genel oy potansiyeli açısından. Hatta ANAP'ın bu ölçüde oy alabileceğini bile beklemiyordum. Çünkü gelişmeler öyle bir noktaya geldi ki, DYP-ANAP arasındaki farklar giderek azaldı. SHP'nin oy kaybı gerçekten değerlendirmeye değer. SHP, CHP ve DSP'nin aynı oylara oynamaları yanında SHP'nin hükümette ortak olduğu politikalar da ilgiyi azalttı. Hükümette kalma pahasına verilen tavizler, bazı farklılıkları silikleştirdi ve oy kayması yaşandı. SHP'nin DEP parlamenterlerinin dokunulmazlıklarının kaldırılabileceği oylamaya katılmaması da bence, oy kaybettirdi. Sayılabilecek daha birçok etken var.

RP'nin oy artışı konusunda savunulan bazı yaklaşımların da doğru olmadığına inanıyorum. Bazı çevrelerin öyle büyüttükleri gibi RP, sisteme yönelik büyük bir tehlike değil. Kendini TC'nin "sahibi" gören birçok çevreyi düşündürüyor RP"nin oy artışı, ama açıklamalarda büyük abartmaların olduğu da açıktır. RP'nin gelişmesi, Cezayir ve İran örneklerine benzetilemez. Çünkü RP ve mirasçısı olduğu geleneksel anlayışın, Türkiye'de İslami potansiyeli düzene entegre etme rolünü de oynadığı biliniyor, bu açıdan da bir nevi "emniyet" süpopodur. Önümüzdeki süreç, çok geçmeden birçok gerçeği ortaya çıkaracaktır. Kürdistan ulusal demokratik muhalefeti olarak, RP'ye ve olası başarılarına, resmi ideoloji karşıtı kimi görüşlerine kimi sol ve demokrat çevreler gibi yaklaşmadığımızı da belirteyim.

Kürdistan'da yıllardır sürdürülen silahlı eylemlerin önemli kazanımları olmasına rağmen, sürecin gerektirdiği yeni politikalar oluşturulamadığı, herşey sözünü ettiğimiz kazanımlar zemininde değerlendirildiği için belli tıkanmalar yaşanıyor. Ulusal demokratik güçlerden kaynaklanan bu tıkanma, Türk devletinin azgın saldırılarıyla birleşince, insanlarımız açısından fazla alternatif kalmıyor. Devlet silahını, göç, dağa çıkma ya da ölümü bekleme alternatifleriyle karşı karşıya kalıyor insanlar.

Kanıksama her zaman duyarsızlık değil

Medya: Seçim sonuçlarını da belli ölçülerde etkileyen bir gelişme daha var. Son dönemlerde yoğun baskılara, zamlara, "faili meçhul" cinayetlere, köy boşaltmalarına ve benzeri bir dizi uygulamaya karşı kitlede bir suskunluk, sinme ve kanıksama görülüyor. Sizce bunun nedenleri nelerdir ve nasıl aşılabilir?

Dildar: Birkaç yıl önce Kürdistan'da güçlü bir serihıldanlar dalgası vardı. Fakat bunun, sürecin mantığını görmekten uzak, günübirlik çıkarlara heba edilmesi, devletin de en insanlık dışı yol ve yöntemleri kullanması, bahsettiğiniz sinmenin nedenlerinden biridir. **Vedat Aydın**'ın cenaze töreni bir nevi dönüm noktası sayılır. Cenaze töreninde ayağa kalkan yüzbinler, cenazede katledilenlere sahip çıkamadı. Apê Musa'nın öldürülmesi ve cenazesinin gömülmesi süreci de biliniyor. Bir gerillanın bile cenazesine katılan binler artık ortalıkta yoktu. Özellikle PKK'nin yanlışlıkları bu gelişmede rol oynadı.

"Faili meçhul" cinayetler, sinmenin diğer bir nedenidir. Devletin ordusuyla, polisiyle, korucusuyla, geniş muhbirlik ağıyla yapamadığını, bu "faili meçhul" cinayetler gerçekleştirdi. Halk içinde bir tedirginlik ve korku yayıldı. Bu ve diğer bazı gelişmeler, kitlelerin birçok il ve ilçede akşamları evlerine kapanmasına neden oldu. Köy ve mezraların boşaltılması, göç veya koruculuk ikilemiyle karşı karşıya bırakılma da sinme ve suskunlukta önemli bir rol oynadı. PKK'nin bir türlü giderilemeyen yanlışlıkları, diğer parti ve örgütlerin gerçekçi politikalarla geniş kitleler nezdinde alternatif olamamaları da belirgin bir boşluk yarattı ve bunun bir sonucu da sinme ve suskunluk oldu.

Bütün bunlar geniş kitleler nezdinde bir kanıksamaya neden oldu. Fakat şunu da belirtmek gerekir ki bu suskunluk ve kanıksama, devletin politikalarını onaylama, sürekli bir boyun eğme değil.

Bu sürecin aşılmasına gelince. Bir reçete sözkonusu değil, ama yaşananlardan dersler çıkarılabilirse, sürece denk düşen adımlar atılabilirse tümüyle olmasa bile, sinme ve kanıksama süreci aşılabilir. Kolay değil ve milyonların her gün faturasını ağır ödediği bir sancılı süreç var. Bütün yol ve yöntemleri mübah gören bir devlet var. Ama aşılmaz değil. İlgili sorulara verdiğim cevaplarda genel hatlarıyla dile getirdiğim "yeni alternatif", yaşanan sürecin aşılmasında önemli bir rol aynayabilir.

Medya: Özellikle son dönemlerde göze çarpan bir durum daha var. Kürdistan'da birçok ilçe köy korucularının denetiminde. Hatta, serihıldanların merkezi durumunda olan Cizre, Nusaybin ve Silvan gibi ilçelerde silah alanların sayısında artış var. Gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dildar: Köy koruculuğunun özellikle son dönemlerde yaygınlık göstermesi, kimi ilçelere de el atması, daha çok ulusal uyanış sürecindeki tıkanmalardan, sorunlardan kaynaklanıyor. Köy koruculuğundaki bu gelişme, geniş kitlelerdeki sinme ve suskunlukla da paralel gidiyor.

Kürdistan'da yıllardır sürdürülen silahlı eylemlerin önemli kazanımları olmasına rağmen, sürecin gerektirdiği yeni politikalar oluşturulamadığ ve herşey sözünü ettiğimiz kazanımlar zemininde değerlendirildiği için belli tıkanmalar yaşanıyor. Ulusal demokratik güçlerden kaynaklanan bu tıkanma, Türk devletinin azgın saldırılarıyla birleşince, insanlarımız açısından fazla alternatif kalmıyor. Devletin silahını alma, göç, dağa çıkma ya da ölümü bekleme alternatifleriyle karşı karşıya kalıyor insanlar. Bu çıkmazdan kurtulmak için Güney Kürdistan'a göçetmek zorunda kalan binlerce insanımız oldu.

İşte koruculuk böylesi bir sürecin ürünü olarak yaygınlık gösteriyor. Siverek yöresinde olduğu gibi bölgesel bir terör bile estiriyor korucular. Cizre'de korucubaşı, Şırnak'ta korucubaşının oğlu belediye başkanlığı koltuğuna oturmak için öne çıkabiliyor. Gundık'te (Balveren) yıllarca devletin baskılarına boyun eymeyen yurtsever köylülere devlet silahı dayatılıyor, sonuçta bir kısmı alıyor. Silah alma hiçbir gerekçeyle onaylanamaz, karşı çıkılması gerekiyor, fakat insanları buna iten nedenleri de soğukkanlı değerlendirebilmeliyiz. Geçmişte de oldu. Yapılan yanlışlıklar bazı aşiret ve aileleri devletin kucağına itti. Bazı yanlışlar bizzat PKK tarafından da kabul edildi. Ne yazık ki, bazı yörelerde kimi yanlışlıklar tekrarlandı, zararlı çıkan Kürt hareketi oldu.

Bu nedenle şehir şehir, ilçe ilçe, aşiret aşiret, aile aile, koruculuğu kabul edenlerin özgün durumları değerlendirilmeli diyoruz. Hatalar varsa giderilmeli, vazgeçirmenin olanakları zorlanmalıdır. Aksi tutumlar, Kürt ulusal demokratik güçlerinin zararlarını daha da arttırır. Bu bilinmelidir.

Kadın ve gençlik sorunlarına büyük önem

Medya: Son dönemlerde özellikle kadın sorunu sıkça tartışılıyor. Parti olarak, Kürt kadınlarını daha aktif bir şekilde ulusal demokratik mücadeleye katmak için ne tür projeleriniz var? Partinizde kadınların etkinlik derecesi ne? Kadınlara bütün organlarda daha fazla inisiyatif vermek için, örneğin kota yöntemini getirmeyi düşünüyor musunuz?

Dildar: Kadın sorunu toplumumuzun ve partimizin temel sorunlarından biridir. Sürekli tartışılmış, hassas ve önemli bir sorun. Partimizin mirasçısı olduğu gelenekler bu konuda legal alanda belli bir çaba içerisine girdiler. 12 Eylül darbesi öncesinde kurulan bir DDKAD (Devrimci Demokratik Kadın Derneği) var. Bir çabanın ürünüdür, her ne kadar istenilen ürünü vermese de bir başlangıç sayılabilir.

Kürdistan'da kadınların durumu içler acısı. Ulusal ve sınıfsal baskının yanında yoğun bir biçimde cinsel baskı altında da eziliyorlar. Onlar, kültürel ve toplumsal geriliğimizin, erkek egemen toplumsal sistemimizin acılarını hergün yaşıyorlar. Kırsal kesimde ve görece geri kalmış yörelerimizde cinsel baskı, horlanma, aşağılanma, küçümsenme gibi genel olarak insan haklarıyla da bağdaşmayan uygulamaların dozajı artıyor. Geleneksel söylemle, ulusal ve toplumsal kurtuluş herşeyi halleder gibi kolaycı tutumlarla anlaşılamayacak ve bu açıdan çözümlenemeyecek bir sorun. Bu nedenle partimiz kadınlarımızın sorunlarına büyük önem veriyor.

Bugün her ne kadar kadın üye sayımız sınırlı olsa da, parti olarak geniş bir potansiyele sahibiz. Partimizde kota yöntemi halen yok ve örgütlü kadın potansiyeline bağlı bir yöntem. Göstermelik ve taklitçi politikalarla kadınlarımız siyasette etkin olamazlar. Bu nedenle partimiz, geçmişte yaşanan deneyimlerden de dersler çıkararak özgün kadın örgütlenmelerinin yaratılmasını temel perspektiflerden biri olarak önüne koymuş durumda. Yanlışlıklarımızın mazereti değil, ama kadın sorununun halen dünyada bile sağlıklı bir çözüme kavuşturulmadığı ortadadır. İskandinavya ülkelerinde yönetime katılmada belli gelişmeler sağlanmakla birlikte, dünyada kadınların ezici çoğunluğunun siyasal süreçlerin dışında olmaları, toplumların yaklaşık yarısını ilgilendiren bir insan hakları sorunudur da. Sorunun çözümüne ilişkin bir çok siyasal, ekonomik, toplumsal, kültürel, ulusal, tarihsel etken sözkonusu. Bu yönüyle süreç sorunudur da, ama üzerimize düşenleri de zamanında yerine getirmeliyiz.

Medya: Her toplum gibi Kürdistan toplumunun da geleceği olan gençliğin daha aktif olarak sürece katılması, ona inisiyatif verilmesi ve bir örgütlülüğe kavuşturulması için neler yapılabilir, ne düşünüyorsunuz?

Dildar: Kürdistan gençliği geçmişten bu yana ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesinin temel dinamiklerinden biri oldu. Teorik olarak başta işçi ve köylüler olmak üzere diğer sınıf ve katmanların adı daha çok telaffuz edilse de, ulusal mücadeleye gençlik yaygın bir biçimde katıldı. Partimizi kuran geleneklerin de kitlesel tabanında gençlik önemli bir rol oynadı ve

halen de oynuyor.

İşçi, öğrenci ve köylü gençliğiyle, toplumumuzun dinamik bir kesimi olan gençliğe partimiz büyük önem veriyor, gençliği toplumumuzun, halkımızın, partimizin geleceği görüyor. Bu nedenle gençliğin daha etkin bir biçimde rolünü oynayabilmesi için partimiz, özgün bir gençlik örgütünün kurulması gerektiğine inanıyor. Gençliğin böyle bir örgütlülüğe kavuşması gerektiğine inanıyor. Gençliğin böyle bir örgütlülüğe kavuşması için partimiz elinden gelen hiçbir yardımı esirgemiyor, esirgemeyecek. Bu konuda belli bazı hazırlıklarımız var. Hatta önümüze gelebilecek daha geniş kapsamlı gençlik örgütlenmelerini de destekleyeceğiz. Katkılarımızı yapacağız. Amacımız, Kürdistan gençliğinin kendi özgün sorunlarına da sahip çıkarak, kendi konumuna uygun bir biçimde ulusal ve toplumsal mücadeleye katılmasıdır. Bunu hangi araç sağlarsa onu destekleyeceğiz, kazanımlarını koruyacağız.

Yasaklamalarla bir yere varılmaz

Medya: Konuyu PKK'nin bazı politikalarına getirmek istiyorum. Bir dönem önemli tartışmalara neden olan içki yasağı, okul ve gazete yasağı gibi PKK'nin savunduğu bazı uygulamalar vardı. Bunların doğruluğu veya yanlışlığı sizce nedir? Bunlar uzun vadede nelere yolaçabilir toplumda sizce?

Dildar: Geçtiğimiz dönemde PKK, içki yasağını, okul yasağını, gazete yasağını, hatta Türk burjuva partilerine ilişkin yasağı gündeme getirdi. Bu politikalar hiçkuşkusuz, içinde bulunulan koşullardan ayrı düşünülemez. Okul yasağı, yerine konulandan ayrı değerlendirilemez. Eğer, kapatılmak istenen okullar yerine Kürtçe eğitim veren okullar açılabiliyorsa, yasağın belli bir anlamı olabilir. Mevcut okulların birer asimilasyon ocağı oldukları biliniyor. Ama, alternatif okullar açılmadığı sürece yüzbinlerce insanın buralarda okumayazma öğrendikleri (Türkçe bile olsa), bilimsel yöntemleri kullanma becerisini kazanma olanaklarına sahip oldukları da biliniyor. Bu nedenle okul yasağını zamansız bulduk. Hele tek suçları okullarda görev yapmak olan öğretmenlerin gelişigüzel öldürülmesinin tasvip edilecek bir yanı yok. Gazete yasağının da savunulması mümkün değildi. Yasaklanan gazete ve dergilerin çoğunun resmi ideolojinin savunuculuğunu yapmaları, yasağı haklı göstermez. Özgürlüğe en fazla muhtaç bir halkın insanları olarak, karşı olduğumuz düşüncelere sahip olanların bile özgürlüğünü savunabilmeliyiz. Yalan ve demagojilerine karşı çıkmanın yöntemi yasak değil, teşhir ve tecrittir, okumama kampanyaları açmadır. Bizim özgürlüğümüzü kısıtlayanların bile düşünce özgürlüğünü savunabilmeliyiz, eğer bunlar zorla, baskıyla bize kendi düşüncelerini dayatmıyorlarsa. Karşı olduğumuz insanlardan bile kendi düşüncelerimize saygılı davranmalarını nasıl istiyorsak, biz de, bize karşı olan düşünceleri savunanların kendilerini ifade haklarına saygılı olmalıyız. Bunda çifte standart olmaz, karşımızdakilerin çifte standartlı davranmaları bizleri de çifte standartlı davranmaya itmemeli. Örneğin Hürriyet, Milliyet, Sabah ve benzeri gazeteler bizler için düşünce özgürlüğünü savunmasalar da bizler onlar için savunmalıyız, farkımız burada, aksi durumda fark kalmaz, silikleşir.

İçki yasağı için ileri sürülen gerekçeler, yasağı haklı göstermez. Aile içi kavgalar, toplumu duyarsızlaştırma gibi olumsuz etkileri, içkiyi yasaklamakla önlenemez. Geriye yasağın dinsel açıklaması kalıyor. Biliyoruz, din adına içkiyi yasaklayan devletler bile, bizzat yasağı koyanların gizli veya ülke dışında pervasızca içki içmelerinin önünü alamıyorlar. Devrimcilik adına içki yasağının getirilip savunulması, Hizbullah veya başka bir gücün kadınların giyimine karışmasından özünde farklı değil. Sonuç olarak şu söylenebilir: Yöresel bir uygulama olarak başlayıp gelişen içki yasağına PKK üst yönetiminin müdahale etmemesi, hatta bu uygulamanın legal bazı kurumların değişik amaçlarla yaptıkları yemekli toplantılara kadar yansıması hiçbir şekilde savunulacak bir tutum değildir.

İflas eden sosyalizm değil

Medya: Dünyada birçok değişim yaşandı. Sosyalist sistem yıkıldı. Peki bu yıkılışın, bir sosyalist parti olarak üzerinizdeki etkileri ne oldu? Siz bu yıkılışı nelere dayandırıyorsunuz? Bu konuda vardığınız sonuçlar var mıdır?

Dildar: Sosyalist sistem olarak adlandırılan ülkeler topluluğunun çökmesinin birçok nedeni var. Yılların sorunları sözkonusuydu. Sistemin sorunlarını çözmek, eksiklik ve yanlışlıkları gidermek adına uygulamaya sokulan politikaların etkisi vardı. Ortaya çıkan boşluk ve fırsatları değerlendiren kapitalist devletlerin dolaylı-dolaysız etkileri oldu. Ve sonuçta S. Birliği dağıldı, Yugoslavya dağılma sürecine girdi, Doğu Avrupa ülkeleri olarak adlandırılan ülkelerde iktidarlar bir bir, kanlı veya kansız değişti.

Sözü edilen yıkılış hiç kuşkusuz bizleri de etkiledi. Sosyalizm ve sosyalist kimlik yeniden değerlendirildi. Kimi sonuçlar çıkarılmaya çalışıldı. Partimizin mirasçısı olduğu geleneklerde geçmişte şabloncu, doğmatik sayılabilecek bazı yaklaşımlar olmasına rağmen bizler, sosyalizmi, sosyalist sistemin varlığıyla sınırlı olarak benimsemedik, bir yerlerden de "patent" almadık. İnsanlık için ve bu çerçevede halkımız için gerekli bir toplum ve yaşam modeli olarak benimseyerek sosyalizmi savunduk. Bu nedenle, sosyalist sistemin yıkılmasıyla, kimileri gibi bizim de "dünyamız" yıkılmadı ve sosyalist kimliği, sosyalizmi, çıkan sonuçlar ışığında değerlendirerek savunmayı sürdürdük. Bugün parti olarak, yaşanan sürece daha eleştirel, gerçekçi, tartışmalara ve sonuçlarına açık bir anlayışla yaklaşıyoruz.

Sosyalizme geçiş sorunları konusunda da önemli dersler var. Yetmiş yıllık Sovyet deneyimini esas alırsak, özellikle toplumsal mülkiyet, toplumsal bilinç, kollektivizm, katılımcılık konularında varolan sorunların kısa sürede, hele salt anayasa ve yasalarla giderilemeyecekleri görüldü. Demokrasi konusunda da önemli sorunlar yaşandı bu ülkelerde. Sorun özünde şudur: Söylemde değil, gerçekten ülkelerin değişen koşullarına; ülkelerin siyasal, ekonomik, toplumsal, tarihsel, ulusal, kültürel ve benzeri koşullarına göre, maddi manevi altyapısı hazırlanarak halkın aktif katılımıyla sosyalizme geçiş politika ve perspektiflerini benimseme ve pratik gereklerini yerine getirme sorunudur. Yoksa salt iktidarı ele geçirmeyle, anayasa ve yasalarla, bir partinin varolan devlet mekanizmasını ele geçirmesiyle sosyalizm kurulamıyor. Çıkarılabilecek en büyük ders budur.

Vurgulanması gereken diğer bir gerçek daha var. Başkalarının yaptığı gibi tümden inkarcı tutumlara da girmemek gerekiyor. Bugün sistem temelde yıkılmış olsa da kabul etmek gerekiyor ki, S. Birliği'nde, Yugoslavya'da, diğer ülkelerde insanların mutluluğu ve refahı için çok şey yapıldı. Yaratılan değerler, bugün yıkılışın tozdumanı içinde tam görülmeyebilirler, ama süreçle bu konuda da daha gerçekçi değerlendirmelerin çıkacağına inanıyorum. Bazı ülkelerde isim değiştiren, geçmişten dersler çıkaran eski komünist partilerin veya bunlardan sosyal demokrasiyi benimseyenlerin, yavaş yavaş seçimler yoluyla iktidara gelmeleri de boşuna değildir. Eski dönemlerde yaratılan olumlu değerlerin bu değişikliklerde rolü hiç de küçümsenemez.

Medya: Özellikle sosyalist sistemin çöküşünden sonra yeni bir dünya düzeninden bahsediliyor. Sizce bu düzen nedir? Ya da bir düzen var mıdır?

Dildar: Sosyalist sistemin çöküşünden sonra kapitalist ülkelerin etkisi arttı. İster "Yeni Dünya Düzeni", ister düzensizliği denilsin, açık olan dünya güç dengelerinde birkaç devletin egemenliğidir. ABD, Fransa, İngiltere ve Almanya gibi birkaç devlet.

Ne var ki, bunun böyle gitmeyeceği söylenebilir. Şimdiden kimi sinyaller var. Yeni güç merkezleri oluşuyor, önceden olanlar güçleniyor. Rusya, giderek daha fazla etkinlik peşinde koşarken Japonya artık birçok konuda sesini çıkarmaya çalışıyor. ABD-Avrupa bloklaşması daha belirgin çizgilere kavuşabilir. Çin, ilerde bazı dengelerde etkinlik gösterebilir.

Birkaç büyük devletin çıkarlarının öne alındığı çifte standart ve iki yüzlülüklerle dolu bir düzendir, yeni dünya düzeni, ya da düzensizliği.

Medya: Dünyada oluşan ya oluşmayan yeni dünya düzeni bir yana, bir de emperyalizm ve anti-emperyalist tutum bugün bazı Kürt ulusal çevrelerinde olsun dünyada olsun yeniden tartışılıyor. Anti emperyalizmi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dildar: Biz sosyalist bir partiyiz. Bir siyasi, ekonomik ve toplumsal yönelim olarak emperyalizme karşıyız. Saldırganlık ve yayılmacılık, halkların iradesini hiçe sayma, halkları iliklerine kadar sömürme, ülkelerin yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynaklarını talan etme, her şeyi kendi bencil çıkarlarını tabi kılma gibi sayabileceğimiz daha bir dizi yönelimi ifade eden politikalar zinciri olarak emperyalizme, emperyalist politikalara karşıyız. Bu konuda tutumumuz açık ve parti programımızda Kürdistan devriminin yöneleceği hedefler arasında emperyalizm de var.

Fakat yaşadığımız deneyimler, günümüz dünya gerçekliği şunu da önümüze getiriyor. Kürt ve Kürdistan sorunuyla ilgili olan, bugün veya gelecekte halkımızın çıkarlarıyla onlarınkinin belli noktalarda çakışabileceği kimi devletler şahsında, sırf bir avuç insanın duygularına hitap eden bir anlayışla anti-emperyalizm borozancılığını yapmak da doğru değil. Böylesine dengeli bir yaklaşımın doğruluğuna inanıyorum. Ne anti-emperyalizmi rafa kaldırmak ne de kimi devletler şahsında bunun borozancılığını yapmak.

Açıktır ki, hoşumuza gitsin veya gitmesin bir gerçeklik var: ABD, İngiltere, Fransa, Almanya, Japonya gibi sayıları iki elin parmaklarını geçmeyen devletlerin bir veya birkaçının çıkarlarıyla Kürdistan ulusal muhaletefetinin çıkarları belli bazı noktalarda çakışmasa, köklü dönüşümleri sağlamak, en azından günümüz koşullarında tümüyle olanaksız olmasa bile, çok zordur, hemen hemen olanaksızdır. Diğer örneklere gerek yok, Güney Afrika ve Filistin'deki gelişmeler ortada. Sadece kendisinden ya da örneğin beş kişiden sorumlu olan biri veya birileri gözlerini yumup kulaklarını kapatarak ağzına geleni söyleyebilir, dünyaya "meydan" okuyabilir, ama omuzlarında milyonların sorumluluğu olan veya böylesi bir sorumluluğu hissedenler gerçekçi olmak durumundadırlar, olası yanlışlıkların faturası çok ağırdır. Hesaplarına geldiğinde, parlamentolarını topa tutanları "demokrat", herşeye rağmen boyun eğmeyenleri rahatlıkla "diktatör" ilan edenlerin egemen olduğu, karşılarında caydırıcı bir gücün oluşmadığı bir "düzen" koşullarında daha duyarlı ve titiz davranmanın yaşamsal önemi vardır.

Medya: Ortadoğu ve dünyanın diğer yörelerinde ezilen halkların ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunda bazı mesafeler aldıkları, ülkelerinin bazı yeni gelişmelere sahne oldukları görülüyor. Bu bağlamda G. Afrika ve Filistin'de gelişen süreci nasıl değerlendiriyorsunuz?

Dildar: Dünyada sadece bu iki sorunda değil, birçok sorunda gelişme yaşandı, belli bazı uzlaşmalar gündeme geldi. Kimi eksiklik ve yanlışlıklara rağmen gelişmelerin olumlu yanları ağırlıktadır. Olumlulukların desteklenmesi gerekir. Filistin'de başta Hamas olmak üzere diğer bazı örgütlerin karşı çıkışlarına rağmen yapılan anlaşma halkın ezici çoğunluğu tarafından benimsendi, desteklendi. G. Afrika'da ise İnkata'nın itirazları en sonunda giderildi ve yapılan seçimlerle G. Afrika tarihinde yeni bir sayfa açıldı, Mandela devlet başkanı oldu.

Herşeyi teslimiyet, uzlaşmacılık suçlamasıyla değerlendirmek doğru değil. Anlaşmaların ne getirip götürdüğü, olmaması durumunda olası gelişmeler ve bunların faturaları doğru değerlendirilirse, "çok iyi-çok kötü" türünden kısır bir tartışmanın önü alınabilir. Örneğin Filistin'de on yıl sonra Batı Şeria ve Gazze'de Arap nüfusun kalıp kalmayacağı kuşkuluydu. Bu nedenle, bugün elde edilen bir bölüm toprak parçası da olsa, bir kazanımdır. G. Afrika, El-Salvador ve benzeri ülkelerde yaşananları anlamaya çalışmak, ilgili halkları ve örgütlerini anlamak gerekiyor. Güney Kürdistan'da milyonlarca Kürd'ün "büyük göç"ünü ve trajedisini gören, Kuzey Kürdistan'da, Doğu Kürdistan'da hergün en insanlıkdışı uygulamalara maruz kalan bir halkın sosyalistleri, devrimcileri ve yurtseverleri olarak, yaşananları daha sorumlu ve titiz değerlendirmenin büyük önemi var.

Medya: Günümüz koşullarında partinizin dışilişkilerdeki temel yönelim ve politikaları nelerdir?

Dildar: Bu alanda, kongre ve diğer parti belgelerimize yansıyan geleneksel yönelim ve politikalarımız var. Komünist ve sosyalistlerden dindarlara, BM'den Kızılhaç ve Af Örgütü'ne, İslam Konferansı Örgütü'nden Arap Birliği'ne, Avrupa Parlamentosu'ndan Orta Amerika'daki devletlerarası birliklere kadar bütün kurum, kuruluş ve şahıslarla Kürt halkının ulusal çıkarlarını, evrensel insani değerleri gözeten kişilikli politikalar geliştirmek, bu alandaki temel anlayışımızdır. İlgili ülkelerin ulusal ve toplumsal muhalefetlerine zarar vermemek de bu alanda hassas olunması gereken diğer bir noktadır.

Medya: Sayın Ferhad Dildar, sonuç olarak gazetemiz aracılığıyla iletmek istediğiniz başka bir mesaj var mı?

Dildar: Partimizin değişik konulara ilişkin düşüncelerini kamuoyuna aktarma olanağını verdiğiniz için teşekkür ediyor, şahsınızda Medya Güneşi'nin bütün çalışanlarına saygı ve sevgilerimi sunmak istiyorum.

Sonuç olarak şunu belirtmek istiyorum: Kürt ve Kürdistan sorununun çözümü için ulusal demokratik muhalefet dün ile karşılaştırıldığında birçok fırsat ve olanakla karşı karşıyadır. Varolan realiteye boyun eğmeden, iradesini ona ipotek etmeden, ülke, bölge ve dünya gerçekliğini görerek sürece müdahale, ulusal ve toplumsal kurtuluş yolunda önemli kazanımlar getirecek. Gerçekçilik, hiçbir zaman, varolan statükoların korunması, mevcut eğilimlerin değişmezliğinin esas alınması değildir. Ama gerçekçilik, bulutlar üzerinde siyaset, kendi gerçekliğinden uzak siyaset de değildir. Kendi kendini belli klişelere hapsetmek değildir. Sürece, bütünsel bir müdahale persepektifi ile yaklaşıyoruz. Kendine sosyalist, devrimci ve yurtsever diyen; ulusal uyanış sürecinin kesintiye uğramamasını, "gökkube"nin hepimizin başına yıkılmamasını isteyen herkese önemli görev ve sorumluluklar düşüyor.

Partimiz, şu veya bu örgütün başarısızlıklarından medet ummuyor; kimi çevrelerin yaptığı gibi plan ve projelerini, bu başarısızlıklara endekslemiyor. Sürecin, yeni ve güçlü, dost ve düşmanını iyi tanıyan alternatiflerle zenginleşmesi durumunda anlamı vardır. Yoksa, varolanın, alternatifsizlik koşullarında yenilgiye uğratılması, kimse boşuna hayaller kurmasın, hepimizin yenilgisidir. Buna da dikkat etmek gerekiyor. Sorun ortada, hedefler belli, yapılması gerekenler belli. Kürdistan toprakları, her parti ve örgütün, tek tek şahısların mücadelelerine yetecek kadar geniştir. Karşı karşıya bulunduğumuz sorunlar hepimize yeter, artar bile. ❐

Yaşadığımız deneyimler, günümüz dünya gerçekliği şunu da önümüze getiriyor. Kürt ve Kürdistan sorunuyla ilgili olan, bugün veya gelecekte halkımızın çıkarlarıyla onlarınkilerin belli noktalarda çakışabileceği kimi devletler şahsında, sırf bir avuç insanın duygularına hitap eden bir anlayışla anti-emperyalizm borozancılığı yapmak da doğru değil. Böylesine dengeli bir yaklaşımın doğruluğuna inanıyorum. Ne anti-emperyalizmi rafa kaldırmak ne de kimi devletler şahsında bunun borozancılığını yapmak.

Stêrka Geş

Felat Dilgeş

BIRATIYA BI ZORÊ

Di roja îroyîn de ji min re pirr xerîb tê; herkes ji biratiya Tirk û Kûrdan qal dike. Hin Kurdên me bi zorê dixwazin xwe ji Tirkan re bikin bira. Aqilê min nabirre, ez baş fahm nakim, ez tê nagihêm; ev çi biratî ye? Çima em Kurd bi xwe ne bawer in! Ma heta kîngê emê bi çîrokên biratiyê hevdû bixapînin! Em destên xwe deynin ser ûjdana xwe û rast bipeyivin, ji sedan çendên Tirkan biratiyek rastîn a bi gelê Kurd re dixwazin? Ji sedan yek, ji sedan sisê, ji sedan pênc? Ji viya berjortir heye!..

Lê Ereb? Lê Faris? Ew çi difikirin, rewşa wan çawa ye? Ji sedan çendê wan xwe didin ber biratiyek rastîn a bi gelê Kurd re? Ev pirs girîng in; divê ji îro de mirov li bersîva van pirsan bigere. Gotinek pêşiyan heye, "**Kurmê şîrî heta pîrî**" Tirkên ku ji serê sedan salî ye, em Kurd ji xwe re xulam, bindest, nezan, jar û perîşan; bêzar û bêziman dîtine; bi surgûnan, bi koçkirin û qirkirinan; xerakirin, talankirin û wêrankirina welatê me em anîne keysê, ewê me ji xwe re bira bihesibînin û emê bi biratî di kargeriya vî welatî de cih bistînin(!). Zimanê Tirkî û zimanê Kurdî, ewê li gel hev di daîreyên fermî yên dewletê de bên bikaranîn(!)... Aqilê we viya dibire! Li Îranê Farisî û Kurdî, li Iraq û Sûriyê Erebî û Kurdî, dê bibe zimanê fermî yên van dewletan(!)... Bi vî awayî ewê pirsa Kurdî û Kurdistanê çareser bibe(!) "**Pîrê nemire bihar hat, kalo nemire pincar hat.**"

Doza me bi vî mantiqî çareser nabe, birînên me bi dermanên bi vî awayî baş nabin; em bixwazin nexwazin jî em bi tiştên weha aş nabin. Rastî çi be, em rastiyê bibînin; em pişta xwe nedin rastiyê û berê xwe ji rastiyê nezivirînin. Îro Tirk, Ereb û Faris bi darê zorê li me hukum dikin û dîsa bi zorê dixwazin zimanê me ji holê rabikin. Lê dema ku em xwediyê vî mantiqî bin û bi vî awayî bilebitin, wê gavê ne pêwist e ku ew bi vê serhişkiyê bi ser me de werin. Ew jî dikarin ji me re bibêjin "**Hûn dikarin bi zimanê xwe bixwînin û binivîsînin. Ji xwe em di nav hevdû de dijîn û birayên hev in. Lê divê ku hûn bi me re bi Tirkî (li perçeyên Kurdistanê yên din bi Erebî û bi Farisî) bipeyivin; lewra em bi Kurdî nizanin.**" Baweriya min ev e ku emê di rewşeke weha de hîn zûtir zimanê xwe hunda bikin û bi hêsanî asîmile bibin. Dibe ku hinek **jîrên** me bibêjin, "**Emê Kurdî bi wan hîn bikin,**" lê ev yek jî pere nake. Lewra ewê bixeyidin, biqîrin û weha bibêjin," **Ê malava emê çawa bi Kurdî hîn bibin. Hûn Kurd bi xwe ji hevdû fahm nakin; hin ji we bi Soranî, hin ji we bi Zazakî û hin ji we bi zaravayê Kurmancî dipeyivin. Her zaravayek we jî di nav xwe de xwedî çend devok e. Kurdiyek ku emê bikaribin pê bi we hemûyan re bipeyivin tune. De ji xwe vaye em bi Tirkî (li perçeyên din bi Erebî û bi Farisî) ji hevdu fahm dikin. Hûn çi serê xwe diêşînin..**"

De îcar werin safî bikin! Camêr wekî berê nabêjin, "**Zimanê Kurdî tune**" ku tu li dijî wan şer bikî... Wan di hemû warên jiyanê de sazgehên xwe yên netewî ava kirine û bi pirranî pirsên xwe yên ziman jî çareser kirine. Di rewşeke weha de hêza te, rastiya te û mercên te dest nadin ku tu bikaribî bibî bira; lewra biratî wekhevî ye.

Gidî karê aqil e; heta ku em Kurd bi hevdû re nebin bira, heta ku em sînorên sûnî yên ku welatê me parvekirine ji holê ranekin û yekîtiya xwe ya netewî pêk neynin, em çawa dikarin ji Ereb, Faris û Tirkan re bibin bira! Welatê me mezin, welatê me dewlemend, welatê me adan û bi bereket e; nufûsa gelê me di dora çil milyonî de ye; ji bo çi em vê heyînê, vê bihuştê bê sedem û bê bergîdan pêşkişî hinekan dikin! Ji bo çi em bi xwe ne bawer in. Ji bo çi ewê ala me li ber alên dewletên dinê neyê daleqandin û nebe nîşana şeref û serbilindiya me! Ma qey hindik herikî xwîna me!..

Gelê Kurd bi tu tiştekî xwe ji Ereb, Faris û Tirkan ne kêmtir e. Bi xizmeta xwe ya mirovatiyê em ji wan zêdetir in; em neviyên Medan, avakarên medeniyeta Mezra Botan in. Yên ku dîroka wan xwîn, kuştin, talan, qirkirin, hovîtî û bêbextî ne; bila ewilî xwe bi mirovatiyê bidin efûkirin û di pey de jî biratiya gelan biparêzin.

Û **Seydayê Cizîrî** weha nivîsî:

"Gula baxê îremê Botan im
Şebçiraxê şevê Kurdistan im."

Dilini kesmek Kürdü susturabilir mi?

M. Şerif Müştak

Hevkar'ın düzenlediği gecede, Silopi Belediye Başkanı Levent Taysun (solda) M. Şerif Muştak ile birlikte izleyicileri selamlıyor. (Foto: M. Güneşi)

Almanya-Levent Taysun, Şırnak'ın Silopi ilçesinin Çardaklı (Gundê Kolya) köyünde 01.01.1938 yılında hayata gözlerini açtı. Evli olup 12 çocuk babasıdır. Tabi ki tüm Kürtler gibi askerlik çağına kadar olan süre içerisinde tek kelime de olsa Türkçe bilmiyordu. Askerlik çağı geldi; 1961 yılında askere gitti. Ancak askerliği süresince tek öğrendiği şey biraz Türkçe idi. 12 Eylül 1980 askeri faşist darbesinden sonra oluşturulan 1982 Anayasası'yla, siyasi partiler yasağının kaldırılması neticesinde aktif siyasete atıldı. 1984 ve 1989'da Silopi belediye başkan adayı oldu, kararlılıkla mücadele etmesine rağmen her defasında çok az bir oyla seçimleri kaybetti, çünkü karşısında aşiret olarak güçlü kişiler durmaktaydı. 15 Aralık 1991 ara seçimlerinde bağımsız belediye başkan adayı oldu. Bu defa halkın gücü ile çok büyük bir farkla seçimleri kazandı.

Bunun üzerine komplocular boş durmadılar, yerli işbirlikçilerden almayı ihmal etmedikleri destek ile işledikleri cinayetlere, Taysun ailesini ortak etmeyi başararak, haklarında dava açıp Levent Taysun'u teröristlik ile suçlayarak 11.11.1992 tarihinde 4 oğlu 5 kardeşi ve 25 yakınıyla birlikte gözaltına aldılar. 31 gün boyunca en barbar işkencelere tabi tutuldular. Şırnak Siyasi Şube tarafından işkence ve tehditle düzenlenen sahte tutanaklar imzalattırılıp, tutuklandılar. Gözaltında Levent Taysun'a fiziki, piskolojik işkenceler yapıldı. El, ayak parmakları, kulak, diş ve dilinden elektrik akımı verildi, işkenceciler 8 dişini çekecek kadar azgınlaşmışlardı. Levent Taysun beyninin arka omuriliğinden aldığı darbeler nedeniyle artık konuşamıyordu. 15.12. 1992 tarihinde Elazığ Cezaevi'ne götürüldüğünde doktorlarca muayenesi yapılarak Ankara Hacetepe Hastanesi'ne sevki uygun görüldü. Fakat siyasi organlar Levent Taysun'un Ankara'ya havalesini engellediler.Yaklaşık dört ay sonra cezaevinden tahliye olduktan sonra "ben bu perişan halimle cezaevi koğuşlarında kıvranıp durdum ve tahliyemden hemen sonra, kendi imkanlarımla acele Ankara Hacetepe Hastanesi Nöroloji klinigine gittim" diyordu.

Taysun'un yakın bir dostu olarak, onunla hastanede telefon bağlantısı kurarak,"nasıl yardımcı olabilirim" diye sorduğumda, parasının olmadığını Türkiye'de tedavi imkanı bulamadığını söyledi. Mevcut imkanlarımla yardımcı olacağımı söyleyerek, girişimlerde bulunmaya başladım ve Kürdistan İnsan Hakları Derneği Başkanı Sertaç Bucak'la görüşüp Levent Taysun'un durumunu kendisine aktardım. Yardımcı olacağını söylemesine rağmen ilgilenmedi. Daha sonra ilişki kurduğumuz bazı hümaniter kuruluşlar yardım kapılarını açarak ilgilenmeye başladılar.

22.04.1994 tarihinde Hamburg havaalanında Levent Taysun'u beklemeye koyuldum. Perişan bir halde geldi. Çok değişmişti, koca bir çınar gibi olan Taysun, zayıflamış, bezgin, yorgun bir şekilde karşımdaydı. Durumu içler acısıydı, ağzından sürekli salya akmaktaydı, konuşamıyordu. On yıl aradan sonra ülkem Kürdistan'da binlerce kilometre uzakta gözyaşları arasında birbirimize sarıldık. Belki bu son sarılışımızdı. Taysun, perişan haline rağmen davet edildiği **HEVKAR**'ın Newroz gecesine katıldı. Bu görkemli Newroz gecesinde kendisine gösterilen coşkulu ilgi, ona tüm dertlerini unutturdu. Yalnız olmadığını gördü. İşkencecilere inat, kesik diline rağmen çağrıldığı kürsüde dimdik ayakta kitleyi selamlayarak el kol hareketleri ve gözyaşları arasında konuşmaya çalışması istemesi, kitlenin coşku dolu ilgisini bir kat daha arttırdı. Taysun, Santral Krankenhaus-ost/Bremen'da gördüğü tedavi süresince çok sayıda dost çevre, demokratik kitle örgütleri ve hümaniter çevreler, Levent Taysun'u yalnız bırakmadılar. Tedavisi süresince çeşitli doktorlar tarafından kontrol edildi, araştırma yapıldı. Doktorların son sözü şöyleydi, "Bu olay dünyada görülen ikinci olaydır. İlki Şili'de Allende'ye yapılmıştır, ikincisi de Levent Taysun'a yapılmıştır. İşkence çeşidi nasıl uygulanmaktadır hala tespit edilmemiştir" Doktorlar yaşama şansının da az olduğunu söylediler. Birçok çevrenin yardımına rağmen bir sonuç alınmazken bazı yurtsever çevreler de oluşturduğumuz kamuoyundan rahatsız olarak tehdit telefonları ile "yardım"larını bizden esirgemediler.

19.04.1994 tarihinde hastaneden taburcu olarak **HEVRA** derneği başkanı Bayan **REGİNA SCHEURER** ve ARD televizyon ekibiyle birlikte Adana'ya hareket ederek buradan ayrıldı. Evet Silopi eski Belediye Başkanı Levent Taysun yaşamının son demlerini yaşıyor; ülkesinde günlerini sayıyor. ❐

Köln Üniversitesi'nde Kürdistan Haftası

● *Seyidxan Kurij*

Köln- 13-17 Haziran 1994 tarihleri arasında Köln Üniversite'sinde Kürdistanlı Öğrenciler Platformu tarafından **Kürdistan Haftası** adı altında çeşitli etkinlikler düzenlendi. Bu etkinlikler çerçevesinde 13 Haziran'da "Almanya'nın Kürt politikası ve Almanya'da Kürtlerin aktüel durumu" konulu bir panel düzenlendi. Panele Yeşiller Partisi'nden Sıgfried Martsch, SPD'den Walter Kluth, PDS'den Ulla Lötzer katıldılar. Bu paneli Kürdistan Enformasyon ve Dökümantasyon Merkezi'nden Jürgen Mater yönetti. 14 Haziran'da Bremen Üniversitesi'nden Prof. Ronald Mönch "Kürt sorununun bölgesel ve uluslararası boyutu" konulu bir tebliğ sundu.

15 Haziran günü Güney Kürdistanlı yönetmen Hüseyin Sevdin'in "Cam Perde" adlı kısa filmi gösterildi. Haftanın en tartışmalı geçen panellerinden biri, 16 Haziran günü yapılan "Almanya'da Kürdistanlı kadın hareketi ve Kürt kadınının günlük yaşamı" adlı paneldi. Panele **Hatice Yaşar** ve **KOMJIN** adına **Zübeyde Hasköylü** katıldılar. Davetli olmasına rağmen **TJAK**'dan kimse panele katılmadı. Paneli yazar **Şengül Şenol** yönetti.

Zübeyde Hasköylü, sorulan sorular üzerine KOMJIN'ın kuruluş aşamasını anlattı. Hasköylü bağımsız bir kadın hareketi oluşturmak amacıyla yola çıktıklarını bu çalışmaların sonunda KUMJIN'ın ortaya çıktığını söyledi.

Hatice Yaşar ise, 21-23 Mayıs 1994 tarihleri arasında farklı görüşlerden 50 kadar kadının Köln'de biraraya gelip Kürdistanlı Kadınlar Platformu adıyla bir platform oluşturduklarını söyledi ve sözlerine şöyle devam etti: "Avrupa'da Kürt kadın hareketi görmüyorum. Çünkü bugüne kadar Berdel olayına karşı, genç kızların zorla evlendirilmesine karşı, kadınların dövülmesine karşı yazılmış herhangi bir bildiri görmedim. Eğer hala kadın Berdel usulü ile evlendiriliyorsa bu Kürt ulusunun problemidir. Dayak yiyen bir kadın için yürüyüş yapmakla, Halepçe için yürümek arasında ulusallık açısından hiçbir fark yoktur. İkisi de ulusaldır. Kürdistanlı kadınlar platformunun ilkelerinden biri de Seksist politikasının görüldüğü her yerde, ortak tavır koymaktır. Bu politika Saddam'dan mı gelir, Ala Rızgari'den mi gelir, hiç farketmez. Bu ayrımcı politikaya karşı tavır koymak ulusal bir görevdir. Çünkü ulusun yarısını destekliyorsun". Tartışmanın sonunda bir soru üzerine Güney Kürdistan'daki çatışmaların durması için her iki tarafa mektuplar gönderilmesi ve Hewlêr'de parlamentoda açlık grevi yapan kadınlara destek mesajları gönderilmesi benimsendi.

Kürdistan Haftası, 17 Haziran akşamı **Cıwan Haco**'nun sunduğu solo bir konserle sona erdi.

Yasal Parti çalışmaları

Rohat Deniz

Türkiye'de Kürt halkının legal anlamda kendi adına politika yapma süreci, 1990 yılında toplanan Paris Kürt Konferansı'nın ardından Kürt kökenli 8 SHP milletvekilinin parti yönetimi tarafından ihracı ile başlamıştır.

O günkü, SHP'den kopma şeklinde başlayan hareketin, düşünülmüş, ilkeli, politikaları önceden belirlenmiş, strateji ve taktikleri tesbit edilmiş bilinçli bir çıkış olduğunu zannedersem hiç kimse iddia edemez. İhraçlara karşı Kürt halkının kendiliğinden gelme bir tepkisi idi. Hareket, beklenilenden daha yığınsal oldu. Gelişmiş politik kadrolardan yoksundu. Gerek zamanın düzen partilerinde politika yapan insanlarımız, gerekse dışarıdan müdahalede bulunan politik kadrolar, bu beklenmedik kitle hareketine hazırlıksız yakalandılar.

Belirtilen nedenlerden dolayı, kimi çevreler *"Kürt ulusal demokratik hareketini, sömürgecilere pazarlayacak işbirlikçiler"* (UKH karşısında engel) olarak değerlendirip sonradan da sekter ve yanlış politikalarla yönlendirerek; kimileri mevcut yığın hareketini, çekingen bir tavırla ve yetersiz kadrolarla daha önceden savundukları legal partiyi oluşturmak için basamak yapmaya kalkışarak (mevcut kitlenin yapısını ve taleplerini gözardı ederek); kimi çevreler de içinde yer almayarak (bireysel yer alanlar hariç). Bu hareket mevcut. legal yetersiz politik kadroların eline bırakıldı.

Neticede ne için ortaya çıktığını, kimi, nasıl temsil edeceğini bilmeyen, kendi kitlesinin taleplerini karşılayacak politikalar üretmekten yoksun, ilkeleri belirsiz bir yapı oluştu (HEP).

Parti tabanını, Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesinin, doğal tabanı oluşturduğu halde mevcut kadro ve yönetim utangaç bir tavırla partinin bir Kürt partisi olmadığını, Türkiye'de yaşayan ezilen her kesimin partisi olduğunu ne kadar vurgulamaya çalıştıysa da, ne başarılı, ne de inandırıcı olabildi.

1991 Genel seçimlerinde 20'ye yakın milletvekilini TBMM'ye gönderme başarısına rağmen zamansız, yersiz, yanlış politik çıkışlarla kamuoyunda sıkışan parti, gittikçe eridi ve arkasındaki kitle desteğini kaybetti. Kürt halkının Demokratik ve Barışçı mücadelesinin uluslararası kamuoyunda kendisini zor durumda bırakacağını iyi bilen devlet de boş durmuyordu. Her türlü propaganda yöntemini kullanarak, partiyi bölücülükle suçlayarak, Türk milliyetçiliğini körükleyerek partinin marjinalleşmesine çalışırken, birçok il, ilçe ve merkez yöneticisini yargılamış, tutuklamış, faili belli cinayetlerle her türlü baskı ve yıldırma metodlarıyla, partinin kapatılması için gerekli zemini hazırlamıştır. Ancak, parti yöneticileri de partinin korunması, yaşatılması için gerekli özeni gösteremediler. Devletin bu politikalarına karşı alternatif politikalar üretmekte ve devletin politikalarını boşa çıkarmakta yetersiz kaldılar.

Neticede HEP birçok yönetici, üye ve taraftarını şehit vererek kapatıldı.

1993'te kısa süreli, PKK'nin tek taraflı ilan ettiği ateşkes sürecinde kurulan DEP, ulusal demokratik çevrelerin sempatisi ile karşılandı. Ancak kuruluş sürecinde geçmişin değerlendirilmesi yapılmadan, partiyi seçimlere yetiştireceğiz bahanesi ile kuruluş oldu bittiye getirildi. Ve böylece geçmiş olumsuzluklar olduğu gibi DEP'in bünyesine taşındı. DEP yönetimi eski sol-sekter ve yanlış politikaları aşamadı. Tek sesli küçük olsun benim olsun hesabı ile parti kitleselleşemedi. Seçimlere yetişmek üzere alel acele kurulan parti, seçimleri bir refandum gibi kullanarak halkımızın partiye olan desteğini dosta düşmana göstermek varken, kendi seçmen kitlesini alternatifsiz bırakarak, "zaten güçleri yoktu, korktular, seçimlerden çekildiler" dedirtti.

Devletin bu dönemde DEP'in seçime girmesini engellemek için gösterdiği baskı ve yıldırma politikaları gözardı edilemez. Ancak devletin bu politikalarına, alternatif politikalarla (bazı çevrelerin, bağımsız adaylarla başvuruda bulunulması önerisi) direnilecek yerde, tam da devletin istediği şekilde, seçimler boykot edilerek partinin varlık nedeni inkar edildiği gibi kitlelere de sağlıklı bir seçim politikası sunulmadı.

Sonuçta HEP'teki yanlış politikalar, DEP'te de aynen sürdürülerek belirli bir kısır döngünün içinde bu günlere gelindi. Hem de güçleri bölünmüş, parçalanmış, daha önceki kitle desteğini yitirmiş olarak.

Yeni parti çalışmalarının sürdüğü bu günlerde, Türkiye'nin durumuna baktığımızda içeride ve dışarıda siyasi ve ekonomik çöküntüyü yaşadığı, işçi ve memur maaşlarını dondurduğu, üretimin durma noktasına geldiği, sanayi ve tarım girdilerinin en yüksek noktalara çıkarıldığı, KİT'leri zararda, İMF tarafından büyümenin durdurulması tavsiye edilmiş, son bir-iki ayda yaşam şartlarının yüzde-yüz, yüzde-ikiyüz pahalandığı, bu çöküntünün birinci nedeni olan Kürdistan'daki kirli savaşa sunulan bütçenin halktan saklandığı bir ülke.

Evet, bu kadar deneyim ve bu ortamda bizler nasıl hareket etmeliyiz?

Daha önce yaşanmış süreçlerden dersler çıkararak yanlışlarımızdan kendimizi arındırmamız, yapılmış hataların tekrar edilmemesi, geniş kitle ve çevreleri kapsayacak şekilde değişik düşünceleri barındırabilecek, çok sesli, çok renkli, ulusal demokratik güçleri kucaklayacak, bir grubun güdümünde olmayan bir parti ile sürece müdahalenin elzem olduğu bir dönemden geçiyoruz. (KUKH'nin bileşeni olacak bir Kürt partisinin kurulması için şartların oluşup oluşmadığı ayrı bir tartışma konusudur)

Şartlarımız bu iken, ulusal demokratik güçleri bölecek ve böylece daha güçsüzleştirecek birkaç parti çalışmasının yürütülmesinin (en azından zamanlama açısından) yanlışlığı gün gibi ortadadır.

Buna rağmen geçmiş sürecin olumsuzlukları bazı insanları-çevreleri ayrı bir parti kurma noktasına getirmiş olabilir. Basında adı geçen üç (HADEP, Deng çevresi, Şerafettin Elçi) ayrı kümelenme, Kürt halkı açısından ulusal demokratik güçleri böldüğü için olumsuzluktur. Ancak bu grupların bazı çevrelerce *"emperyalizmin-sömürgecilerin işbirlikçileri"* veya *"devlet destekli korucu partileri"* olarak adlandırılmaları, mevcut sorunları çözme yerine, derinleştirecektir. "Bizim gibi düşünmeyenler bizden değildir" mantığı sakat bir mantıktır. Ulusal birliğe en çok ihtiyaç duyulan bir süreçte bu üç ayrı girişim de, Kürt halkını, ulusal demokratik mücadelenin kitle tabanını örgütlemeye çalışacaklar. Bundan dolayı bu tür yakışıksız bir üslupla itham etmek yerine, madem tek parti çatısı altında birleşme zemini yoktur (bazılarına göre), hiç olmazsa birbirlerini kardeş parti olarak görmeleri ve dayanışma içinde olmaları halkımızın yararına olacaktır. Ve gelecekte oluşması mümkün güçbirlikleri veya birleşmenin yollarını bu günden kapatmamış olacağız.

HADEP içinde yer alan çevrelerin de geçmiş sürecin olumlu ve olumsuz yanlarını doğru değerlendirip, eski sol sekter politikalardan vazgeçmeleri; gündemi belirleyen sorunların çözümüne denk düşecek akılcı politikalarla sürece müdahale ederek, halkımızın istemlerine tercüman olmaları gerektiğine inanıyorum. ❐

Yunanistan Başbakan' Andreas Papandreu:

"Kürtlerin insani haklarını destekliyoruz"

❑ ***Papandreu: " Türkiye, Yunanistan'ın Kürtleri terörist faaliyetleri için eğittiği yolunda propaganda yapmaktadır. Bizim konuyla ilgili tutumumuz çok açık ve nettir. Biz bir azınlık halk olan Kürtlerin insani haklarını destekliyoruz. Fakat terörizmi kınıyor ve mahkum ediyoruz"***

Atina (Medya Güneşi)- Türkiye basınında Yunanistan'ın Kürt militanları eğittiği yönündeki haberler yayımlanması üzerine Yunanistan basını konuyla ilgili olarak Başbakan ve Sosyalist PASOK'un başkanı **Andreas Papendreu**'dan açıklama istedi.

"Ta Nea" adlı gazetenin sorularını cevaplandıran Papandreu, kendisine yöneltilen bu yöndeki bir soruyu şöyle cevapladı: "Türklerin bizim Kürtleri eğittiğimiz yönündeki iddiaları çok tehlikelidir. Washington ziyareti sırasında ben kendim konuyu tartışma masasına koydum. Türkiye, Yunanistan'ın Kürtleri terörist faaliyetler için eğittiği yolunda propaganda yapmaktadır. Bizim konuyla ilgili tutumumuz çok açık ve nettir. Madalyonun iki ayrı yüzü var: İnsan hakları ve terörizm. Biz bir azınlık halk olan Kürtlerin insani haklarını destekliyoruz. Fakat terörizmi kınıyor ve mahkum ediyoruz.

Yapay bir propaganda gerekçesi bulunarak Yunanistan'ı uluslararası alanda teröristleri gizleyen, besleyen bir ülke olarak gösterip bizi bir köşeye koyup uluslararası ilişkilerimizi bozmayı amaçlıyorlar.

Türkiye'nin bunu ne amaçla yaptığı ve buna ne tür gerekçeler gösterdiğini henüz tam olarak bilmiyoruz. Bizim burdan çok dikkatli olmamız lazım, sadece reddetmekle kalmayıp aynı zamanda bu tür çabaları kınamamız da lazım."

Öte yandan aynı konuyla ilgili olarak Yunanistan hükümet sözcüsü de yazılı bir açıklama yaparak sert bir dille Türk basınında çıkan haberleri kınadı.

PÎRÎSK

Mîrza Bextiyar

Malxerabiya mezin

Li Kurdistanê şerekî dijwar dom dike. Êrîşên dewletê yên ku xelkê ji xwe re kirine armanc, li Kurdistanê tehrîbateke mezin çêkiriye. Encamên wê yê li ber çavan; hezaran kuştî, bi deh hezaran girtî, bi sedan gundên xerakirî, bajerokên xalî, koçkirina bi sedhezaran însan e.

Helbet piştî rawestandina şer jî, birînên vê êrîşa hov û dirindane wê bi deh salan bimînin. Dê û bav kurê xwe yê kuştî, jin mêrê xwe yê wundabûyî, law bavê xwe heta sax be wê ji bîr neke.

Bajar û bajarokên Kurdistanê jî, di vê wêrankirin û hilweşandinê de gelek tişt wunda kirin. Nifûsa Farqînê, Cizîrê, Nisêbînê ji sisiyan dudu kêm bû. Kesên ji gunda bardikin û taqeta wan tune dûr herin, herçiqas nifûsa van bajaran ber bi rewşa berê tînin jî; Cizîr, Farqîn, Nisêbîn wê venegerin ser rewşa xwe ya berê. Van bajaran ji xususiyeta xwe, ji kultur, rabûn û rûniştina xwe ya bajariyê gelek tişt wunda kirine.

Lê malxerabiya mezin hîn ne ev e. Du-sê cîl şûn ve, birînên maddî wê derman bibin, xesaretên însanî wê bên jibîrkirin.

Lê hin tişt ji van salên tarî, yên dijwar wê bimînin ku bi sed salan neyên guherandin; wê bibin taybetiyên gelê Kurd. Psîkolojiya gelê Kurd, wê bi van yekan bê îzahkirin. Ev ji xwe bêbaweriîbûyîn e, baweriya xwe ji serkeftinê wundakirin e, tirs e, li her tiştî, li herkesî bi şik nêhêrtin e, li hember bûyera leqayitmayîn e.

Ev taybetiyên nebaş ku di hundur de miletekî dixwe, bi xwe çênabe, piranî wek şopên husûmetên giran dimîne û bi sed salan di hişê mirov, awayê mitalekirin, refleks û reksiyonê wî miletî de xwe nîşan dide. Tedaviyeke acîl ya vê yekê jî tuneye. Ji holê rabûna wî wexteke gelek dirêj dixwaze.

Mirov nuha bi awayekî gelek eşkere, viya di jiyana rojane de dibîne. Çendekî berê ez bi mînîbusê ji Diyarbekir diçûm Batmanê. Ji Diyarbekir heta Batmanê bêyî ku dema li ser rê rêwîyên nû lê siyardibûn, dengê "Silamûeleykûm" û "Eleykumselam" derdiket, tu deng ji rêwiya dernediket. Heta beriya çend salan jî, li ser debrê, buhabûnê, pevçûnên herêmî, siyasetê hezar sohbetên xweş û piralî çêdibûn. Ji qelebalixê, ji qêrîna kesên munaqeşe dikirin, ser û guh ji mirov diçû. Lê nuha wuha bêdeng... Ez li pêş siwar bûbûm. Min li yê kêleka xwe nihêrt, serçavê wî, simbêlê wî, ji ew kesên tîpîk ên sohbetê bûn. Ji nefes stendina wî, ji awirên wî, qasê carê cîxweşkirina wî mirov derdixist ku dike bipeyive, lê şik, lê tirs e rê li ber digirt. Min li piştxwe nihêrt, kalekî 60-65 salî kumek li serî, ji çavên wî yê rastê ku ber bi jêr ve bû, ji lêva wî ya ku ber bi rastê ve şemitî û hinekî jî berevajî vegeriya bû, dida der ku, cixara pêçayî bi deh salan ji devê wî neketiye, weha melûl melûl rûniştiye û di nava xwe de dua û nifira dike. Halbukî, ew kal ji wan tîpên ku bi meraq, dema yekî bibîne û nas neke tavilê dipirse bû. Heger neh-deh sal berê bûna, wê ev kalê hanê wê ji min re bigota; "Xwarzê min te nas nekir, çav û biriyên te ji min re xerîb nayên". Wê riyek bidîta heta ku min an mirovekî minê ku nasê wî ye jî nas bikira. Lê tirs, lê şik...

Nuha li Diyarbekir rojê 2-3 kes tên kuştin. Çi bigre hemû bûyer jî bi rojê û li ber çavên bi dehan kesî diqewimin. Kes ji ciyê xwe nalive. Gelek caran, kes bi seetan naçe ser cendekên ku li kuça dirêjbûne, di gel ku gelek kes difikirin ku sibê dikare laşê dirêjkirî yê wî be, ji bo sekinandina vê terorê, vê barbariyê tu reaksiyon tune. Milet bêbawer bûye, baweriya wî bi wî nayê. Herkes dibîne heger çare neyê dîtin wê ev lehî wan jî bibe, dîsa jî tu reaksiyon tune. Refleksa heye ew e ku, xwe ji ciyê xwe hinek wê da bide alî.

Salên 70'yî dema em diçûn nav milet û me propoganda dikir, ji me re dihat gotin "Şêx Seîd efendî bi wê ezameta xwe nikaribû tiştekî bike, ma hunê bikin?!". Nuha jî, hêdî hêdî mirov dengên bi vî rengî dibîhîze.

Dema berê mirov ji xelkê bi çend kesan re munaqeşa bikira, her yek ji wan bi hişkî ya xwe diparast, bi dengekî bilind, bi israr ji ya xwe nedihatin xwarê. Lê nuha dema mirov munaqeşeyekî weha dike, heger hejmar ji dudu-sisiya zêdetir be zû bi zû kes napiyive, heger dor hatibê an jî xwe mecbûr hîs bike, dibêje "Kîja xêr be Xwedê wî bike!"

Ev şer, ev rewşa şîdetê ji holê rabe jî, wê êş û kula wê her berdewam be. Malxerabiya mezin ev e.

Kürt Federe Devleti'nin tıkanıklığı

Osman Aydın

Körfez savaşı sonrasında, Güney Kürdistan'da Kürtler, ilk kez kendi özgür yönetimlerinde ve kendi yöntemleriyle genel seçimleri yapıp parlamentolarını açtıktan ve arkasından Federe devletlerini kurduktan sonra, pek çok insan haklı olarak bu olgudan iki önemli sonuç çıkardı:

1) Kürtler, demokratik bir seçim gerçekleştirerek demokratik tercihlerini ve yetkinliklerini dünya kamuoyuna kabul ettirdiler. Pek çok partinin Kürdistan'da ilk kez kendi kurdukları sandıkların başına gittiklerinde seçmenlerin büyük çoğunluğu tepeden tırnağa silahlıydı ve seçime katılan partiler arasında yakın geçmişte çok önemli boyutlarda silahlı çatışmalar olmuş ve aralarında bir nevi siyasal kan davası yaşanmıştı. Ama seçim büyük bir olgunluk içinde olaysız geçti. Seçim yasasındaki barajı aşamayacakları belli olan gayrimüslim azınlıklara kontenjan verilerek parlamentoya taşındılar. Ayrıca seçim barajını aşamayan diğer partilerden hükümete üye almak suretiyle ulusal iradenin tümüyle temsilini gerçekleştirmeyi bildiler. Demokratikleşme yolunda Ortadoğu çapında bu çok önemli ve örnek bir olgudur.

2) Kürtler dünya konjoktürünü çok iyi kavrayıp değerlendirmesini bildiler. Bu konjonktürden federe bir devlet çıktı. Aynı güçler, yıllar süren çok başarılı silahlı savaşın sonunda bir şey elde edememişlerdi. 1946 yılında da Kürtler dünya konjüktürünü iyi değerlendirip Mahabat Kürt Cumhuriyet'ini kurmayı başarmıştı. Ama devleti yaşatmayı başaramadılar. Acaba şimdi yine aynı kuşkuları ve korkuları mı yaşıyoruz?

Bir süredir KDP ve YNK arasında meydana gelen savaşı üzerinde ciddi biçimde düşünmek gerekir. Saptanan iki olumlu işaretin ötesinde ciddi biçimde bir kaygı da insanların kafasında şekillenmeye başlamaktadır: Acaba Kürtler kendilerini bir devlet statüsü içinde yönetme yetkinliğine ve yeteneğine sahip değiller mi? Bu soruyu sordurtmaya hiçbir Kürdün ve hiçbir Kürt siyasal yapılanmasının hakkı olmasa gerekir. Bu tür kuşkuları davet edici hiçbir tavır, davranış ve anlayış tasvip görmemelidir.

Çatışan iki gücün nedenleri ve haklılıkları ne olursa olsun, silahlı çatışmayı haklı kılamaz. Erbil, bütün Kürtler için son iki yıldan beri kıble niteliğindedir. Her Kürt oraya bu duygu ile bakmaktadır. Bu duyguların kaybolması sonucunu doğurabilecek hiçbir davranış onaylanamaz.

Neden bu noktaya gelindi? Tıkanıklık neresidir? Kürtler çok partili sistemi ve demokratik yapılanmayı siyasal rejimlerinde kurumlaştırmayı başarabilecekler mi? Devletin, devlet gibi işlemesinin temel koşulları nelerdir? Yaşanan gerçek nedir? Engelleri ortadan kaldırmak mümkün müdür? İstemlerle realite ne oranda çakışmaktadır veya çatışmaktadır? Bütün bu sorulara verilebilecek yanıtlar Kürt Federe Devleti'nin bugünü ve yarınıyla yakından ilgilidir.

★ ★ ★

KDP, uzun geçmişi ve büyük siyasal deneyimleri olmasına karşın demokratik devlet yapılanmasında, siyasal iktidara yönelmiş siyasal parti biçimlenmesini gerçekleştirememiştir. Irak'taki Kürt ulus hareketi uzun yıllar silahlı mücadele biçimini benimsediği için, parti de o şartların dayattığı zorunluluklar sonucu, siyasal bir parti görünümünden çok askeri bir görünüm kazandı ve bu yolda yapılandı. Bu yapılanma içinde aşiret örgütlülüğü ve gücü de hem fiziki olarak, hem de düşüncede önemli ölçüde perstij kazanıp egemen olmaya başladı. Güney Kürdistan'da mevcut partilerin hemen hepsi şu veya bu nedenle KDP'den ayrılan siyasal oluşumlardır. Aynı gelenek ve anlayış bütünlüğü bu partilerde mevcuttur. Silahlı güç nitelikleri ağırlıklı olduğundan kararlar siyasal tartışma ve konsensüsten çok güç esasına kodlanmıştır. Bu önemli bir eksiklik ve olumsuzluktur. Geçmişte anlaşılabilir olan bu yapılar, devlet aşamasında anlaşılır olmaktan çıkmaktadır. Mevcut partilerin adı "parti" olmakla birlikte daha çok cephe görünümündedirler. Bu görünümlerini yitirip, siyasal bir parti kimliği kazanmaları yolunda ciddi ve önemli adımların duraksamadan atılması gerekir.

Güney Kürdistan'daki siyasal partilerin yapı ve anlayış değişimlerini bünyelerinde gerçekleştirmeleri, bu aşamada birincil sorun olmaktadır. Bu değişim hem devletin işlemesimde, hem demokratikleşme sürecinin ağırlıklı ve hızlı gerçekleşmesinde hem de partilerin, siyasal parti olarak kimlik kazanmalarında çok önemlidir. Değişim gerçekleştiğinde, devletin tıkanıklığında önemli bir etmen ortadan kalkmış olacaktır.

Partilerin değişik coğrafik alanlarda egemen oluşları yadırgatıcı olmamalıdır. Bu durum, gelecekte demokratik bir toplumun belki de geleneksel bir tavrı ve zenginliği anlamına da gelebilir. Bugün Almanya'da kuzey ve güney arasındaki siyasal tercih farklılığının kaynağındaki Katolik ve Protestan ikilemi, siyasal platformda CDU-SPD siyasal ikilemi olarak ortaya çıkmış, bu durum Alman siyasal yaşamında, demokratik yapılanmasında bir zenginliğin ifadesi olmuştur. Süreç içinde KDP ve YNK de pekala, Güney Kürdistan'da aynı misyonun altında olabilirler. Ama siyasal etkinlik alanlarını silah zoruyla belirlemeye kalkıştıkları an, hem kendilerinden beklenen misyonu yerine getirmek konusunda yetersiz kalacaklar, hem de devletin tıkanmasının her zaman nedeni haline geleceklerdir.

Parlamento seçimlerinin ardından kurulan koalisyon hükümeti, ne yazık ki yetkin bir icra organı gibi işlev yapamamaktadır. Bunun en önemli nedeni, siyasi partilerin, kendilerini siyasal ikdidarın emrine ve denetimine bütünüyle tabi kılmamalarıdır. Parti liderlerinin parlamento ve hükümet dışında olmaları onları hukuksal olarak, siyasi sorumluluk altına sokmamaktadır. Bunun ötesinde denetimleri altındaki silahlı güçler ve dış ilişkilerde sağladıkları siyasal prestij, devamlı biçimde hükümeti ikinci plana itmekte ve işlevsiz bırakmaktadır. Federe hükümet icra organı olarak fiilen yaptırım gücüne sahip olamayınca, meydana gelebilecek polisiye olaylara bile anında el koyamamakta, bu nedenle doğan iktidar boşluğu, askeri güçleri olan partiler tarafından doldurulmaktadır.

Federe Devlet niteliği, özel ve düzenli orduyu oluşturmaya engeldir. Ancak, bu devletin kendi iç ve dış güvenliğini koruması, hukuku egemen kılıp, bir hukuk devleti fonksiyonu icra edebilmesi için, mutlaka emrinde, eğitimli ve donanımlı güvenlik güçlerinin bulunması gerekir. Bu güç elbetteki pêşmergenin içinden çıkabilecektir. Bu nedenle partilerin ellerindeki peşmergeleri hükümetin emrine vermesi ve hükümetin gerekli kadro ve örgütlenme biçimiyle bu gücü organize edip istihdam etmesi gerekir. Eğer bu yapılmazsa, hem hükümet her zaman işlevsiz kalacak, hem de süreç içinde pêşmergeler, Yeniçeri ocağı kimliği kazanarak, devletin ve gerekli olan demokratik yaşamın başına da devamlı biçimde Demokles'in kılıcı olacaklardır.

Partilerin sahip oldukları askeri güçten vazgeçip, bunu hükümetin emrine vermeleri ne bir lütuftur, ne de bir fedakarlıktır. Bu durum devlet olmanın olmazsa olmaz şartıdır. Çağdaş hukuk devletinde, egemenliğin bölüşülmesi mümkün değildir. Egemenlik kaynağını hukuktan almayan hiçbir kurum, zümre, sınıf veya kişiye devredilemez. Egemenlik halk adına, hukuksal devlet kurumlarındadır. Siyasal partiler mevcut yapılarına, ekonomik ve askeri güçlerine dayanarak bu egemenliğin bir kısmını bile kullanma hakkına sahip değildirler. Devlet, egemenliği tez elden kuvvetler ayrılığı esasına göre hukuksal kurumları aracılığıyla kullanmalıdır. Devlet bu konudaki inisiyatifini kullanmayı savsakladığı an varlığı tartışma konusu olacaktır.

Partilerin sahip oldukları askeri güçten vazgeçip bunu hükümetin emrine vermeleri ne bir lütuftur, ne de bir fedakarlıktır. Bu durum devlet olmanın olmazsa olmaz şartıdır. Çağdaş hukuk devletinde, egemenliğin bölüşülmesi mümkün değildir. Egemenlik kaynağını hukuktan almayan hiçbir kurum, zümre, sınıf veya kişiye devredilemez. Egemenlik halk adına, hukuksal devlet kurumlarındadır. Siyasal partiler mevcut yapılarına, ekonomik ve askeri güçlerine dayanarak bu egemenliğin bir kısmını bile kullanma hakkına sahip değildirler. Devlet, egemenliği tez elden kuvvetler ayrılığı esasına göre hukuksal kurumları aracılığıyla kullanmalıdır. Devlet bu konudaki inisiyatifini kullanmayı savsakladığı an varlığı tartışma konusu olacaktır.

Federe devletin temel sıkıntılarından biri de ekonomiktir. Devlet, kendi hukuksal ve idari kurumlarını oluşturma ve biçimlendirme konusunda istekli olmasına rağmen, bunları hayata geçirecek finansal güce sahip değildir. Bunun da ötesinde halkın günlük geçim sıkıntılarını azaltacak programları uygulamada ekonomik yeterlikte olmadığından, halk giderek devlete olan umudunu yitirmekte ve partilere umut bağlayarak, onların egemenlik alanlarını devletinkine tercih eder hale gelmektedir. Bu psikolojik unsur devletin yaşayıp yaşamaması noktasında halkın kendi devleti yerine kendi partisini sahiplenmesini getirmektedir. Bu çok önemli bir handikaptır. Ayrıca partilere akan ekonomik varlıkların devlete akması ve bunun çağdaş bir bütçe düzeni içinde kullanılması da devlet için yaşamsal bir olaydır.

Çok yönlü ekonomik ve siyasal ambargoların (açık ya da gizli biçimde) devlet üzerinde bulunması kuşkusuz hükümetin işlevsiz kalmasına önemli ölçüde neden olmaktadır. Bunun aşılması yine devlet bazında girişimlerde bulunmak ve politikalar üretmekle mümkün olabilecektir. Partiler ve parti liderlikleri bazındaki uğraşların süreç içinde devlet yapısını tıkama noktasına götüreceği tehlikesi giderek büyümektedir. Nitekim bunun ilk ciddi işaretleri son çatışmalardır.

Devlet, modern hukuk devleti niteliğinde örgütlenme ve egemenlik kurma olanaklarını önemli ölçüde yakalayamadığı için, sosyal yapıyı değiştirme ve dönüştürmede de yetersiz ve hatta aciz kalabilmektedir. Kürt sosyal yaşamında geçmişte olumlu işlevler üstlenen aşiret yapılanmalarının günümüzde misyonu tamamlamış olmasına karşın, hala diriliğini sürdürmesi olumsuzluktur. Bu yapının yerine modern toplum örgütlenmesinin ve kurumlaşmasının kaçınılmazlığı dayatmış olmasına karşın, devletin bunu başarmak konusunda yeterli olanak ve inisiyatiflere sahip olmadığı açıktır. Korkarım ki devlet yönetimi, düşünsel olarak da buna henüz hazır değildir.

Son olarak şunu diyebiliriz: Güney Kürdistanlı siyasal partilerin önündeki sorun, devlete nasıl sahip olabileceklerinden çok, nasıl bir devlete sahip olmaları gerektiği sorunudur. Kendilerini bu alanda yoğunlaştırmaları onlar için tarihi bir fırsat ve sorumluluk olarak ortadadır. Bütün Kürtlerin bu aşamada, sorunların aşılmasında ve modern bir devlet yapılanmasının kurulup devam ettirilmesinde, büyük özverilerle ve önyargısız olarak onlara yardımcı olmaları ulusal bir görevdir. Güney Kürdistan'daki devlet büyük bir tarihi misyonun altındadır. Bu misyonu hakkıyla yerine getirmesi konusunda tüm Kürtlerin büyük beklentileri olduğu açıktır. Bu beklentilerin hüsrana dönüşmemesi gerekir. ❐

Diyarbakır Tabipler Odası'ndan uyarı

Diyarbakır (Medya Güneşi)- 17 Haziran günü Tabipler Odası (Diyarbakır, Mardin, Siirt, Şırnak illeri) Başkanı Dr. **Seyfettin Kızılkan**, havaların ısınmasıyla birlikte Diyarbakır'da ortaya çıkabilecek sağlık sorunları ve alınması gereken önlemler konusunda halkı ve yetkilileri duyarlı kılmak amacıyla Diyarbakır Tabipler Odası'nda bir basın toplantısı düzenledi.

Toplantıda, Diyarbakır Tabipler Odası Halk Sağlığı Kolu tarafından, Diyarbakır'da ortaya çıkabilecek sağlık sorunları ve alınması gereken önlemler hakkında hazırlanan bir rapor kamuoyuna sunuldu. Bu hastalıkların bulaşmasında ve yayılmasında kirli suların ve yiyeceklerin oynadığı role ve son zamanlarda bölgemizde meydana gelen yoğun göç olaylarına değinilen raporda, şu önlemlerin en kısa zamanda alınması istendi:

"1- Şehrin içme suyu şebekesinin düzenli ve etkin biçimde klorlanması. 2- İçme sularından numune alınıp bakteriyolojik yönden incelenmesi. 3- İçme ve kullanma sularının kirlenme odaklarının tespit edilip, bu odakların kurutulması. 4- Ticari amaçla tankerlerle taşınan suların kontrol edilmesi ve denetlenmesi. 5- 0-4 yaş grubu çocuklara içme sularının kaynatılıp soğutulduktan sonra verilmesi ve çocuklarda meydana gelen su kaybının giderilmesinde en kolay ve etkin yöntem olan ORS (Şekerli-tuzlu su) kullanımının yaygınlaştırılması. 6- Hevsel bahçelerindeki sebzelerin kanalizasyon suları ile sulanmasının önüne geçilmesi. 7- Paraziter hastalıkların bulaşmasında çok önemli bir role sahip olan toplu beslenme yerlerinin ve buralarda çalışan personelin periyodik olarak sağlık denetiminden geçirilmesi. 8- Bölgemizde endemik olarak varlığını sürdüren Brucellozis kaynağı olan kontamine kaynatılmış süt ve süt ürünlerinin (taze peynir) yenmesinin önüne geçilmesi. 9- Kaçak et kesiminin önlenmesi, kesimlerin mutlaka veteriner denetiminde yapılması. 10- Başta et olmak üzere gıda maddelerinin tüketim yerlerine taşınması ve saklanması, son derece sağlıksız ve çirkin bir görüntü sergilemektedir. Bunların denetim altına alınması sağlanmalıdır. 11- Açıkta satılan gıda maddeleri ve içeceklerin satışının engellenmesi. 12- Bir açık kanalizasyon halini alan Hatboyu Taşkın Su Kanalı, çevre sağlığını tehdit etmekte ve bulaşıcı hastalıklara sürekli kaynak olmaktadır. Bu kanalın en kısa sürede ıslah edilmesi gerekmektedir."

DGM'nin basın terörü sürüyor

Haber Merkezi- Azadi ve Hevdem'in son sayıları, Zel yayınları arasında çıkan "Kürt gözüyle Yılmaz Güney" adlı kitap toplatıldı. Newroz Ateşi'ne 11. sayıda yayımlanan yazılar nedeniyle ceza yağdı.

Denge Azadi gazetesinin 12-18 Haziran 1994 tarihli 4. sayısı İstanbul 1 No'lu DGM tarafından, "Kürdistan yakılıyor-Kulp'a bağlı köyler devlet güçlerince yakılıyor" ve "Göç ve yaşam" başlıklı yazı dizisi gerekçe gösterilerek toplatıldı.

Hevdem dergisinin Haziran 1994 tarihli 7. sayısı İDGM tarafından hemen hemen dergide çıkan tüm makaleler gerekçe gösterilerek toplatıldı. Hevdem dergisinin önceki 6 sayısı da toplatılmıştı.

İstanbul DGM'nin bir toplatma kararı da Mahmut Baksi'nin kaleme aldığı Paris Kürt Enstitüsü Başkanı **Kendal Nezan** ile Kürt ozan **Şıwan Perwer**'in anı ve değerlendirmelerini, Yılmaz Güney'in yayınlanmamış yazı ve konuşmalarını içeren "Kürt Gözüyle Yılmaz Güney" adlı kitaba ilişkin çıktı. Toplatma gerekçeleri her zaman olduğu gibi "Ülkenin bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırıcı nitelikli yazılara yer verilmesi" oldu.

Newroz Ateşi dergisi Genel Yayın Yönetmeni Ahmet Önal'ın 29 Haziran'da yaptığı açıklamaya göre; Newroz Ateşi'nin 11. sayısından dolayı açılan davanın İDGM'de yapılan 28 Haziran 1994 tarihli duruşmasında dergiye kapatma cezası verilirken, derginin sahibi ve yazışleri müdürü Nadime Tunç'a üç ayrı makaleden dolayı 4 yıl ağır hapis, 550 milyon liar para cezası verildi.

Kawa tutsakları da boykota katıldı

PKK davasından yargılanan tutsakların bir süre önce başlattıkları Devlet Güvenlik Mahkemeleri'ne çıkmama eylemine, KAWA davasından yargılanan tutsaklar da, 13 Haziran 1994'te yayınladıkları bir bildiriyle katıldıklarını açıkladılar.

Bildiride ulusal kurtuluş mücadelesinin hedefinin sömürgeci kurumların tümü olduğu ve bu bağlamda DGM'lerin de Kürt halkına karşı yürütülen topyekün savaşın bir parçası olduğuna vurgu yapıldıktan sonra şu görüşlere yer verildi: *"TC. devletinin topyekün kirli savaşının bir parçası olan DGM'lere karşı mücadeleyi anti-sömürgeci mücadelemizin bir parçası olarak görüyoruz. Kürt ulusal kimliğini yok sayan, Kürdistan'ın zenginliklerini talan eden, ülke insanımızı toplu kıyımlara ve zorunlu göçlere tabi tutan ve onbinlerce insanımızı zindanlarda çürütmeye çalışan sömürgeci TC devletinin ve kurumlarının varlığı ortadan kaldırılıncaya kadanr her türlü mücadeleyi meşru hakkımız olarak görüyoruz.*

Sömürgeci TC devleti ve kurumlarının anti-demokratik niteliği teşhir edecek, işlevlerini boşa çıkaracak ve onları zamanla tasfiye edecek demokratik ve devrimci eylemliliği geliştirmeyi görev biliyoruz.

Yurtsever, demokrat ve devrimcileri bugün bu demokratik eylemliliğimizin bir alanı olan DGM'lere karşı biz tutsakların boykot eylemine destek vermeye çağırıyoruz."

Antep Cezaevi boşaltıldı

Anetep Özel Tip Cezaevi'nde bulunan yaklaşık 2 bin siyasi tutsağın 15-16 tarihleri arasında tadilat gerekçesiyle Antakya, Aydın, Bursa, Çanakkale, Ermenek, Manisa, Yozgat, Karaman ve Ceyhan Cezaevlerine nakledildiği öğrenildi. Tutsakların tadilat sonrası Antep Cezaevine dönüp dönmeyecekleri ise bilinmiyor.

Nizip'te işçi kıyımı

Antep (Medya Güneşi)- Nizip Belediyesi'nde çalışan DİSK'e bağlı Genel-İş Sendikası üyesi 120 işçi hiçbir gerekçe gösterilmeksizin işten çıkarıldı. Nizip'in DYP'li Belediye Başkanı **Coşkun Özkaya**, Belediyenin ekonomik problemlerinden ve istihdam fazlalığından sözederek işten atmaları savunurken işten atılmaları protesto ederek direnen işçilere polisin zaman zaman müdahale ettiği görüldü.

Bu konuda bir basın açıklaması yapan Genel-İş Sendikası 9. Bölge Başkanı **Kemal Kapışıgay**, seçimlerde el değiştiren belediyelerin ekonomik krizi bahane ederek işçi kıyımı başlattıklarını, hiçbir gerekçe gösterilmeden işten atılan işçilere sahip çıkılması gerektiğini belirterek demokratik kitle örgütlerini ve basını bu soruna karşı duyarlı olmaya çağırdı.

Öte yandan ekonomik krizin Antep'te de sanayi durma noktasına getirmesi üzerine Antep Ticaret Odası (ATO) başkanı **Mehmet Arslan** bir açıklama yaparak iş çevrelerinin sıkıntılarını dile getirdi.

Arslan, 5 Nisan kararlarından sonra Antep'te 15 bin işçinin işine son verildiğini faal halde bulunan 3 bin halı tezgahından 2 bin 950'sinin yine bu dönemde kapandığını belirtirken; Antep Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı **Durmuş İşsever** de 20 fabrikanın kapısına kilit vurulduğunu, kalanların da yüzde 30 ila 50 kapasiteyle çalıştıklarını dile getirdi.

Muhsin Melik M. Ayyıldız Savaş Buldan Hacı Karay A.Yıldırım

HADEP Parti Meclisi Üyesi Muhsin Melik, parti üyesi Mehmet Ayyıldız Kürt işadamları Savaş Buldan, Hacı Karay ve Adnan Yıldırım'ın devletin karanlık güçleri tarafından katledilmelerini nefretle kınıyoruz.
Kürt halkının başı sağolsun!

HADEP Genel Sekreter yardımcısı Siracettin Kırıcı, Parti Meclisi üyeleri Enver Karahan ve Abdullah Çağer, DEP Parti Meclis üyesi Melik Aygül, HADEP üyeleri: Nimetullah Okumuş, Metin Kumruaydın, Ramazan Çetal, Adnan Kino, Ramazan Parıltı, Hatip Yapıştıran, Cuma Tanrıkulu ve Hamdullah Karakelle.

Hamit Pamuk

21 Haziran 1993 tarihinde devletin karanlık güçleri tarafından katledildiler.
Anıları ulusal mücadelemizde yaşatılacaktır

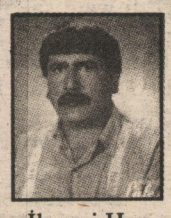

İkrami Han

Arkadaşları adına Salih Bal

Xaçepirs

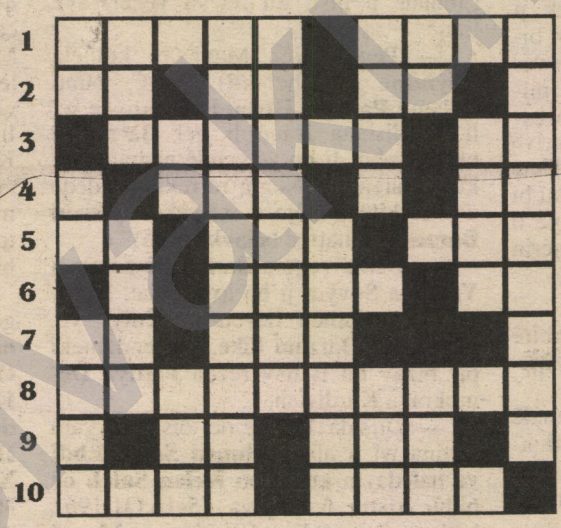

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1						■				
2			■						■	
3	■							■		
4		■			■					
5				■			■			
6	■								■	
7			■				■	■		
8										
9		■		■					■	
10					■					■

Amedekar:
Mahmûd Lewendî

Çeperast: 1-a) Şîşman, xurt (berevajî) b)Xort, ciwan. 2-a)Li hin herêman ji "agir" re dibêjin. b)Mintiqe, hêl. 3-a)Yê berdewam. b)Mêrê mangeyê, bavê golikê (berevajî). 4-a)Kûz, kûp, şerbik b)xwendina herfekê. 5-a)Ne îro û ne sibê(berevajî) b)ol, ayîn c)îş, şuxul 6-a)Dergistiya Siyabendê Silîvî (berevajî) b)Herfa "î" têkeve navbera herduyan dibe "bizmar". 7-a)Ne tûj, b)şahnik, nuxte, herweha tê maneya birayê diya meriv. 8-Şaîr û têkoşerekî Kurd, di 1905'an de ji dayik bûye, di 1993'an de li Şamê wefat kir. 9-a)Rojek, b)Ne do û ne sibê (berevajî) 10-a)Reşayîyabinê sêlê û beroşê. b)Bavê karikê û mêrê bizinê.

Serejêr: 1-a)Bi zaravê Dimilî "av" (berevajî) b)Li hin ciyan wexta ku ban kûçikan dikin dibêjin. c)çah/çal 2-a)Li hin herêman ji "arvan, ar" re tê gotin. b)Ehd, peyman, soz 3-a)Qenal, herqa avê (berevajî) b)Zamîrê şexsî yê yekemîn. 4-a)Şaîr û filozofê Kurd ku di 1651'an de ji dayik bûye, di 1706'an de wefat kiriye, berhema wî ya herî navdar "Mem Û Zîn" e. 5-Şaîr û nivîskarê Kurd ku di 1911'an de li Dêrika Çiyayê Mazî ji dayik bûye û di 1972'an de li Şamê wefat kıriye. 6-a)Lı Mısıra kevn xwedayê rojê b)Navê serokê dewleta Afrîka Başûr. 7-a)Murî, mwîrî, mîro, morîstang b)Ne "na". 8-a)Alif, qût weha tê maneya sukûnet û sebrê jî. 10- Şaîrê Kurd ê bi nav û deng, di 1903'an de li Kurdistana Tirkiyê li gundê Hesarê hatiye dinê, di 1984'an de li Stokholmê wefat kir. "Kîme Ez" û "Ey Heval Robson" ji helbestên wî yên navdar in.

Bersîva hejmara çûyî

Çeperast: 1- Qazî Mihemed. 2-a) ud. b) ma. c) ut. d) nas. 3- a) ramûsan. b) pîne. 4- a) er. b) şîngar. 5- a) ol. b) grug. 6- a) ek. b) bi. c) revend. 7- a) parî. b) herkî. 8- a) îvêh. b) rod. 9-a) kaşo. b) axa. c) em. 10- a) ez. b) yarî. c) îb. 11- a) nîz. b) nêrî. 12- a) şagird b) zîvîn.

Serejêr: 1- a) qure. b) epîk. c) êş 2- a) adarok b) wa. 3- pêşeng. 4- a) îmûş. b) bahoz. 5- a) masîgir. b) nr. 6- a) anr. b) îrayîd. 7- a) hungur. b) oxaz. 8- a) et. b) agehdar. 9- a) pr. b) ve. c) înî. 10- a) enî. b) perde. c) êv. 11- a) dan. b) nk. c) mirî. 12- a) seridîn. b) bîn.

MEDYA GÜNEŞİ

ÇARÇIRA Basın ve Yayıncılık Ltd. Şti. adına • Sahibi ve Yazıişleri Müdürü: **Vedat Aydın** • Genel Yayın Yönetmeni: **Mahmut Metin** • Ortadoğu Temsilcisi: **Ahmet Cemal** • Güney Kürdistan Temsilcisi: **Azad Şatehî** AvrupaTemsilcisi: **Halim Can** • Muhabirler: **Bavê Azad (Krefeld) Mahmudê Malazgirtî** (Hamburg) • **Sinan Alabay** (Köln) • **Ali Karaaslan** (Giessen) • **Cumali Gökalp** (Hollanda) • **Bavê Zerdeşt** (Danimarka) • **Seyda Alpşen** (İngiltere) • **Halis Kınalı** (İsviçre) • **A. Kadir Bozyıl** (Norveç) • **Seyîd Şahîn** (Fransa) • **Rojen Adar** (Rusya) • **Baran Jiyan** (Yunanistan) • **Genco Hasanan** (Bulgaristan)
• **Yönetim Yeri**: İnebey Mah. Valide Camii Sok. No: 50, Kat:4 Aksaray–İstanbul / Tel: 530 68 31 Fax: 586 22 31 • **Diyarbakır Bürosu**: Şair Sırrı Hanım Sk. Maruf Apt. Kat:1 Ofis–Diyarbakır/Tel–fax:(412) 221 80 74 • **Antep Bürosu:** Karagöz Cad. Gören İşhanı Kat 4 No: 45 Tel.: (342) 234 59 31 • **İzmir Bürosu**: 859. Sk. Saray İşhanı Kat:2 No:3/203 B. Blok Konak/ Tel: (232) 445 46 50 •**Adana Bürosu**: Ali Münif Cad. Büyük Adana İşhanı Kat:4/30 /Tel-Fax: (322)359 94 92 • **Mersin Bürosu**: İstiklal Cad. Camii Şerif Mah. 29. Sok. No: 5/6 /Tel:(324)2370477• **Avrupa İlişki Adresleri:** H. Can Box:15216, 161 15 Bromma–**Sweden**; M. Malazgirti, Amadande Str.58, 2000 HH 56 **Germany** • **Abone Koşulları:** Yurtiçi/ 1 Yıllık:250 000 TL; 6 Aylık:120 000 TL; Yurtdışı/ 1 Yıllık: 75 DM, 50 $ • **Yurtdışı Fiyatı/** İsveç: 15 SKR, Danimarka: 15 DKR, Norveç: 15 NKR, Almanya: 5 DM, Fransa: 15 FF, İngiltere: 2 Pound, İsviçre: 4 SFr, Hollanda: 3 Florin • **Hesap No**: Nusrettin Yüksekkaya, Yapı Kredi Bankası, İstanbul Aksaray Şubesi, 0076859-8 Nolu Hesap • **Baskı**: Serler A.Ş.

31 sal berê şehîd ket

Hozan û mêjûnivîsê Kurdperwer

Enwer Mayî

Xuya ye, di nav her miletekî da binemalên navdar bi mêraniya xwe ya ayinî, zanyarî, merdîtî, milletperwerî û hwd hene. Milletê Kurd jî yek ji milletên cihanê ye û ew jî xwedî binemalên navdar e. Eşkere ye, haveynê rewşenbîrî, zanîn, zanyarî û miletperweriyê jî, di nav van binemalan peydabûye û hatiye parastin. Bi sedan zana, rewşenbîr û sîyasiyên jêhatî ji van binemalan peyda bûne û bûne çırayên geş li pêşiya karwanê azadîxwazê miletê xwe û şoreşên milet jî bi pêşvebirine. An ku hest û bîr û baweriyên miletên xwe azrandîne û rêya azadî û rizgariyê jê re ronî kirine. Bi dehan şoreşên netewî li dijî zilm û zordariyê geş kirine û bûne serkêş û rêberên wan şoreşan. Çi li ser mustewa seranserî yan li ser mustewa herêmî ji bo Kurdistanê, dîsan van mirovên zana, rewşenbîr helkeftî û jêhatî, rolekê giring û karger di nav birîn û pûçkirina planên dijiminî da lîstine. Ji bo azadî û rizgarî ya miletê xwe xwîn rêtîne, serê xwe gorî kirîne.

Şehîdê nemir Enwer Mayî yek ji wan zana, rewşenbir û jêhatîye ku ji binemaleke ayinî, zanyarî û Kurdperwer hatiye dinyayê. Her ji roja dest bi miletperwerî û Kurdîniyê kiriye, bêrawestan jiyana xwe ji bo azadî û rizgariya gel û welatê xwe terxan kiriye. Heta roja dumahiya jiyana xwe berdewamî bi xebata sîyasî û rewşenbîri buhartiye û di vê rêbazê de giyana xwe ya şêrîn goriyê axa pîroz a welatê xwe kiriye.

Mayî kî ye?

— Hozan, dîroknivîs, rewşenbîrê Kurdperwer Enwer Mayî, kurê **Şêx Mihemedê Tahir** e.

— Di sala 1913'an de, li gundê Mayê, li devera Berwariyan hatiye dunyayê.

— Xwendina xwe ya seretayî li Bamernê xwendiye.

— Xwendina ayînî jî, li berdestên zana û şarezayên ayînî li Dihokê, Zaxo û Amêdiyê kiriye û li sala 1936, destûrnama ayînî li ber destê zanayê navdar **Şukrî, Muftiyê Amediyê** wergirtiye(1).

— Di salên 1939-1940'an de, ji bo du salan li Şêrwana Mezin û Barzan, dibe Mamostayê qonaxa seretayî.

— Li devera Amediyê û Şêxan dibe fermanberê belavkirina xwarin û erzaq. Dema ku li Şêxan bû, têkilî li gel binemala **Babeşêx** û **Mîrê Êzîdîyan** daniye û gelek zanyarî li ser ayinê Êzîdiya peyda kiriye, ango di vî warî de şareza bûye.

Mayî û siyaset

Dema nemir Mayî, di qonaxa zarokatiyê de bû, hesta miletperwerî û Kurdistanê di mejiyê wî da liviya û binyatê xwe di hizir û bîrên wî de şax da û bû seydayê aşîtî û azadiyê.

— Di Sala 1936 an de, guherînek di jiyana wî da peyda dibe û rêbaza jiyanê ber bi siyasetê diguhere û xwe berdide nav meydana siyasetê. Bi taybetî piştî guherîna rejimê ji alî **Bekir Sidqî** ve, partiyên Kurdî, wek; **Hîwa**, **Rizgarî** komel û rêxistinên din peyda bûn û dest bi xebatê kirin.

Mayî, doza pîroz û rewa ya miletê xwe yê hejar, bi pîroztirîn armanc hilbijartiye, ji bona çareserî û serkeftina wê, xebat û bizaveke pir dijwar kiriye.

— Di sala 1945 an de, bi alîkariya Şoreşa Barzan tê gunehbarkirin û fermana girtina wî derdikeve. Mayî, li vê biryarê agahdar dibe û xwe digîhîne Kurdistana Bakur, nav êla Qeşûrya. Zivistana xwe li wir dibuhurîne û paşê dizivire mal û biryara çûnê bo Komara Mehabadê dide, da xwe bigehîne Barzaniyê nemir.

— Di Sala 1946 an de, rêvingiyê ber bi Mehabadê dike. Di meha Nîsanê de, li devera Berwariya tê girtin û 22 mehan li girtîxana Mûsilê dimîne. (2) Piştî tê berdan, dizivire nav kes û karên xwe.

— Piştî Şoreşa 1958 an, mala xwe bicih dihêle, qesta Bexdadê dike û du programên "Mêjuyî Toreyî" li Radydya Kurdî werdigerîne (3).

— Di Sala 1959 an de, li gel heyeteke têkel bi serokatiya **Fazil Ebas Mihdawî** û **Ebdella Mîr Egîlî** çûye Çînê. Ji wir jî çûye Yekîtîya Sovyetê û dewletên rojhîlata Ewrûpa, Swîsre û Libnanê û piştî du heyva vegeriyaye Iraqê.

— Pêwendiyên Mayî, bi komela **Xoybûnê** re hebû(4), paşê bûbû endamê **Partiya Hîwa**. Pêwendiyên wî li Kurdistana Îranê li gel Barzaniyê nemir hebû, Ji bo vê çendê nama wî ya ku ji Barzanîyê Nemîr re rêkiriye, deqa wê di kitêba hêja û xebatker **Mesud Barzanî** de hatiye belavkirin (5).

— Dema vegera Barzaniyê nemir ji Yekîtîya Sovyat ji bo axa welat, Mayî, yek ji endamên heyeta Amêdiyê ye, pêşwaziya Barzanî dike. Ew endamekî pir bizav bû li nav rêzên Partiya Demokrat a Kurdistan.

— Di sala 1961 ê de, dîsan biryara girtina wî ji aliyê **Ahmed Saleh Ebdî** ve hat dayin ku, ji bo **Kelen Saleh** bê bidûr xistin û li şeva 15-16.O1.1961 hatiye girtin û li gel kurê xwe Mesud Mayî, birin Bexdayê.

— O9. 12. 1961; piştî derçûna biryara berdana desteserên siyasî ji aliyê **Ebdul El Kerim Qasimî** hatiye berdan.

— 12. O1. 1962; Li devera Xaneqîn bû berpirsê leşkerî û alîkerê **Hamî Elî Şerîfî** û nêzîkî salekê li Bemo ma. Li ser daxwaza Barzanîye nemir, ziviriye devera Behdînan û bûye yarîderê Eshed Xoşevî û berpirsê gelş û giriftên civakî.

—Sala 1963 yan; dema rejima xwînmêj a Baasî, endamên heyeta danûstendinê girtin û êrîşî Kurdistanê kirin, biryar hate dayin Mayî bibe berpirsê leşkerî yê herêma Sipney li rêzên Partî Demokratî Kurdistan.

Di Se'et 4'ê êvara şemiya 22. O6. 1963 yan de, bi egera êrîşên dirindane yên firokên rejîma faşîst ku li herêma Sipney(6) bingeh û çeperên pêşmergên Kurdistanê bombebaran kirin, hat şehîd kirin û 17 pêşmergên din jî hatin birîndar kirin û gihîşt rêz û karwanê şehîdên bizava azadîxwaza Kurdî. Hezar silav li giyanê wî yê paqij, tevayiya şehîdên Kurd û Kurdistanê û serkarwanê şehîdan Barzaniye nemir ji xwedayê mezin dixwazin li beheştê şad bibin.

Mayî û rewşenbîrî

Di warê rewşenbîrî de, Mayî di honandina şiîr de, pênûseke Mayî ya xurt hebû. Xortekî hizir tijî, hişyar jêhatî bû û nivîskarekî desthel û peysik bilind û bi zever bû. Di tore û lêkolînê de bi zimanê Kurdî û Erebî, di kovar û rojnamên, wek; **Hawar**, **Xebat**, **Ronahî**, **Gelawêj**, **Pêşkeftin**, **Sîda El Ruafid**, **Rastî**, **El-Heqiqe**, **El- Sikayfe Cedîde** û **Reyî El-Am** de gelek gotar belavkirine.

—Sala 1958 an; du programên **"Mêjuyî-Toroyî"** di **Radyoya Kurdî li Bexdadê** de amade kiriye.

—Sala 1959 an; li gel heyeteke têkel (Mîrî-Millî), çûye Çînê û li wêderê li yana nijadên Çîne semînerekê li ser hizir û rewşenbîriya Kurdî pêşkêş dike.

—Herçende Mayî hozanekî baş bûye, belê digot; *"Ez ne hozanvan im, eger bêjine min mêjûvan, bi min xoştir e, çûnkî mereqa min ew e, ez bigehime binyateke xuristî bo dîroka Kurdî û tuxîbekê bo wan kesên ku Kurdan bi Ereb yan Turk didine nasîn û dîroka Kurdî û Kurdistanê ne rast nîşan didin"* Her ji bo vê armanca pîroz, renceka mezin di muzexane û kitêbxanên Mûsil û Bexdayê da dike û hejmareke tekst û jêderên mêjûyî peyda dike, ji bo vê çendê di kitêba xwe ya wêjeyi "Kurd li Behdînan" de feyde ji 75 jêderên Kurdî û Erebî û biyanî wergirt.

—Sala 196O î, di kongira Mamostayên Kurd de, li Şeqlawa gotarek toreyî li ser **Şêx Adî** , li gel şîîreke wî bi zimanê Erebî xwend.

—Pêwendiyên Mayî yên bi hêz li gel gelek nivîser, hozanvan û torevanên navdar hebûn, wek(8); **Cîgerxwîn**, **Osman Sebrî**, **D. Silimas**, **Qenatê Kurdo**, **Erebê Şemo**, **Kamuran Bedirxan**, **Rewşen Bedirxan**, **Refiq Hilmî**, **Eladîn Secadî**, **Şêx Mihemed Xal**, **Nizamedîn Huseyîn**, **Hizni Mukrîyanî**, **Gîw Mukrîyanî**, **îbrahîm Ahmed**, **Hilmî Elî Şerîf**, **Hafiz Qazî**, **Saleh Yusîfî**, **Kamil Beşîr**, **Ebdulkadîr Qezas**, **Hejar Mukriyanî** û gelekên din.

Her wusa pêwendî li gel hinek hozan û nivîskar û torevanên Ereb hebûn. Mîna **Mihemed Mehdî El-Cevahîrî**, **Sefa El-Hafiz**, **Şakir Xisbak**, **Sehîd Dewecî**, **Dawud El-Çelebî**, **Silêman El-Sayix**, **Cercîz Fethullah**, **Mihemmed Mehdî El-Beşîr**, **Dr. Baqir Semake**, **Dr. Nadir** û gelekên din(9).

Mayî di warê şanoyê da jî, xebitiye û şanogeriyek bi navê **Kawa**, sala 1963 yan nivîsîye û her li Newroza wê salê, li gundê Bêdohî pêşkêş kiriye. Her wusa Mayî, çîrok û pexşan jî nivîsîne û şarezayîya wî, di warê folklorê de jî hebûye.

Berhemên Mayî

1- **Kurdên Behdînan**, li ser dîrokê ye, di sala 196O î, li çapxana El Hisan li Musilê, bi zimanê Erebî çapbû ye (ne dîyare).

2- **Tarîxa Berwarî Bala**, bi zimanê Erebî ye (nediyar e).

3- **Behişta Nediyar**, destnivis, bi zimanê Erebî ye.

4- **Tercume Mizde Haroj**, bi zimanê Erebî ye.

5- **Tercuma Acelud**, bi zimanê Erebî ye.

6- **Viyan û Tolvekirin**, çîrok bi zimanê Kurdî ye (nediyar e).

7- **Metelokên Kurdî**, bi tipên Latînî nivîsiye.

8- **Dîwana Şiir**, bi zimanê Kurdî 2 (nediyar e).

9- **Mewlûda Pêxember (Gulazer)**, bi tîpen Latînî nivîsiye.

1O- **Bawerî**, bi zimanê Kurdî ye (nediyar e).

11- **Geliye Muzîrka**, bi zimanê Erebî ye (nediyar e).

12- **Kurd di Tarîxê da**, bi zimanê Erebî ye û li Bexdayê (hatiye şewitandin).

13- **Dewlata Eyubî**, beşê duyemîn.

14- **Semîner li ser Kurdan li Çînê**, bi zimanê Erebi çapkiriye.

15- **El-Zimbiqa El-Bêda**, bi zimanê Erebî ye, (nediyar e).

— Mayî (28.O9.1962), ev helbesta li jêr bi navê: **"Min Kurdistan im"** vehonandiye û xwe kiriye Kurdistan û derdê mezinê Kurdistanê (Birîndarî, bindestî, tepeserî, kavil û wêranî, cerd û talankirina Kurdistanê) bi derdê xwe zaniye , derbiriye û dibêje:

Min Kurdistan im êşim zor hene
Kovan û keser sed zam û jan e
Ez birindar im birînim kûr e
Çibikim ka nijda nijdarê dûr e
Derdim giran e nahête gotin
Cergim agir e dil hate sotin
Ez Kurdistan im ketim bin renî
Çend meh û sal e ez bûme benî
Ez im Kurdistan pirr derd û kovan
Her û ***birenqîkê*** li min cerd û talan

—Mayîyê dilsoz di şiîrekê din da hesta koşka hozanên navdar û Kurdperwerên wan dixemilîne û dibêje;

Rabû ser piya Elî Herîrî
Şihî wek piling colî wek şêrî
Dengê wî veda li Bayazid û Wan
Xanî hişyar kir bi wan bang û dengan
Xanî bihîstî giriyê Kurdistan
Bangî ***baberax*** gaziyên du Elîyan.

Careka din, hezar silav li ser giyana paqija Mayî û tevayiya nivîser, hozan û rewşenbîrên ku di rêka serbilindî û serfiraziya Kurd û Kurdistanê de giyanên xwe kirine qurban û tevayiya şehîdên Kurdî serkarwanê şehîdan Barzaniyê nemir.

Jêder û demen

1- Hozanên Kurd, r. 497 danan tûjandina Sadiq Bahaddîn Amêd, Çapxana Karî Zanyarî, Iraq, Bexdad 198O.

2- Jêderê yekî, r. 498.

3- Jêderê yekî ,r. 499.

4- Semînerek li ser Şehîd Enwer Mayî, roja 24.O6.1992, li Yekîtiya Nivisarên Kurd, Dihokê ji aliyê nivîserê hêja Mahsum Mayî.

5- Kovara "Metîn" jimara 9, r. 12, 1992.

6- Jêderî (3).

7- Dest nivîs û belgenameyên Mayî û hevdîtînek li gel kurê Şehidî (Mehsum Mayi).

8- Jêderî (8).

9- Kurd li Behdînan-Mûsil, Çapxanê Hesen 1960, Enwer Mayî (bi zimanê erebî).

NOT: Ev nivis ji arşiva Newroz Ateşîyê hatiye vegirtin. Ji kovara **Korî Zanyarî Kurd,** ji tipên Erebî **Serhad Elîxan Zerşatî** wergerandiye.